

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มิถุนายน 2555

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มิถุนายน 2555

ณัฐชญา ภูมิคอนสาร. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรม การเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเองกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 816 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .915, .909, .907, .860, .930 และ .879 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .481 โดยปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลียนแบบได้ร้อยละ 23.10

2. ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ การอบรมเลี้ยงดู และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเองส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .373, .129, .104 และ -.154 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF SOME VARIABLES RELATED TO IMITATION BEHAVIOR
OF MATHAYOMSUKSA IV STUDENTS IN THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE OFFICE AREA II

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

June 2012

Naranchaya Phumkhonsan. (2012). *A Study of Some Variables Related to Imitation Behavior of Mathayomsuksa IV Students in the Secondary Education Service Office Area II*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Nipa Sripairot, Assoc. Prof. Chusri Wongrattana.

The purposes of this research were to study the relationship between some variables and imitation behavior of Mathayomsuksa IV students and to study the beta weight of some variables contributed to imitation behavior of Mathayomsuksa IV Students. The sample comprised 816 Mathayomsuksa IV students in the secondary education service office area II that was selected by using the two – stage random sampling. The instruments used in the research were questionnaire imitation behavior, media exposure, relationship of friend, educating, anxiety caused by acceptance and self – esteem. The reliability were .915, .909, .907, .860, .930 and .879 respectively. The data were analyzed by the Pearson product moment correlation coefficient, multiple correlation and multiple regression analysis.

The results of the research were as follows :

1. Media exposure, relationship of friend, educating, anxiety caused by acceptance had related imitation behavior which were statistically significant at .01 level. Self – esteem had related imitation behavior which was not statistically significant. The multiple correlation coefficient were equaled .481 All variables explained variance of imitation behavior at 23.10 percentage.

2. Media exposure, educating and anxiety caused by acceptance were positive contributed to imitation behavior which were statistically significant at .01. Self – esteem was negative contributed to imitation behavior which was statistically significant at .01. The beta weight of the variables which contributed to tasks were equaled .373, .129, .104 and -.154 respectively. Relationship of friend contributed to imitation behavior which was not statistically significant.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ของ
ณัฐชญา ภูมิคอนสาร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน มิถุนายน พ.ศ.2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม และ อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ซึ่งเป็นประโยชน์จนปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุ่ม อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล และ นายพีระวัฒน์ เศรษฐพัทธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความเที่ยงตรง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณาจารย์ และขอบคุณนักเรียนจากทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจการต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้และให้กำลังใจที่ดีตลอดมา

คุณประโยชน์และความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณพ่อสมบูรณ์ – คุณแม่กุศล ภูมิคอนสาร ตลอดจนญาติมิตร และบรรดาเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทั้งหลายที่เป็นกำลังใจคอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ณัฐชญา ภูมิคอนสาร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลียนแบบ.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ.....	31
การเปิดรับสื่อ.....	31
สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน.....	36
การอบรมเลี้ยงดู.....	40
ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ.....	46
ความภาคภูมิใจในตนเอง.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลียนแบบ.....	62
งานวิจัยภายในต่างประเทศ.....	62
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	86

สารบัญ (ต่อ)

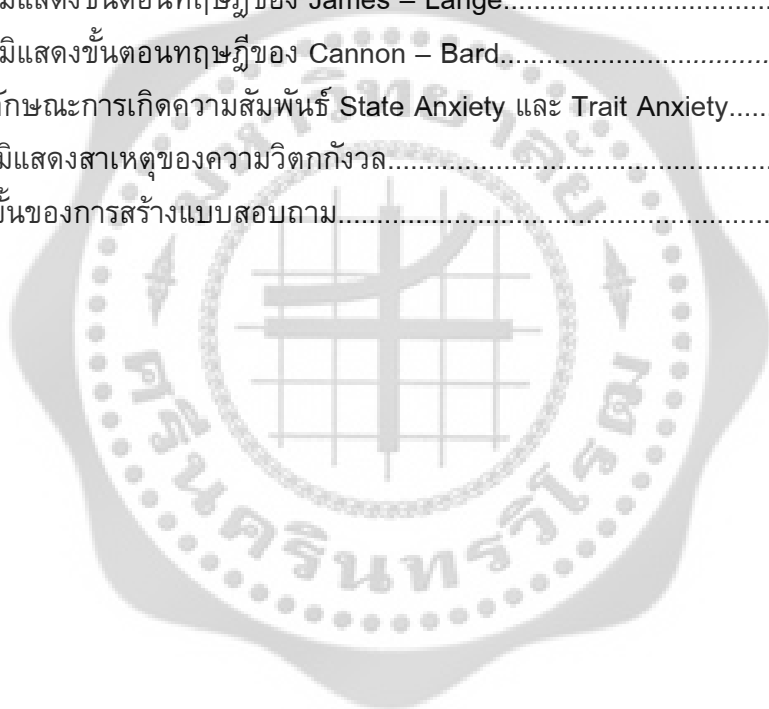
บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	97
สรุปผลการวิจัย.....	98
อภิปรายผล.....	98
ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	106
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	117
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	119
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	125
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	133

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน.....	70
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	72
3 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านและพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4.....	92
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรม การเลียนแบบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	93
5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยวิเคราะห์จากค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF.....	94
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย กับพฤติกรรมการ เลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	95
7 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	95
8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเลียนแบบ.....	120
9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการเปิดรับสื่อ.....	121
10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน.....	122
11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	122
12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความวิตกกังวลต่อการได้รับ การยอมรับ.....	123
13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง.....	123
14 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดพฤติกรรม การเลียนแบบ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง.....	124

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (P) พฤติกรรม (B) และสิ่งแวดล้อม (E).....	12
3 แสดงกระบวนการทางปัญญาในการเรียนรู้ จากการสังเกต.....	15
4 แสดงความขัดแย้งทางสังคม – จิตใจที่มีผลต่อบุคลิกภาพ.....	17
5 แสดงแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา.....	20
6 แผนภูมิแสดงภาพทางเอกลักษณ์ 4 แบบ ตามทฤษฎีของมาร์เซีย.....	28
7 แผนภาพแสดงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากแหล่งกำเนิดไปยังจุดมุ่งหมาย.....	32
8 แผนภูมิแสดงขั้นตอนทฤษฎีของ James – Lange.....	50
9 แผนภูมิแสดงขั้นตอนทฤษฎีของ Cannon – Bard.....	51
10 แสดงลักษณะการเกิดความสัมพันธ์ State Anxiety และ Trait Anxiety.....	54
11 แผนภูมิแสดงสาเหตุของความวิตกกังวล.....	56
12 ลำดับขั้นของการสร้างแบบสอบถาม.....	75

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งของประเทศชาติ หากเด็กและเยาวชนได้รับการขัดเกลาทางสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม มีการพัฒนาศักยภาพ มีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามครรลองสังคมของชาติตนแล้ว ย่อมเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดก็ตามที่เด็กและเยาวชนขาดการขัดเกลาทางสังคม มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน มีการกระทำผิดในสังคมมากประเทศเหล่านั้นจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมา และหากไม่มีแนวทางการป้องกันและแก้ไขก็อาจกลายเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองของประเทศชาติได้ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันมีการตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยมีการระบุความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้สูงสุดเป็นอันดับแรก แต่ก็ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปรากฏการณ์ด้านที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่นแบบของวัยรุ่นซึ่งมีอัตราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง(ยุพาพร ปิระพงษ์. 2554: 13)

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จัดเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เนื่องจากเป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการตามวัย เป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ ต้องการได้รับความยอมรับนับถือจากสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เพื่อทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กในวัยนี้ของมักอารมณ์รุนแรง การแสดงพฤติกรรม จึงเป็นไปแบบรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่มีความแน่นอน จึงมีผู้เรียกวัยนี้ว่าเป็น วัยพายุกุญแจ (Strom and Stress) หรือ วัยวิกฤต (Critical Period) (พจน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล. 2548: 43 และ ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. 2549: 39) ซึ่งพฤติกรรมของวัยรุ่นนี้มีที่มาส่วนหนึ่งจากข่าวสารที่แพร่หลาย จากการเปิดรับสื่อต่างๆ ในยุคไร้พรมแดนทำให้วัยรุ่นมีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารหลากหลายจากทั่วทุกมุมโลก ข่าวสารเป็นไปได้อย่างเสรี เช่น อินเทอร์เน็ต และการคมนาคมที่รวดเร็ว เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงพฤติกรรมการเล่นแบบของวัยรุ่น (สุชาติ โสมประยูร; และวรรณ โสมประยูร. 2543: 50)

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัวด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว และการอบรมขัดเกลาทางสังคมบางครั้งเกิดจากการสร้างค่านิยมที่

ถูกต้องเหมาะสมโดยเกิดจากการเลียนแบบการประพฤติปฏิบัติจากสมาชิกของครอบครัวหรือผู้อยู่บ้านใกล้ชิดติดกัน เพื่อให้สมาชิกของครอบครัวเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของบุคคลคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต (จุมพล หนีมพานิช. 2548: 11 และ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2550: 26) แต่เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวจะลดน้อยลงโดยจะให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนในรุ่นเดียวกันมากขึ้น สอดคล้องกับการสำรวจของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ส่วนใหญ่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นมีปัญหาคัดค้านไปปรึกษาเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546: 65) ซึ่งแม้ว่าเพื่อนจะสามารถรับฟังความทุกข์พร้อมที่จะให้คำแนะนำทุกๆ เรื่อง แต่ด้วยต่างคนต่างยังขาดวุฒิภาวะจึงอาจชักชวนกันแก้ปัญหาในทางที่ผิดได้ ประกอบกับปัจจุบันปัจจัยรุมเร้าต่างๆ ในสังคมได้เข้ามาส่งผลต่อสภาพครอบครัวและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งลักษณะการตั้งครอบครัวหรือแม้แต่สภาพการทำงานของแม่ซึ่งถือเป็นผู้ใกล้ชิดลูกที่สุด เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อศักยภาพของครอบครัวไทยในการเลี้ยงดู และยอมส่งผลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กไทยในปัจจุบันด้วย (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ; และคณะ. 2543 : 96)

การอบรมขัดเกลาทางสังคมนอกจากสถาบันครอบครัวและกลุ่มเพื่อนแล้ว สื่อยังเป็นตัวแทนในการอบรมขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในปัจจุบันนักสังคมศาสตร์เริ่มตระหนักว่าการเปิดรับสื่อนอกจากจะช่วยให้คุณคนประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมแล้วยังช่วยให้สมาชิกยอมรับบรรทัดฐานและค่านิยมใหม่ ในบรรดาสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและค่านิยมของเด็ก ได้แก่ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลมากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ซึ่งมีผลงานการศึกษาหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้โทรทัศน์หรือการใช้อินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมเบี่ยงเบนในรูปแบบต่างๆ ของบรรดาเด็กและวัยรุ่น และในสังคมไทยเองสื่อโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์หลายรายการให้สิ่งที่ไม่ดี ทำให้เด็กก้าวร้าว เลียนแบบการประกอบอาชญากรรม หรือเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนในรูปแบบอื่นๆ แต่หลายรายการของสื่อมวลชนเหล่านี้ก็ให้สิ่งที่ดีงามหากเด็กนำไปเลียนแบบก็จะมีผลดีต่อตัวเด็กเอง (จุมพล หนีมพานิช. 2548: 17 - 18)

จากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ของตัววัยรุ่นเองและการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมทำให้ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวรวมถึงการเข้ามามีบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่นอย่างแท้จริง ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับและความภาคภูมิใจในตนเอง โดยข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับพ่อแม่

ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนและเป็นแนวทางในการสอดส่องดูแล อบรมสั่งสอน และปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหา นิสัย และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และลดพฤติกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเองกับพฤติกรรมการเล่นแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนและเป็นแนวทางในการสอดส่องดูแล อบรมสั่งสอน และปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหา นิสัยและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และลดพฤติกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาเพื่อให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 20,279 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยใช้การสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 816 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- 1.1 การเปิดรับสื่อ
- 1.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
- 1.3 การอบรมเลี้ยงดู
- 1.4 ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ
- 1.5 ความภาคภูมิใจในตนเอง

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ พฤติกรรมการเลียนแบบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการเลียนแบบ (Imitation Behavior) หมายถึง การแสดงออก/การกระทำต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกโดยเอาแบบอย่างจากผู้อื่น หรือคล้อยตามสิ่งอื่น โดยเกิดจากการรับข้อมูลทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม จากตัวแบบที่มีชีวิตอยู่จริงและตัวแบบสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนยอมรับ ชื่นชอบ เพื่อเป็นการปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือสังคมรอบตัวของนักเรียน หรือเพื่อให้เกิดความรู้สึกภูมิใจและมั่นใจในตนเองมากขึ้น โดยแสดงออกมาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1 การแต่งกาย หมายถึง การแสดงออก/การกระทำต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกโดยเอาอย่างจากผู้อื่นที่นักเรียนยินยอมและชื่นชอบในรูปแบบของการแต่งกาย เช่น การจัดแต่งทรงผม การสวมใส่เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องประดับ รวมถึงการใช้สิ่งของต่าง ๆ

1.2 กิริยาท่าทาง หมายถึง การแสดงออก/การกระทำต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกโดยเอาอย่างจากผู้อื่นที่นักเรียนยินยอมและชื่นชอบในรูปแบบของการแสดงออกทางกาย การกระทำต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การเดิน การนั่ง การเดิน การกริตร้องเมื่อได้พบเจอสิ่งที่พึงพอใจ

1.3 ภาษาที่ใช้ หมายถึง การแสดงออก/การกระทำต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกโดยเอาอย่างจากผู้อื่นที่นักเรียนยินยอมและชื่นชอบในรูปแบบของการใช้ภาษาในการสื่อสารของนักเรียนทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น การใช้ศัพท์แสลง การใช้ภาษาพูดแทนภาษาเขียน การใช้ภาษาที่รวบคำ

2. การเปิดรับสื่อ หมายถึง การเลือกรับข่าวสาร ความรู้ ข้อมูล ที่มาจากสื่อมวลชน ประเภทต่างๆ ของนักเรียน อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ หนังสือ วารสาร นิตยสารฯ โดยจะเลือกเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ข้อมูลต่างๆ ที่ตนเองสนใจหรือเลือกรับสารบางส่วนของที่ เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

3. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันทั้งในและ นอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้การ ช่วยเหลือและความห่วงใยซึ่งกันและกัน สามารถแลกเปลี่ยนและยอมรับฟังความคิดเห็นกันซึ่งกัน และกัน รวมถึงการได้รับการยอมรับและการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน

4. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติของพ่อแม่ทั้งด้วย วาจาและการกระทำที่เป็นการแสดงถึงความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ความใกล้ชิดสนิทสนม ตลอดจนการอบรมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน การเลือกแสดงพฤติกรรม/การกระทำ ต่างๆ รวมถึงการช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ติดตามซักถามเรื่องราวต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นกันเอง ตลอดจนการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน

5. ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ หมายถึง ความรู้สึกไม่สบายใจที่นักเรียน มีต่อตนเองว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ครอบครัว หรือสังคม รวมทั้งลักษณะที่ทำให้เกิด สภาวะทางจิตใจและอารมณ์ที่มีความตึงเครียด ไม่สบายใจ กังวลใจ หวาดระแวง ทำให้นักเรียน แสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ

6. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกของนักเรียนที่มีต่อ ตนเองเกี่ยวกับการยอมรับในตัวตนของตนเอง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน ครอบครัว หรือสังคม ตลอดจนมีความพึงพอใจในตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถที่ ไม่ด้อยไปกว่าผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเลียนแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ ทำการคัดเลือกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมและการเลียนแบบ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และ ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นตัวแปรปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราส่วนใหญ่ นั้นเกิดจากการสังเกต พฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อม ซึ่งตัวแบบสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ตัวแบบที่มี ชีวิต และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 50; อ้างอิงจาก Bandura.1977) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูเป็น ตัวแบบที่มีชีวิต และตัวแปรการเปิดรับสื่อ ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และ ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธีการ ดังนี้

1. การเปิดรับสื่อ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรการเปิดรับสื่อมาจากงานวิจัยของ อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: 53) ที่พบว่า สื่อมวลชนมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการจูงใจในการมีพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และงานวิจัยของ บูน และโลมอร์ (Boon; & Lomore. 2002: 18) ที่พบว่า กลุ่มวัยรุ่นส่วนมากมักเลียนแบบ การแต่งกาย และพฤติกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ชื่นชอบ เช่น การแสดง การเล่นกีฬา การทานอาหารมังสวิรัต หรือการเสพยาเสพติด

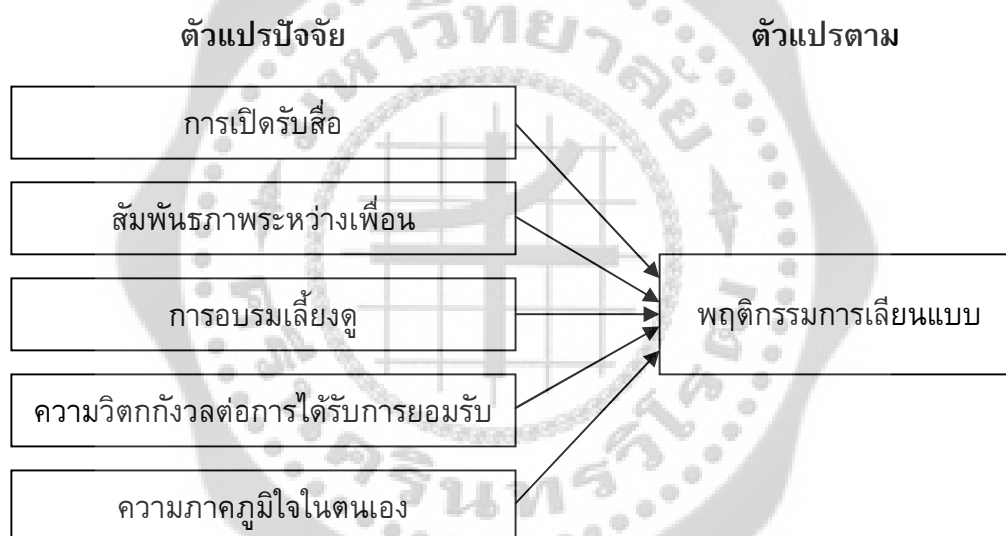
2. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมาจากงานวิจัยของ เบิร์น (สุนีย์ ธีรวิรุพห์. 2542: 11; อ้างอิงจาก Bernd. 1979: 608 – 616) ที่พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ขึ้นไป จนถึงวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนในระดับสูง เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนเด็กได้รับความคาดหวังจากสังคม ทำให้เด็กมีความคับข้องใจในการปรับตัว ถ้าการปรับตัวในสภาพครอบครัวไม่ประสบผลสำเร็จกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลกับเด็กมาก ฉะนั้นการเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกันเพื่อให้ได้รับการยอมรับนั้นอาจเกิดขึ้นได้ และงานวิจัยของ ชญาณิช ลือวานิช (2546: 76) ที่พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการขับชี่ที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากมีการลอกเลียนแบบ

3. การอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูมาจากทฤษฎี เซลล์กระจกเงาที่เชื่อว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากเซลล์กระจกเงาไปลอกเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่และผู้ใหญ่ในสังคม หากพ่อแม่และผู้ใหญ่ในสังคมมีทักษะในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เด็กก็จะซึมซับพฤติกรรมต่าง ๆ เข้าไปเป็นลักษณะนิสัยของตัวเอง (อุดม เพชรสังหาร. 2552: 14) และมาจากผลการสำรวจความคิดเห็นจากพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลในเรื่อง พฤติกรรมการลอกเลียนแบบและอบรมเลี้ยงดู ของศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป ที่พบว่า พฤติกรรมของเด็กเกิดจาก การเรียนรู้จากสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน จากต้นแบบ คือ การกระทำของพ่อแม่ และการอบรมสั่งสอนโดยตรงของพ่อแม่ (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ออนไลน์. 2551; อ้างอิงจาก ศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป. 2551)

4. ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมาจากทฤษฎีของ Cannon – Bard ที่เชื่อว่าเมื่อเกิดความวิตกกังวลบุคคลจะเลือกแสดงพฤติกรรมหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเพื่อให้ลดความวิตกกังวล (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2545: 108) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เชื่อว่า เมื่อเกิดความวิตกกังวลจะทำให้บุคคลเกิดแรงขับนำไปสู่พฤติกรรมหรือลึกลับเพื่อให้พ้นจากความวิตกกังวลนั้น (วินัย ปานไต้. 2542: 15; อ้างอิงจาก Freud. 1988) และมาจากงานวิจัยของนิลบล เจริญพีช (2550: 80) ที่พบว่า ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5. ความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเองมาจากทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล ที่กล่าวถึงหลักการเปรียบเทียบความสำคัญหรือหลักการคล้ายตาม (Principle of Relation Weighting Conformity) ไว้ว่า ในสภาพการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อมูลที่คุณจะได้รับกับข้อมูลจากสังคม ถ้าบุคคลให้ความสำคัญต่อข้อมูลจากสังคมมากหรือมีความภาคภูมิใจในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองต่ำก็จะมีพฤติกรรมการคล้ายตามสูง แต่หากบุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองสูง พฤติกรรมการคล้ายตามก็จะลดลง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542: 23 – 24; อ้างอิงจาก Campbell. 1961) และมาจากทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ที่เชื่อว่า โครงสร้างความเชื่อด้านความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะควบคุมมิให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ดุษฐ์ โยเหลา; และคนอื่นๆ. 2540: 14)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งเป็นสมมุติฐาน ได้ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวแปรส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) การกำหนดตัวแปร ความหมายของตัวแปร และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานการวิจัยตั้งรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
  - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
  - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
    - 1.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา
    - 1.2.2 ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล
    - 1.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน
    - 1.2.4 ทฤษฎีที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์
  - 1.3 ความสำคัญของการเลียนแบบ
  - 1.4 หลักการให้ตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ
  - 1.5 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต
  - 1.6 เด็กวัยรุ่นกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
  - 1.7 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
  - 2.1 การเปิดรับสื่อ
  - 2.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
  - 2.3 การอบรมเลี้ยงดู
  - 2.4 ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ
  - 2.5 ความภาคภูมิใจในตนเอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
  - 3.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

1.1 ความหมายของพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

พฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

พฤติกรรม (Behavior)

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 768) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการแสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

เคแกน และซีเกล (ถวิล ธาราโกชน์; และศรีสุข .2548: 3; อ้างอิงจาก Kagan; & Segan. 1992: 5-6) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างมากมายที่เป็นการกระทำของร่างกายในแต่ละวัน โดยเริ่มตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้า หาว เหยียดแขนขา แต่งตัว และกินอาหารเช้า และไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังมีการกระทำอีกมากมายจนกระทั่งเรากลับไปที่เตียงนอน และนอนหลับนั้นหมายความว่าตลอดทั้งวันที่ผ่านมาเราจะต้องเดิน พูด เรียน ทำงาน เล่น หัวเราะหรือในบางครั้งก็ร้องไห้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2548: 28) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่สามารถมองเห็นได้หรือสังเกตเห็นได้ เช่น การเดิน การนอน การเล่น แต่พฤติกรรมบางชนิดก็ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างธรรมดา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสังเกตและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์บางชนิดเข้าช่วยจึงจะทำให้เราสามารถเข้าใจพฤติกรรมนั้นได้

การเลียนแบบ (Imitation)

การเลียนแบบ (Imitation) เป็นคำประสม เกิดขึ้นจากคำ 2 คำ คือ

เลียน หมายถึง เอาอย่าง ทำหรือพยายามทำให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับแบบอย่าง เช่น พูดเลียนเสียงเด็ก ร้องเลียนเสียงนก (ราชบัณฑิตยสถาน.2546: 1037)

แบบ หมายถึง สิ่งที่กำหนดให้ถือเป็นหลักหรือเป็นแนวให้ดำเนิน เช่น ลอกแบบ เลียนแบบ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 641)

ดังนั้น เมื่อนำคำ 2 คำมารวมกันเป็น เลียนแบบ จึงมีความหมายว่า การกระทำ หรือ การพยายามทำให้เหมือนกับแบบที่ยึดถือเป็นหลักหรือเป็นแนวในการดำเนินการ

มิลเลอร์ (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 40; อ้างอิงจาก Miller. 1967) กล่าวว่า การเลียนแบบ เป็นกระบวนการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แสดงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน สามารถเข้ากันได้โดยใช้สื่อหรือเครื่องมือที่เหมาะสม การเลียนแบบจะเกิดขึ้นจากการพอใจในการเรียนรู้ ผลจากการเรียนรู้ที่นำพอใจนี้เองทำให้เกิดแรงขับในการเลียนแบบขึ้น

ฟรายด์แมน (Friedman. 2002: 2) กล่าวว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมจากการสังเกตพฤติกรรม และการกระทำของบุคคลอื่น โดยสิ่งมีชีวิตจะเลียนแบบการกระทำ พฤติกรรม การแสดงออกทางสีหน้า การเคลื่อนไหว การออกเสียง และอื่นๆ

เยนดู (Yendo; & others. 1978: 3) พฤติกรรมการเลียนแบบเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับสิ่งที่เลียนแบบโดยสังเกตได้จากการแต่งกาย (clothing) การพูด (speech) ท่าทาง (mannerisms) และการยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติตามตัวแบบ (Model) หรือกลุ่มเพื่อน ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมใหม่ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือมีแนวโน้มในการคงพฤติกรรมเดิมไว้ และรับรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการเลียนแบบนั้น

มาลี จูทา (2542: 298) ได้กล่าวถึงการทำตามแบบอย่าง (modeling) ไว้ว่า โดยปกติมนุษย์เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รอง จากการสังเกต พบว่า มนุษย์ชอบเลียนแบบผู้อื่น สังเกตได้จาก แฟชั่นต่างๆ ทั้งนี้เพื่อการปรับตัวเข้ากับสังคม การเลียนแบบเป็นจึงเป็นวิธีลดหรือขจัดความกลัว ความวิตกกังวล และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยใช้แบบอย่างที่เหมาะสมเป็นตัวอย่าง โดยให้เด็กดูแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมแล้วให้ทำตามแบบนั้นๆ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2548: 28) กล่าวว่า การเลียนแบบ เป็นการนำเอาแบบอย่างของคนอื่นมาเป็นของตน เพื่อที่ตนเองจะได้เป็นที่ยอมรับของสังคม การเลียนแบบจะช่วยให้เกิดความอบอุ่นใจและมีความมั่นใจมากขึ้น เช่น บุคคลที่ชอบแต่งตัว ไว้ทรงผมตามแบบดารารายานนท์

นิลุบล เจริญพีช (2550: 7) กล่าวว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึง การกระทำที่พยายามทำให้เหมือนบุคคลอื่น เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถมองเห็นได้หรือสังเกตได้ เช่น การเดิน การนั่ง การพูด การแต่งกาย การเล่น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มหรือบุคคลในสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึง การกระทำที่พยายามทำให้เหมือนบุคคลอื่น เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับสิ่งที่เลียนแบบเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มหรือสังคม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาสามารถมองเห็นได้ เช่น การแต่งกาย การพูด การเดิน การนั่ง ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมใหม่ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือมีแนวโน้มในการคงพฤติกรรมเดิมไว้ และรับรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการเลียนแบบนั้น

มิลเลอร์ (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 40; อ้างอิงจาก Miller. 1967) กล่าวว่า การเลียนแบบมักเริ่มตั้งแต่ระยะเริ่มต้นชีวิต กินเวลายาวนานมากจนบางครั้งอาจเป็นไปตลอดระยะเวลาชั่วชีวิตก็เป็นได้ ในขณะที่เด็กมีพัฒนาการไปพร้อมๆ กันทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม กาย และสติปัญญา และบรรลุนิติภาวะเป็นขั้นๆ ไปนั้น เด็กจะค่อยๆ เลียนแบบพ่อแม่และรับเอาคุณลักษณะต่างๆ เข้าไว้ เมื่อสังคมของเด็กกว้างขวางเด็กอาจลอกเลียนแบบจากบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามแม้เด็กจะเลียนแบบพ่อแม่หรือบุคคลอื่น แต่พฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนไม่ได้เหมือนกับตัวแบบ (Model) ของเด็กไปทุกอย่าง เด็กจะรับเอามาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันจากตัวแบบก็ได้

ในวัยเด็กการเลียนแบบจะเป็นการเลียนแบบในสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินมา ถ้าโชคดีเขาก็จะได้รับสิ่งที่ดี แต่ถ้าสิ่งที่ไม่ดีมีความดึงดูดความสนใจของเขาได้มากกว่าเด็กก็จะลอกเลียนสิ่งนั้นมาด้วย และเมื่อเขาโตขึ้นขบวนการเลียนแบบก็จะขยายกว้างออกไป การเลียนแบบนี้ อาจเป็นการ

เลียนแบบหรือลอกแบบจากบุคคลอื่นโดยตั้งใจ (Intentional Imitation) หรือไม่ได้ตั้งใจ (Unintentional Imitation) หรือทำในขณะที่ไม่รู้สึกรู้ตัว (Unconscious) ก็ได้

การเลียนแบบสำหรับเด็กเป็นไปได้โดยง่าย เด็กจะยึดถือแบบฉบับของผู้ใหญ่ทำตัวให้เด็กเห็น เด็กก็มักจะเอาอย่าง ดังนั้นการที่เด็กทำตนไม่ดีจะโทษเด็กฝ่ายเดียวไม่ได้ จำต้องโทษตัวแบบ เพราะเด็กยึดเอาตัวแบบเป็นหลักสำคัญในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการเลียนแบบก็คือการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นนาน สภาพแวดล้อมบีบบังคับให้เอาแบบอย่างของสังคมเพื่อความอยู่รอดของชีวิต นอกจากนี้โดยสภาพที่แท้จริงของมนุษย์มักมองตนเองและมองโลกจากแง่มุมของตนเองและกลุ่มคนที่ตนเข้าร่วมด้วย ดังนั้นเมื่อต้องการทำตนให้เข้ากับกลุ่มคนใดก็มักจะยึดถือแบบฉบับของกลุ่มคนนั้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชนหมู่นั้น

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเลียนแบบ

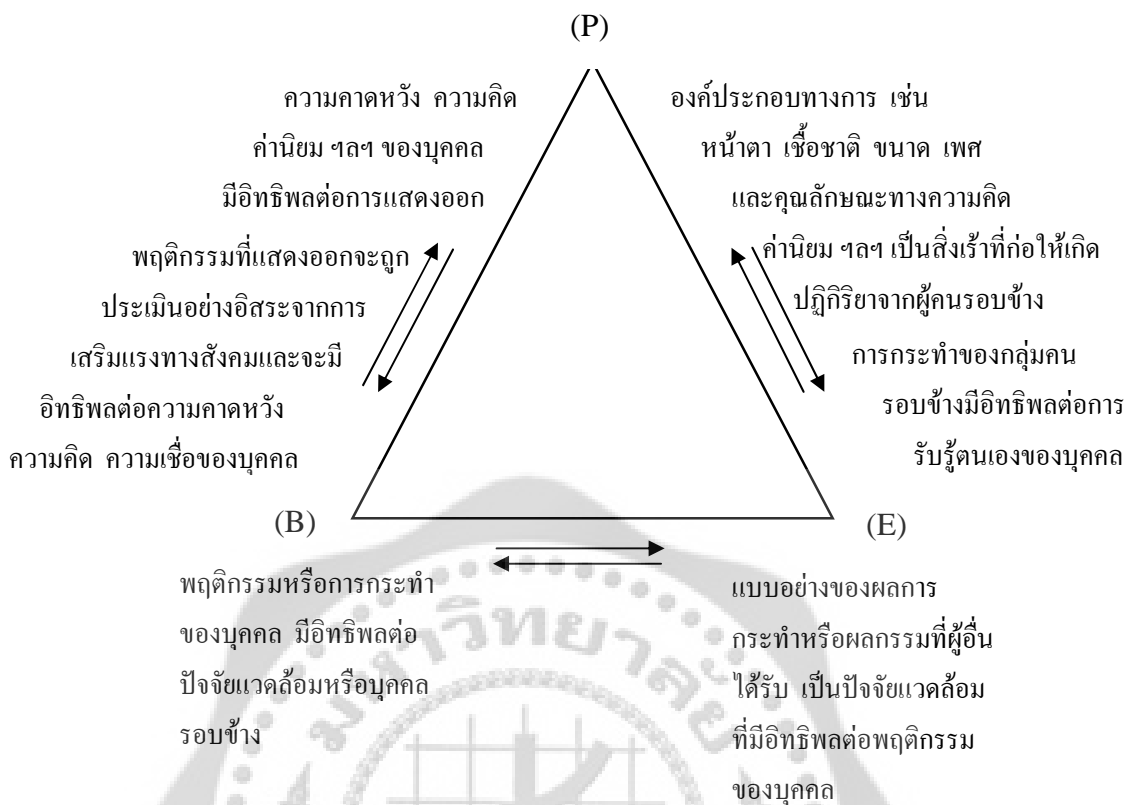
จากเอกสารต่าง ๆ มีผู้ได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลียนแบบไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงเป็นบางส่วนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

แบนดูรา (ประสาท อิศรปริดา. 2549: 281; อ้างอิงจาก Bandura. 1977) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

1. ความคิด หรือการคาดหวัง หรือความเชื่อ และองค์ประกอบส่วนบุคคล (Person)
2. พฤติกรรม (Behavior)
3. สิ่งแวดล้อม (Environment)

ปัจจัยทั้ง 3 นี้ มีความสัมพันธ์กันแบบ 2 ทาง คือ ต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน เขาเรียกความสัมพันธ์ลักษณะนี้ว่า ปัจจัยกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (P) พฤติกรรม (B) และสิ่งแวดล้อม (E)

ที่มา: ประสาท อิศรปริดา. (2549). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. หน้า 281. (อ้างอิงจาก Bandura. (1977). *Social Learning Theory*. p. 176).

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553: 50; อ้างอิงจาก Bandura.1977) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของคนเราส่วนใหญ่ นั้น เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อม ตัวแบบในสภาพแวดล้อม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ด้วยกันคือ ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) เป็นตัวแบบที่มีคนเราเผชิญในชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน เป็นต้น ตัวแบบอีกชนิดหนึ่งคือ ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เราเห็นโดยผ่านสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ ทีวี หนังสือพิมพ์ การ์ตูน นิยาย เป็นต้น ตัวแบบทั้ง 2 ชนิด นี้มีผลต่อการ เรียนรู้ของคนเราไม่แตกต่างกัน หากแต่ตัวแบบสัญลักษณ์มีผลในวงกว้างกว่าเท่านี้เนื่องจากตัวแบบที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่นั้นมีมากมาย คำถามที่ตามมาคือ แล้วทำไมตัวแบบบางตัวมีอิทธิพลต่อ คนบางคนมากกว่าอีกบางคน คำตอบอยู่ที่กระบวนการลอกเลียนแบบ ซึ่ง Bandura กล่าวว่า กระบวนการลอกเลียนแบบมีอยู่ด้วยกัน 4 กระบวนการคือ

1. กระบวนการสนใจ (Attention Process) นั่นคือผู้สังเกตจะต้องมีความสนใจในตัวแบบเสียก่อนจึงจะมีความคิดอยากลอกเลียนแบบ ซึ่งตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่น มีชื่อเสียง น่าสนใจหรือมีลักษณะคล้ายกับผู้สังเกต อีกทั้งเป็นตัวแบบที่แสดงออกแล้วได้รับการเสริมแรง หรือการลงโทษจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้ผู้สังเกตอยากทำตามแต่ในทางกลับกันตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมแล้วถูกลงโทษ ผู้สังเกตก็จะไม่อยากลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้น นอกจากตัวลักษณะของตัวแบบแล้ว สภาวะของผู้สังเกตก็มีผลต่อการให้ความสนใจในตัวแบบด้วย ถ้าผู้สังเกตอยู่ในสภาวะตื่นตัวก็จะให้ความสนใจในตัวแบบ แต่ถ้าเพลียหรือง่วงนอนก็จะไม่สนใจตัวแบบ นอกจากนี้ผู้สังเกตจะต้องไม่ถูกสิ่งเร้าอื่นๆ ดึงดูดความสนใจออกไปในขณะที่สังเกตตัวแบบอยู่

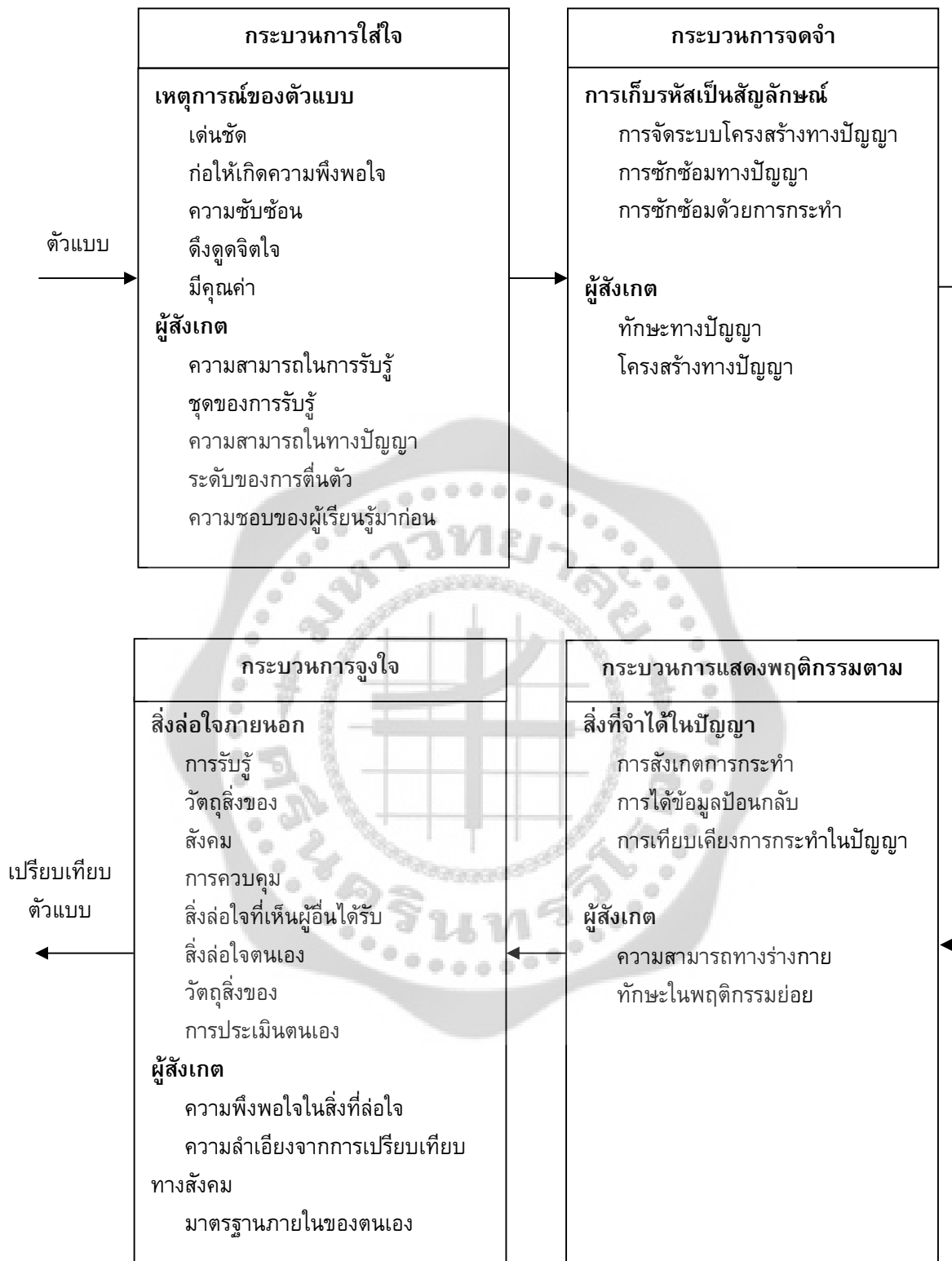
2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) เมื่อผู้สังเกตสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว การที่จะเรียนรู้จากตัวแบบได้ดี ผู้สังเกตจะต้องสามารถจดจำพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกได้ ซึ่งการที่จะจดจำได้ดีนั้น ลักษณะของตัวแบบจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้สังเกตมีความคุ้นเคยหรือไม่ก็ต้องเห็นบ่อยๆ และจะช่วยให้กระบวนการจดจำนั้นเป็นไปได้ด้วยดี ควรจะต้องมีการชักจูงใน การแสดงออกจริงๆ หรือชักจูงในความคิดก็ได้

3. กระบวนการทำตาม (Reproduction Process) นั่นคือหลังจากที่ผู้สังเกตจดจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการทำตามตัวแบบ กระบวนการนี้จะทำได้ดีถ้ามีการให้ข้อมูลป้อนกลับ เมื่อลองทำตามพฤติกรรมของตัวแบบ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับความสามารถเดิมที่ผู้สังเกตมีอยู่ เช่น การที่ผู้มีพื้นฐานทางด้านการเล่นเทนนิสเมื่อดูนักเทนนิสระดับโลกแข่งกันก็สามารถจดจำท่าต่างๆ ได้ง่าย และสามารถทำตามได้ง่ายกว่า ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการเล่นเทนนิสมาก่อนเลย

4. กระบวนการแรงจูงใจ (Motivation Process) เป็นการกระบวนการสุดท้ายที่จะทำให้ผู้สังเกตตัดสินใจจะทำตามพฤติกรรมของตัวแบบ นั่นคือผู้สังเกตจะพิจารณาดูว่าในสภาพการณ์ใด ที่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้วได้รับการเสริมแรง การที่คาดว่าจะได้รับเสริมแรงนี้เองทำให้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้สังเกต แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบที่ตนเองลอกแบบมาจากนี้ Bandura ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) โดยที่เขาเชื่อว่าทุกคนจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเฉพาะอย่างนั้น คือคนบางคนจะรู้ว่าตนเองมีความสามารถในเรื่องการพูดแต่อาจจะรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำในเรื่องนั้นๆ คือถ้าคนเรามีการรับรู้ความสามารถของตนสูงในด้านใดจะทำให้เขาสามารถแสดงออกในสิ่งนั้นๆ ได้เต็มความสามารถของเขานั้นเอง การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญอย่างมากต่อการแสดงออกของบุคคลในชีวิตประจำวัน เพราะปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการใช้ชีวิตของคนเราก็คือการรับรู้ความสามารถของตนเองนั่นเอง

สถานการณ์ของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบ ต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ ด้วยการจัดวางรูปแบบ องค์ประกอบการเรียนรู้จากตัวแบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้สังเกต สนใจตัวแบบอย่างแท้จริง จนสามารถจดจำและสร้างสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของตัวแบบได้ และ ประกอบกับการจูงใจอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะทำให้ผู้สังเกตเรียนรู้จากการสังเกตทั้ง 4 ประการ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงกระบวนการทางปัญญาในการเรียนรู้ จากการสังเกต

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. หน้า 53.
 (อ้างอิงจาก Bandura. (1977). *Social Learning Theory*. p. 184).

1.2.2 ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล

แคมเบล (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542: 23 – 24; อ้างอิงจาก Campbell. 1961) ได้เสนอทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรม โดยกล่าวถึงหลักการเปรียบเทียบความสำคัญหรือหลักการคล้ายตาม (Principle of Relation Weighting Conformity) ไว้ว่า ในสภาพการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อมูลที่คุณจะได้รับกับข้อมูลจากสังคม ถ้าบุคคลให้ความสำคัญต่อข้อมูลจากสังคมมากหรือมีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำก็จะมีพฤติกรรมการคล้ายตามสูง แต่หากบุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงพฤติกรรมการคล้ายตามก็จะลดลง

แคมเบล ได้กล่าวถึง หลักในการคล้ายตามว่าประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้พฤติกรรมคล้ายตามของแต่ละบุคคลแตกต่างกันต่อไปนี้คือ

1. การเรียนรู้และความสามารถของบุคคล
2. การรับรู้ของบุคคล
3. การเรียนรู้จากการสังเกตของบุคคล
4. การใช้แรงเสริมการตอบสนองการเลียนแบบ
5. การปฏิบัติตามการแนะนำด้วยวาจา

นอกจากนี้ แคมเบล ยังได้กล่าวถึง การเรียนรู้จากการสังเกต ไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้สังเกตตัวแบบหรือบุคคลที่เป็นแบบอย่างปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับการเสริมแรงหรือรอดพ้นจากการลงโทษ ผู้สังเกตนั้นจะคล้ายตามตัวแบบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ตัวแบบได้รับการเสริมแรงมากขึ้น ผู้ที่สังเกตก็จะมีพฤติกรรมคล้ายตามสูงขึ้น

2. ตัวแบบที่เคยได้รับการเสริมแรงหรือรางวัลจากการกระทำหรือพฤติกรรมในอดีตจะทำให้ผู้สังเกตคล้ายตามการกระทำหรือพฤติกรรมตัวแบบนั้น แม้ว่าการกระทำหรือพฤติกรรมในปัจจุบันจะไม่ได้รับการเสริมแรงหรือรางวัล

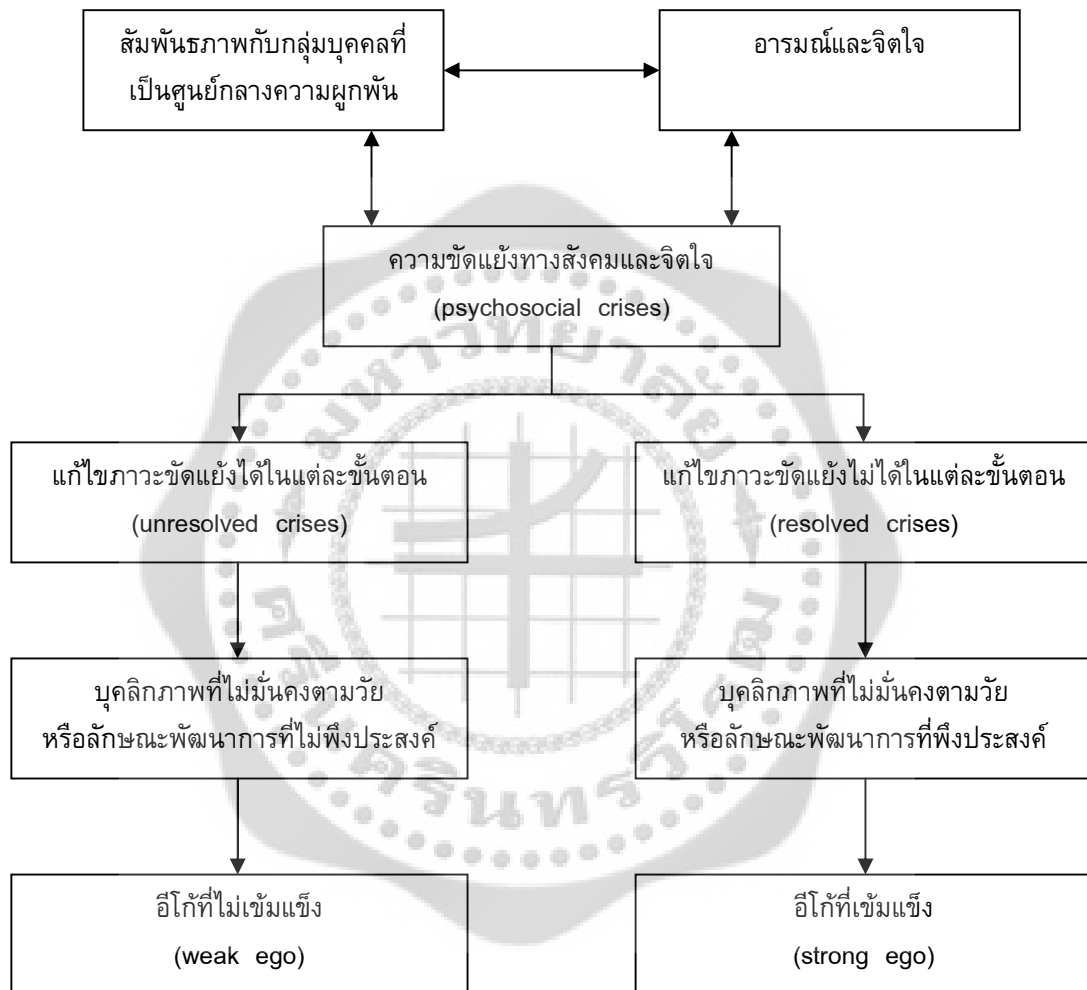
3. ตัวแบบใหม่ที่เหมือนตัวแบบเก่าที่เคยได้รับรางวัลมาแล้วจะทำให้ผู้สังเกตคล้ายตามตัวแบบใหม่มากยิ่งขึ้น

จากทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ทำให้พฤติกรรมคล้ายตามของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมแรงและพฤติกรรมคล้ายตาม ซึ่ง การเสริมแรงมีผลทำให้พฤติกรรมคล้ายตามสูงขึ้นหรือลดลงได้ และเห็นความสำคัญของหลักของการเสริมแรงในเรื่องการเรียนรู้จากการสังเกตอีกด้วย

1.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน

อีริกสัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2554: 54 – 55; อ้างอิงจาก Erikson. 1964) กล่าวว่า บุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์แต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่จะมีบุคลิกภาพดี พร้อมทั้งมีพัฒนาการขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎี Psychosocial developmental stage ของ อิริคสัน เน้นว่าลักษณะสัมพันธ์ภาพที่บุคคลมีกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน สามี-ภรรยา และข้อขัดแย้งทางสังคม จิตวิทยา (Psychosocial crises) ที่เกิดจากความสัมพันธ์นั้นๆ เป็นจุดกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรม และ พัฒนาคูคลิกภาพในรูปแบบต่างๆ ตามลำดับวัย ตั้งแต่เกิดจนถึงวัยสูงอายุมีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงความขัดแย้งทางสังคม – จิตใจที่มีผลต่อบุคลิกภาพ

ที่มา: ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549ก) จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1): แนวคิดทฤษฎี – วัยเด็กตอนกลาง. หน้า 36.

ข้อขัดแย้งทางสังคม – จิตใจมีลักษณะเป็นคู่ๆ ทั้ง 8 ขั้นตอน ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ลักษณะขัดแย้งที่เป็นคู่นี้จะต้องพัฒนาให้พื้มีพื้เป็นในโครงสร้างบุคลิกภาพอย่างสมดุลกัน บุคคลจึงจะมีบุคลิกภาพอย่างมั่นคง คือ มีอิโก้ที่เข้มแข็ง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความไว้วางใจแย้งกับความสงสัยในใจผู้อื่น (Trust VS Mistrust)
เริ่มตั้งแต่วัยทารกแรกเกิดจนถึง 18 เดือน ความไว้วางใจในผู้อื่นเกิดจากการที่เด็กทารกได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายและทางจิตใจ ทำให้ทารกได้รับความสุขสบายทางกายและทางจิตใจ ก่อให้เกิดความไว้วางใจในบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และขยายวงไปสู่ความไว้วางใจในตนเองและไว้วางใจผู้อื่น

ขั้นตอนที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองแย้งกับความละอายใจและไม่แน่ใจ (Autonomy VS Shame and Doubt) เกิดขึ้นในวัยทารกตอนปลาย (18 เดือน – 3 ปี) เด็กๆ จะชอบสิ่งต่างๆ รอบตัว เรียนรู้ว่าสิ่งใดตนทำได้และทำไม่ได้ เริ่มควบคุมพัฒนาตนเอง (Self – Control) และ ความภาคภูมิใจในตนเอง (self – Esteem) ซึ่งอาจนำไปสู่ความต้องการกระทำสิ่งต่างๆ โดยอิสระ เด็กที่ถูกควบคุม บังคับมากเกินไปและเกิดความสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง มีความอายที่คิดหรือทำสิ่งต่างๆ ความพอดีระหว่างความเป็นตัวของตัวเองกับความละอายใจและไม่แน่ใจทำให้เขาพัฒนานิสัย รู้จักควบคุมตนเอง ความเป็นตัวของตัวเองตามความเหมาะสม มีความตั้งใจมั่นในการกระทำกิจต่างๆ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเองว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรเหมาะสมอะไรควร เหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาในโครงสร้างบุคลิกภาพอันมั่นคง

ขั้นตอนที่ 3 ความคิดริเริ่มแย้งกับความรู้สึกผิด (Initiative VS Guilt) เกิดขึ้นในวัยเด็กตอนต้น เด็กที่มีพื้นฐานที่ดีมาแต่ต้น คือความไว้วางใจและทำอะไรด้วยตนเอง จะกล้าริเริ่มทำ สิ่งใหม่ สามารถทำอะไรหรือไปไหนตามความอยาก رؤอยากเห็นของตน แสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นรูปของการกระทำหรือการคิดฝัน ในทางตรงข้ามเด็กที่ถูกห้ามปรามและควบคุมอย่างเข้มงวดจะไม่กล้าริเริ่มสิ่งใดและรู้สึกละอายใจ รู้สึกตนเองเป็นฝ่ายเผชิญปัญหาอยู่ตลอดเวลา การห้ามปรามเด็กอยู่เสมอจะบั่นทอนการริเริ่มของเด็กเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนที่ 4 ระยะเวลาการเองงานแย้งกับปมด้อย (Industry VS Inferiority)
เกิดขึ้นในวัยเด็กตอนปลาย ในช่วงนี้เด็กจะมีความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกลดลงในความสามารถของตน เป็นช่วงที่เด็กอยาก رؤอยากเห็นในสิ่งต่างๆ เด็กจะเกิดความมั่นใจที่จะมีมานะ หัดเขียน หัดเล่น และทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ร้องเพลง เล่นกีฬา เล่นดนตรี งานบ้าน ถ้าเด็กเกิดทักษะมากเกินไปอาจเกิดความหลงตนเอง และถ้าไม่มีทักษะอาจทำให้เด็กเกิดปมด้อย

ขั้นตอนที่ 5 การพบอัตลักษณ์แห่งตนแย้งกับการไม่เข้าใจตนเอง (Identity VS Identity Diffusion) เกิดขึ้นในวัยรุ่น เป็นวัยที่เริ่มมีความเข้าใจตนเองและมีความสับสนไม่เข้าใจตนเองควบคู่กัน เกิดความขัดแย้งวิตกกังวลมากกว่าช่วงอื่น เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเด็กกับผู้ใหญ่ ถ้าเด็กไม่สามารถแก้วิกฤติให้ลุล่วงพอเติบโตใหญ่จะมีความสับสนไม่มั่นคง

ขั้นตอนที่ 6 ความสนิทสนมเหินห่าง ความร่วมมือ แยกกับความเปล่าเปลี่ยว (Intimacy and Solidarity VS Isolation) เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่แสวงหาความรัก คู่ครอง มิตรภาพ ต้องการเสียสละ ถ้าสร้างความสัมพันธ์สนมจริงจังกับผู้อื่นไม่ได้ จะมีความรู้สึกอ้างว้างเดียวดาย จะไม่สามารถปรับตัวเพื่อให้เข้ากับผู้อื่นได้

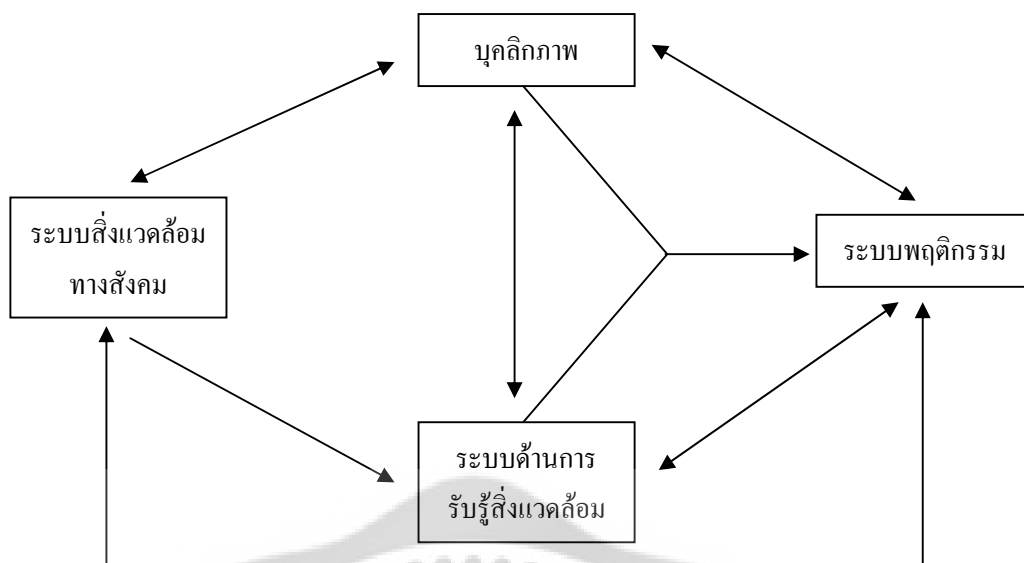
ขั้นตอนที่ 7 การบำรุงส่งเสริมผู้อื่นแยกกับการพะวงเฉพาะตน (Generativity VS Self Absorption) เกิดขึ้นในวัยกลางคน เป็นวัยที่พะวงว่าตนเองจะเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว เป็นบุคคลที่แสวงหาแต่อำนาจ ซึ่งอิริคสันกล่าวว่า คนเหล่านี้ฉาบอารมณณ์และบุคลิกภาพอันไม่มั่นคงของตนไว้ด้วยความใฝ่อำนาจอย่างใดอย่างหนึ่ง คนวัยกลางคนที่มีความสมดุลระหว่างการบำรุงส่งเสริมผู้อื่นกับการพะวงเฉพาะตน ทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ เป็นมนุษย์ที่มีค่า มีความสามารถที่จะอนุเคราะห์บุคคลอื่นๆ ได้ เป็นวัยกลางคนที่มีความสุข

ขั้นตอนที่ 8 ความมั่นคงทางใจแยกกับความสิ้นหวัง (Integrity VS Despair) เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ เป็นวัยที่จะต้องพัฒนาความรู้สึกตนเองว่าได้ทำกิจต่างๆ ที่ควรกระทำเสร็จสิ้นตามหน้าที่ของตนแล้ว มองย้อนกลับไปดูชีวิตด้วยความไม่ยึดมั่น ทั้งความหวังและความผิดหวังสามารถทำใจยอมรับกับชีวิตของตนเองและผู้อื่น บางคนเมื่อนึกถึงอดีตรู้สึกอาลัยอาวรณ์หรือยอมรับอดีตไม่ได้ หรือกลัวความตายที่กำลังคืบคลานมา อิริคสัน กล่าวว่า เมื่อรู้สึกเช่นนั้นมากๆ จะเกิดอาการเศร้าสร้อยสิ้นหวังในชีวิตและหลีกเลี่ยงชีวิต บางคนถึงกับคิดค่าตัวตาย

1.2.4 ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ เป็นทฤษฎีหนึ่งที่มีกรอบแนวคิดที่ควบคุมตัวแปรส่วนบุคคลและบทบาทสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม ในทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงตัวแปรที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 3 กลุ่ม คือ (ดูษฎี โยเหลา; และคนอื่นๆ. 2540: 8; อ้างอิงจาก Jessor. 1991: 21)

1. ภูมิหลัง และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Background and Context Variables)
2. การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Perceived Environment)
3. บุคลิกภาพ (Personality)

ภาพประกอบ 5 แสดงแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ที่มา: ดุษฎี โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2540). รายงานการวิจัย ฉบับที่ 63. กรุงเทพฯ. ปัจจัย
บ่งชี้สาเหตุการใช้และติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร.

หน้า 8.

พื้นฐานของทฤษฎีมาจากแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมโดยที่การศึกษาจะศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมจะต้องศึกษาตัวแปรทั้งสองกลุ่มพร้อมกัน จะเห็นได้จากการใช้ลูกศรทิศทางเดียวเชื่อมระหว่างตัวแปรบุคลิกภาพและการรับรู้สิ่งแวดล้อมไปสู่ระบบพฤติกรรม ว่ามีตัวแปรในสิ่งแวดล้อมสองกลุ่มคือ

1. สิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือลักษณะที่เป็นทางกายภาพเช่น ระดับการศึกษา รายได้ การนับถือศาสนา โครงสร้างของครอบครัว

2. การรับรู้สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์และสะท้อนมิติทางสังคมที่มีความหมายและความสำคัญแก่วัยรุ่น ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเชิงสาเหตุมากกว่าทางสังคม ในการอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะศึกษากลุ่มตัวแปรการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความหมายหรือความสำคัญต่อวัยรุ่น ก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และกลุ่มเพื่อน ซึ่งตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการทำนายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นได้แบ่งลักษณะที่เป็นผลกระทบจากการรับรู้สิ่งแวดล้อม ออกเป็น 4 ลักษณะ

1. การเข้ากันได้ของครอบครัวและเพื่อน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของครอบครัวและอิทธิพลของเพื่อน
3. การยอมรับและการไม่ยอมรับของครอบครัวต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

4. แบบอย่างพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเพื่อน

ซึ่งตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมอาจแบ่งได้ 2 ระดับ คือ ตัวแปรที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม เช่น การเป็นแบบอย่างการใช้ยาเสพติดของพ่อแม่ และเพื่อน และตัวแปรที่ส่งผลโดยทางอ้อม เช่น การควบคุมของพ่อแม่ การควบคุมของเพื่อน อิทธิพลของพ่อแม่และเพื่อน การรับรู้ความเครียด และเหตุการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิต

3. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางจิตใจหรือบุคลิกภาพบางประการของแต่ละบุคคลที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม ตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะหมายถึง กลุ่มของตัวแปรด้านการเรียนรู้ทางสังคม (Sociocognitive Variables) ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ ความคาดหวัง ค่านิยม การกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองและที่เกี่ยวกับสังคม ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแบ่งบุคลิกภาพเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก คือ โครงสร้างที่เกี่ยวกับเป้าหมายและคาดหวัง ได้แก่ การเห็นคุณค่าของความสำเร็จ การเห็นคุณค่าความเป็นอิสระ การคาดหวังเกี่ยวกับความสำเร็จ และความคาดหวังเกี่ยวกับการเป็นอิสระ กลุ่มที่สอง ได้แก่ โครงสร้างด้านความเชื่อ ได้แก่ ความแปลกแยก การยอมรับบรรทัดฐาน ค่านิยมและข้อยึดถือปฏิบัติของสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง และความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน และกลุ่มสาม คือ โครงสร้างด้านการควบคุม ได้แก่ ทศนคติต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทศนคติด้านจริยธรรม และความยึดมั่นทางศาสนา ตัวแปรสองกลุ่มหลัง เป็นตัวแปรที่ควบคุมมิให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ดุซงกี โยเหลา; และคนอื่นๆ. 2540: 14)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาพฤติกรรมการเลียนแบบจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน และทฤษฎีที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเลียนแบบซึ่งมีความสัมพันธ์กับแม่แบบที่มี 2 ลักษณะ คือ แม่แบบที่มีชีวิตจริง และแม่แบบสัญลักษณ์ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การเปิดรับสื่อสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง

1.3 ความสำคัญของการเลียนแบบ

การเลียนแบบเป็นกระบวนการขัดเกลาสมาชิกในสังคมให้มีการปฏิบัติตนตามรูปแบบที่สังคมคาดหวังกระบวนการหนึ่ง บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลียนแบบ ได้แก่ บุคคลต้นแบบ และผู้เลียนแบบ ซึ่งบุคคลจะเลียนแบบจากบุคคลต้นแบบนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ แรงขับในการเลียนแบบ (Drive) พฤติกรรมของบุคคลต้นแบบซึ่งเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ (Cue) การตอบสนองหรือการแสดงพฤติกรรมการเลียนแบบ (Response) และรางวัลที่ผู้เลียนแบบได้รับจากการเรียนแบบนั้น (Reward) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Miller; & Dollard, 1953: 96 - 97) โดยบุคคลจะได้รับการอบรมขัดเกลาการเป็นสมาชิกในสังคม

ผ่านกลไกในการเลียนแบบ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน (Same Behavior) การมีพฤติกรรมเทียบเคียงกัน (Match Dependent Behavior) และการลอกเลียนแบบ (Copying) (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์; และคณะ. 2547: 42)

1. การมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน (Same Behavior) บุคคลอาจมีพฤติกรรมอย่างเดียวกันเพราะมีสิ่งเร้าเดียวกัน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากการเลียนแบบ หรือจากปัจจัยอื่น เช่น เห็นกลุ่มชุมนุมประท้วงก็เข้าไปร่วมชุมนุมด้วย

2. การมีพฤติกรรมเทียบเคียงกัน (Match Dependent Behavior) กระบวนการเลียนแบบที่เกิดขึ้นเมื่อตัวต้นแบบเป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส หรือเป็นผู้มีอาวุโสมากกว่าผู้เลียนแบบ เช่น พฤติกรรมการเลียนแบบของน้องที่เลียนแบบพฤติกรรมของพี่

3. การลอกเลียนแบบ (Copying) เป็นรูปแบบการเลียนแบบเช่นเดียวกับพฤติกรรม การเทียบเคียงกัน แต่จะพิจารณาเพิ่มในด้านพฤติกรรมที่แสดงเหมือนบุคคลต้นแบบมากยิ่งขึ้น เช่น การฝึกหัดเล่นกีฬาต่างๆ ที่จะต้องเลียนแบบท่าทางและวิธีการในการเล่นจากผู้ฝึกฝน

1.4 หลักการให้ตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมการเลียนแบบ (Imitation) ประสิทธิภาพในการเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลอื่นมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความละเอียดชัดเจน ความโดดเด่น และระดับความซับซ้อนของพฤติกรรมจากบุคคลต้นแบบที่แสดงเป็นสำคัญ ซึ่งการเลียนแบบพฤติกรรมเป็นการเรียนรู้วิธีการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม (Peter; & Olson. 1990: 63) ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549ข: 446) กล่าวว่า ระดับการเลียนแบบบุคคลที่ตนนิยมชมชอบจะเพิ่มมากขึ้นในระย่วัยรุ่นมากกว่าในวัยเด็กเนื่องจาก

1. ความต้องการรู้จักตนเอง การมีบุคคลที่ตนนิยมชมชอบมาเป็นแบบอย่างให้ยึดถือ และเลียนแบบจะช่วยลดความขัดแย้งในด้านความไม่รู้จัก และไม่เข้าใจตนเอง

2. การแสวงหาแบบอย่างเพื่อการดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ โดยผู้เป็นวัยรุ่นนับถือว่าเป็นวีรบุรุษ (Heroes / Models) นั้นมีได้มากกว่าหนึ่งคน ขึ้นอยู่กับความต้องการ บุคลิกภาพ ความไฝ่ฝัน สติปัญญา ตลอดจนอิทธิพลของครอบครัว และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย อาจเป็นบุคคลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บุคคลในวรรณคดี ดารา นักแสดง นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ฯลฯ การเลือกเลียนแบบบุคคลที่ตนนิยมชมชอบในวัยรุ่นจะแตกต่างจากวัยเด็กที่อาศัยความใกล้ชิดเป็นแรงจูงใจในการเลียนแบบมาเป็นการใช้เหตุผล และอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

3. การเลียนแบบที่นิยมชมชอบของวัยรุ่นในปัจจุบัน เห็นได้จากการพยายามทำตนเองให้เหมือนดารานักแสดงที่ตนชื่นชอบในแง่ต่างๆ อาทิ ทรงผม เสื้อผ้า และบุคลิกลักษณะ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2542: 53) กล่าวว่า วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกตัวแบบ

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือ และเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดี เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบนั้นยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบที่จะเลียนแบบหรือสังเกตควรจะต้องมีความคล้ายคลึงกันหรือมีลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตและจะช่วยทำให้ประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูงขึ้น เช่น อยู่ในวัยเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบควรจะเป็นกิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน เพราะการเลียนแบบจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบและจะทำให้เกิดการเลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2. วิธีการให้ตัวแบบ

2.1 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงโดยจะต้องให้การเสริมแรงแก่ตัวแบบและให้เสริมแก่ผู้สังเกตหรือเลียนแบบ เมื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือพฤติกรรมใหม่ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างโดยสิ่งเร้าที่จำแนก ความแตกต่างนี้จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณบอกให้อินทรีย์รู้ว่า ถ้าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้รับการเสริมแรงและการเสริมแรงนี้จะช่วยให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทนและมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง การเสริมแรงทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553: 256) ได้กล่าวถึงหลักการในการเลือกตัวแบบอย่างกว้างๆ ไว้ดังนี้

1. ตัวแบบควรจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกตทั้งในด้าน เพศ เชื้อชาติ และทัศนคติ ซึ่งการที่ตัวแบบมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกตนั้นจะทำให้ผู้สังเกตมั่นใจได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกนั้นเหมาะสม และสามารถทำได้ เพราะบุคคลนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับตน ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาเองก็น่าจะทำได้เช่นกัน

2. ตัวแบบควรจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในสายตาของผู้สังเกต แต่ถ้ามีชื่อเสียงมากเกินไปก็จะทำให้เขารู้สึกว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นจริงสำหรับเขาได้

3. ระดับความสามารถของตัวแบบนั้นควรจะมีระดับที่ใกล้เคียงกับผู้สังเกต เพราะถ้าใช้ ตัวแบบที่มีความสามารถสูงมากก็จะทำให้ผู้สังเกตคิดว่าเขาไม่น่าจะทำตามได้ ทำให้เขาปฏิเสธที่จะทำตามตัวแบบนั้น

4. ตัวแบบนี้ควรจะมีลักษณะเป็นกันเองและอบอุ่น
5. ตัวแบบเมื่อแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับการเสริมแรงจะทำให้ได้รับความสนใจจากผู้สังเกต

มากขึ้น

นอกจากนี้ สมโกชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553: 408) ยังได้กล่าวถึง หลักการที่ใช้แม่แบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ต้องกำหนดพฤติกรรมที่จะให้แม่แบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกต และลอกเลียนแบบให้ชัดเจน
2. ความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นจะต้องหมายรวมถึงการสังเกตเห็นได้ชัดได้ โดยใช้คนตั้งแต่ 2 คน สามารถสังเกตได้ตรงกัน
3. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่แบบแสดงนั้นอยู่ภายในระดับความสามารถของเด็ก มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้
4. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่จะให้บุคคลเลียนแบบนั้นสามารถแยกออกเป็นพฤติกรรมย่อยๆ ได้และให้แม่แบบพูดตามไปที่ละพฤติกรรมพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วย ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้การลอกเลียนแบบเกิดขึ้นได้ง่าย
5. จะต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตตั้งใจแสดงพฤติกรรมของแม่แบบอย่างแท้จริง (มองหรือฟัง) อาจใช้สัญลักษณ์ที่เป็นคำพูดแก่ผู้สังเกตก่อนเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ
6. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกมานั้นชัดเจนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ
7. เมื่อสังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบถูกต้องหรือใกล้เคียงผู้เลียนแบบจะต้องได้รับการเสริมแรงทันที
8. การเสริมแรงที่ให้กับผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตนั้นจะต้องใช้ตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ
9. ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตแม่แบบด้วยวิธีที่รุนแรง เช่น ตี หรือดุด่า
10. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้สังเกตด้วย เพราะจะทำให้ผู้สังเกตรู้ว่าตนเองก้าวหน้าจริง
11. ในกรณีที่ผู้สังเกตไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้อาจใช้การชี้แนะช่วยด้วย เพราะจะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น
12. ในการเสนอแม่แบบนี้ เมื่อแม่แบบแสดงพฤติกรรมควรมีการเสริมแรงแก่แม่แบบด้วย เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้สังเกตอยากเลียนแบบมากขึ้น
13. ควรเลือกแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต พร้อมทั้งให้มีความเด่น ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะให้ลอกเลียนแบบได้อย่างคล่องแคล่วด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการเลียนแบบขึ้นอยู่กับความละเอียด ชัดเจน ความโดดเด่น และระดับความซับซ้อนของพฤติกรรมต้นแบบที่แสดงเป็นสำคัญ การให้ตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือ มีลักษณะที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับผู้สังเกต และการเสริมแรงจะช่วยให้ผู้สังเกตมีความสนใจในตัวแบบมากขึ้น

1.5 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา (Bandura. 1977: 41 – 45) ได้สรุปอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตดังนี้ คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของแม่แบบซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้สังเกตไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผู้สังเกตรวบรวมข้อมูลของการกระทำใหม่ในรูปแบบของสัญลักษณ์ และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่างๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบ การกระทำตามแม่แบบในรูปแบบต่างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ใหม่หรือหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีแม่แบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์เพราะเมื่อมนุษย์เห็นแม่แบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง มนุษย์อาจใช้ประสบการณ์ ต่างๆ ที่มีอยู่ประกอบการกระทำของแม่แบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดสำหรับแม่แบบเชิงสร้างสรรค์ ถ้าแม่แบบนี้มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอหรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลเพียงพอต่อการกระทำตามของผู้สังเกต

4. การยับยั้งการกระทำและการลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำการที่ได้เห็นแม่แบบถูกลงโทษผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามแม่แบบนั้นและในทำนองเดียวกันถ้าได้เห็นแม่แบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกรรมใดๆ ตามมา ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามแม่แบบ

5. การส่งเสริมการกระทำ การมีแม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัลผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ในทำนองเดียวกันถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบที่แสดงความก้าวร้าวและได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งดีผู้สังเกตก็มีแนวโน้มกระทำตามมากขึ้น ดังนั้นการเสนอแม่แบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่งเพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

6. ทางด้านอารมณ์ การมีแม่แบบนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำแล้ว ยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามไปด้วย

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ การกระทำที่ทำให้คนเห็นคุณค่าและมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำของแม่แบบนี้ก็จะทำให้ผู้สังเกตทำได้โดยรวดเร็วและกระทำตามได้ง่าย นอกจากนี้เมื่อสามารถกระทำตามแม่แบบได้เร็วจะทำให้เกิดการแผ่ขยายจากสังคมหนึ่งได้รวดเร็วด้วยดังจะเห็นได้จากการมีแม่แบบนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตมีความเปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้วยังทำให้สังคมนั้นๆ มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

ประเทือง ภูมิภักทราคม (2540: 238 - 239) กล่าวว่า ในการเสนอตัวแบบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้สังเกต 3 ประการ ดังนี้

1. สร้างพฤติกรรม (Acquisition Effect) คือ ผู้ที่สังเกตจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนจากตัวแบบ เช่น การพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะบางอย่าง เช่น การแสดง การเล่นกีฬา ฯลฯ ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวผู้สังเกตไม่เคยกระทำมาก่อนเลยก็ตาม

2. ลดพฤติกรรม (Dishibitory Effect) คือ การที่ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบแล้วมีผลทำให้พฤติกรรมของผู้สังเกตลดลงโดยเฉพาะเมื่อสังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น นักเรียนที่เคยมาโรงเรียนสายเป็นครั้งคราวเห็นครูลงโทษนักเรียนที่มาสายหน้าเสาธงขณะเข้าแถวเคารพธงชาติจึงเลิกพฤติกรรมมาโรงเรียนสาย

3. เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่ (Facilitation Effect) คือ การสังเกตพฤติกรรมมาจากตัวแบบมีผลทำให้พฤติกรรมมีอยู่แล้วดำเนินต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตทำให้เกิดการสร้างหรือลดพฤติกรรม การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ

1.6 เด็กวัยรุ่นกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

เด็กวัยรุ่นโดยทั่วไปเป็นช่วงระยะเวลาคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับ ความเป็นผู้ใหญ่ มักเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวเป็นอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เริ่มมีความคิดเป็นของตนเองและมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของเด็กวัยรุ่น หรืออาจจะเป็นแรงจูงใจที่อาจจะทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ และเป็นช่วงที่ต้องเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งกับผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ถ้าเด็กวัยรุ่นดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนักย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนนักวิชาการหลายท่านเรียกวัยนี้ว่าเป็น “วัยวิกฤต”

1.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกแสดงพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นระยะที่รู้สึกสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ วุฒิภาวะทางกายและแรงผลักดันทางด้านสังคมที่มาบรรจบกันในระยะนี้ ผลักดันให้วัยรุ่นต้องครุ่นคิดเกี่ยวกับสถานภาพของตนเองในสังคม วิธีที่คนอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเขา หรือแสดงให้เขาเห็น รวมไปถึงทางเลือกของเขาในอนาคต ในช่วงเวลานี้วัยรุ่นจึงมักมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตนเองและพยายามค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองในด้านต่าง ๆ โดย การบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนเป็นกระบวนการทางด้านอารมณ์และสติปัญญา ดังนั้นการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าวัยรุ่นจะมีความสามารถทางด้านปัญญาและจิตใจที่จะรับมือกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ สิ่งสำคัญสำหรับการแก้ไขภาวะวิกฤตในระยะวัยรุ่นก็คือ การที่วัยรุ่นได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ จะช่วยให้เขาเลือกรับเอาส่วนสำคัญ ๆ เข้ามาเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จะช่วยกำหนดรูปแบบและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่น (ประณต คำฉิม. 2549: 50 - 51)

ประณต คำฉิม (2549: 56 - 65) กล่าวถึงการศึกษาของ เจมส์ มาร์เซีย (Jame Marcia) ไว้ว่า มาร์เซีย กล่าวว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการบรรลุเอกลักษณ์ที่สมบูรณ์ (Mature identity) ของวัยรุ่นมีอยู่ 2 ตัวแปร ตัวแปรแรกคือ การเกิดวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์ (Crisis) หมายถึง ภาวะของวัยรุ่นที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางเลือกท่ามกลางตัวเลือกมากมายที่มีความหมายตัวแปรที่สองคือ การตกลงใจหรือการผูกมัดตน (Commitment) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกแสดงออกทางพฤติกรรม การเลือกอาชีพ ศาสนา และอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึงระดับข้อตกลงใจที่วัยรุ่นเลือกแสดงออกมา เอกลักษณ์ที่สมบูรณ์จะบรรลุได้เมื่อวัยรุ่นประสบกับวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์และมีการตกลงใจในด้านการเลือกแสดงออกทางพฤติกรรมเลือกอาชีพและอุดมคติ

ตัวแปรวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์และตัวแปรการตกลงใจหรือการผูกมัดตนสามารถร่วมกันกำหนดสถานภาพทางเอกลักษณ์ได้ 4 แบบ คือ

1. แบบสับสนในเอกลักษณ์ (Identity diffuse)
2. แบบรับตามผู้อื่น (Foreclosure)
3. แบบแสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium)
4. แบบบรรลุเอกลักษณ์ (Identity achievement)

แสดงเป็นภาพได้ดังภาพประกอบ 6

วิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์

การตกลงใจ หรือ การผูกมัดตน	ยังไม่มี	(1) สับสนในเอกลักษณ์ (Identity diffuse)	(3) แสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium)
	มีแล้ว	(2) รับตามผู้อื่น (Foreclosure)	(4) บรรลุเอกลักษณ์ (Identity achievement)

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงภาพทางเอกลักษณ์ 4 แบบ ตามทฤษฎีของมาร์เซีย

ที่มา: ประณต คำฉิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. หน้า 57.

สถานภาพที่ 1 คือ สถานภาพความสับสนใจเอกลักษณ์ (Identity diffuse) เป็นบุคคลที่ไม่
มีวิกฤตการณ์แห่งเอกลักษณ์ และไม่มีการตกลงใจหรือการผูกมัดตน เขายังไม่ตัดสินใจเลือก และไม่
สนใจเกี่ยวกับการเลือกสิ่งต่าง ๆ มากนัก ไม่สนใจในอุดมคติหรือเห็นว่าแนวคิดหนึ่งดีเหมือนกับอีก
แนวคิดหนึ่ง และอาจทดลองดูทั้งหมด สถานภาพแบบสับสนใจเอกลักษณ์จะปรากฏในเด็กวัยรุ่น
ตอนต้นส่วนใหญ่ที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกบางสิ่งบางอย่างในชีวิต

สถานภาพที่ 2 คือ สถานภาพรับตามผู้อื่น (Foreclosure) เป็นบุคคลที่ไม่มีวิกฤตการณ์
แต่ได้ตัดสินใจเลือกเรียบร้อยแล้ว ซึ่งการตัดสินใจเลือกไม่ได้เกิดจากการสำรวจตนเอง แต่เป็นสิ่งที่ม
ีอยู่แล้วเพียงแต่เลือกปฏิบัติตาม เลียนแบบตาม ส่วนมากเกิดจาก พ่อแม่ กลุ่มเพื่อนและสังคมรอบ
ข้าง บุคคลที่มีสถานภาพแบบนี้เป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมเลียนแบบบุคคลรอบข้าง นับถือศาสนาตาม
พ่อแม่ ประกอบอาชีพตามอย่างพ่อแม่ หรือเลียนแบบกลุ่มเพื่อนอย่างงมงาย เพื่อคลายความวิตก
กังวลเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของคนรอบข้าง เป็นบุคคลที่มีลักษณะด้านการพึ่งพา ไม่อดทน คล้อย
ตาม เลียนแบบและยึดมั่นในประเพณีนิยม ภาควุฒิจในสิ่งที่ตนเองได้เลียนแบบคนรอบข้างที่เห็นว่าดี
เมื่ออยู่ภายใต้ความเครียด ความวิตกกังวลเขาจะปรับตัวได้ไม่ดี ชอบที่จะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง
หรือความเครียดเพื่อช่วยทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย

มีผู้ชี้ให้เห็นว่า สถานภาพทางเอกลักษณ์แบบรับตามผู้อื่นอาจเป็นสิ่งที่ช่วยลดความวิตกกังวล
ได้ คนที่ไม่สบายใจมากเกินไปกับความไม่แน่นอนจะเลือกโดยไม่ใช้เวลาพิจารณานานๆ สถานภาพ
ทางเอกลักษณ์แบบรับตามผู้อื่นอาจเกิดได้มากกับวัยรุ่นของไทย ที่พบเสมอว่าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ
เลียนแบบพ่อแม่ หรือเลียนแบบเพื่อนโดยไม่มีการศึกษาหาข้อมูลและตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง เช่น
การแสดงพฤติกรรมต่างๆ การเลือกสาขาที่เรียน การแต่งกาย เป็นต้น ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมหรือ
สนับสนุนวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์ บุคคลก็มักจะมีสถานภาพแบบรับตามผู้อื่น

สถานภาพที่ 3 สถานภาพแบบแสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium) เป็นบุคคลที่พบกับวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์กำลังแสวงหาทางเลือกต่างๆ แต่ยังไม่มีการตกลงใจที่แน่นอน ผลที่ตามมาคือ คนเหล่านี้ดูเหมือนสับสน ไม่มั่นคง และไม่สบายใจ มักจะมีการต่อต้านและไม่ร่วมมือ มีลักษณะอำนาจนิยมต่ำ เนื่องจากบุคคลประสบกับวิกฤตการณ์เขาจึงวิตกกังวลอยู่เสมอ วัยรุ่นเหล่านี้มักมีพ่อแม่ค่อนข้างตามใจ ไม่มั่นใจในการเลือกวิชาเอกในมหาวิทยาลัย และอาจไม่มีความสุขกับการศึกษาและประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย มีความขัดแย้งในอำนาจ เนื่องจากมีความพยายามที่จะหลุดพ้นจากอำนาจของพ่อแม่

บุคคลที่อยู่ในสถานภาพแบบแสวงหาเอกลักษณ์เป็นบุคคลที่เผชิญกับวิกฤตการณ์ อาจเกิดคำถามว่าควรทำอะไร อย่างไร เพราะเหตุใด หลังจากนั้นจะเริ่มแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของตน ซึ่งอาจใช้เวลาเป็นเดือนๆ หรือหลายๆ ปี ดังนั้นสถานภาพแบบแสวงหาเอกลักษณ์จึงเป็นก่อนที่บุคคลจะบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน

สถานภาพที่ 4 สถานภาพแบบบรรลุเอกลักษณ์ (Identity achievement) เป็นบุคคลที่ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์ แต่ได้แก้ไขวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์โดยประเมินทางเลือกต่างๆ อย่างระมัดระวัง แล้วจึงลงสรุปและตัดสินใจด้วยตนเอง ตกลงผูกมัดตนว่าจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด ในทันทีที่บรรลุเอกลักษณ์ บุคคลจะมีการยอมรับตนเอง กำหนดตนเองได้อย่างมั่นคง และตกลงใจผูกมัดตนในด้านอาชีพ ศาสนา และอุดมการณ์ทางการเมือง มีความกลมกลืนภายในตัวเอง และยอมรับศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดต่างๆ มีสังกัดของเป้าหมายที่เป็นจริงมากขึ้น ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะก้าวหน้ามากขึ้นในการพัฒนา Ego แต่ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องปราศจากความวิตกกังวลเสียทั้งหมด เพราะในทันทีที่ตกลงผูกมัดในเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งเขาก็จะยังคงกังวลถึงการบรรลุเป้าหมายนั้น

พัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์จะดำเนินไปตามลำดับจากสถานภาพแบบที่ 1 ไปสู่สถานภาพแบบที่ 3 และ 4 ตามลำดับ ส่วนบุคคลในสถานภาพแบบที่ 2 ซึ่งยอมทำตามผู้อื่นต่อมาเมื่อเกิดความขัดแย้งก็อาจเข้าสู่สถานภาพแบบที่ 3 และ 4 โดยลำดับเช่นกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นระยะที่รู้สึกสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงพยายามค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนในด้านต่างๆ การเลียนแบบจากสังคมรอบตัว เช่น พ่อแม่ เพื่อน หรือบุคคลที่ชื่นชอบ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปรับตัวและพยายามค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

1.6.2 บุคคลที่เด็กวัยรุ่นเลือกเลียนแบบ

สวานา พรพัฒน์กุล (ศรุตา โตษยานนท์, 2553: 26; อ้างอิงจาก สวานา พรพัฒน์กุล, 2525) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กวัยรุ่นจะเลียนแบบนั้นจะเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุด แล้วค่อยๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการของสังคม ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นดังนี้

1. เลียนแบบพ่อแม่และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบได้เด็กจะเลียนแบบบุคคล ใกล้ชิดที่สุดคือ พ่อแม่ ซึ่งรวมถึงผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กแทนพ่อแม่ เมื่อไปโรงเรียนเวลา ครึ่งหนึ่งของชีวิตในแต่ละวันจะอยู่กับครู ดังนั้นความสำคัญของครูในการเป็นตัวแบบจึงพอๆ กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูจึงควรเป็นตัวแบบที่ดีแต่ต้องไม่สร้างแสดงบทบาท

2. เลียนแบบจากตัวแบบที่ชื่นชอบ จะต้องเป็นตัวแบบที่ก่อให้เกิดความพอใจ อาจจะเป็นเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ ที่แวดล้อมตัวเขาอยู่

3. เลียนแบบจากตัวแบบที่ตรงกับความสนใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแบบนั้นตรงกับความสนใจ เด็กวัยรุ่นหญิงจะเลียนแบบแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นชายเนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ในกลุ่มของหญิงหรือชายด้วยกันความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กวัยรุ่นหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อแม่แต่บางคนอาจสนใจ ศิลปะการแสดงต่างๆ ที่ตนเห็นในรายการโทรทัศน์และพยายามที่จะเลียนแบบสิ่งนั้นก็ได้

4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญ ไม่ว่าจะหญิงหรือชายย่อมจะมีผู้กล้าหาญที่ตน ยกย่องและพอใจเลียนแบบตาม ตัวแบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่ก็ได้ ตัวแบบผู้กล้าหาญมักเป็น คนที่มีอายุมากกว่า

5. เลียนแบบจากตัวละคร ซึ่งเป็นตัวละครในนิยาย ภาพยนตร์และโทรทัศน์ จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีอิทธิพลที่ทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดการเลียนแบบ ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน ผู้กล้าหาญ ดารานักแสดง นักร้อง ตัวแบบที่ชอบตรงกับความสนใจหรือ ได้รับความนิยม

1.7 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2542: 65) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบไว้ ดังนี้คือ

ข้อดีของวิธีการให้ตัวแบบ

1. การให้ตัวแบบจะทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ค่อยๆ เกิดขึ้น ค่อยๆ มีความถี่สูงขึ้นและจะคงทนถาวรยิ่งขึ้นเมื่อให้การเสริมแรง สามารถเลียนแบบหรือแสดง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. การให้ตัวแบบจะทำให้ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน

3. การให้ตัวแบบจะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ

4. การให้ตัวแบบช่วยเอื้ออำนวยให้พฤติกรรมของผู้สังเกตหรือผู้ที่จะเลียนแบบที่เคย เรียนรู้มาก่อนแล้วให้มีแนวโน้มที่จะแสดงออก

ข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

1. หากใช้การให้ตัวแบบอย่างเดียวในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ การเกิดพฤติกรรมพึงประสงค์อาจเกิดช้า ด้วยเหตุนี้ควรใช้การให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลกลับและสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. การคัดเลือกตัวแบบตลอดทั้งกิจกรรมทำให้เลียนแบบคัดเลือกแบบ และกิจกรรมที่จะฝึกหัดเลียนแบบจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว เพราะมีฉะนั้นจะทำให้เสียเวลาในการทดลองโดยไร้ประโยชน์การเรียนรู้โดยการใช้ตัวแบบ ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ตัวแบบเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ใกล้เคียงกับพฤติกรรมของตัวแบบได้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลียนแบบและงานวิจัยทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ พบว่าปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และ ความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1 การเปิดรับสื่อ

2.1.1 ความหมายของการเปิดรับสื่อ

เบคเกอร์ (Becker, 1997: 76) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับสื่อ โดยจำแนกได้ดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลแสวงหาข้อมูลเพื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่วไป

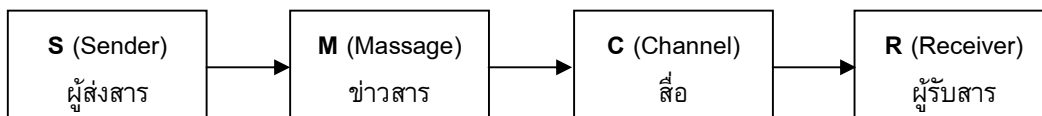
2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลเปิดรับสื่อเพื่อต้องการข้อมูลที่ตนเองสนใจอยากรู้ เช่น เปิดดูโทรทัศน์เฉพาะเรื่องหรือรายการที่สนใจ หรือมีผู้แนะนำมา

3. การเปิดรับสถานการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายอารมณ์

แมคควอล (วิล พิตาลชนะกุล, 2551: 8; อ้างอิงจาก Mcquail's, 2000: 616) กล่าวว่า การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการสื่อสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในของผู้รับสาร เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและปัจจัยภายนอก เช่น โอกาสในการเข้าถึงสื่อ ซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงสื่อในเชิงกายภาพ (Physical Accessibility) เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ เอื้ออำนวยต่อการซื้อข่าวสารหรือไม่ และการเข้าถึงสื่อในเชิงสังคม - วัฒนธรรม (Socio - Accessibility) เช่น ระดับการอ่านออกเขียนได้ของผู้รับสาร

2.1.2 ทฤษฎีการเปิดรับสื่อของเดวิด เบอร์โล

เดวิด เบอร์โล (ธนสิทธิ์ เทชรุ่งวณิชย์. 2549: 12; อ้างอิงจาก David. 1990: 40) การติดต่อสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้ส่ง (Sender) ข่าวสาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) โดยใช้ตัวย่อ S M C R แทนองค์ประกอบของขั้นตอนของกระบวนการในการสื่อความหมายเพื่อแสดงรูปแบบของการสื่อความหมาย ดังนี้

ภาพประกอบ 7 แสดงกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากแหล่งกำเนิดไปยังจุดมุ่งหมาย

ที่มา: ธนสิทธิ์ เทชรุ่งวณิชย์. (2549). การเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมการชมของผู้ชมรายการบิกบราเธอร์ในกรุงเทพมหานคร. หน้า 12.

รูปแบบของการสื่อสารความหมายที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการตามที่ เดวิด เบอร์โล เสนอไว้ นั้น จัดองค์ประกอบเหล่านี้เป็น 2 ขั้นตอน คือ ผู้ส่งสาร (Sender) กับผู้รับสาร (Receiver) และองค์ประกอบของการสื่อความหมายประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ สาร (Message) และสื่อ (Channel)

2.1.3 แบบแผนการเปิดรับสื่อ

แมคควอล (วิลโล พิตาลชนะกุล. 2551: 8; อ้างอิงจาก Mcquail's. 2000: 617) กล่าวว่าแบบแผนของการเปิดรับสื่อซึ่งส่งผลต่อกระบวนการสื่อสาร มี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเชิงเครื่องมือ (Instrumental Viewing Behavior) เป็นการเปิดรับสารผู้รับสารตั้งใจจะจงจะเปิดรับโดยมีจุดมุ่งหมายว่าจะนำเอาข่าวสารไปใช้ประโยชน์บางอย่าง

2. พฤติกรรมการรับสื่อเชิงพิธีกรรม (Ritualistic/Habitual Viewing Behavior) เป็นการเปิดรับสื่อที่ไม่ได้มีเป้าหมายพิเศษ ไม่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ว่าจะนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์อะไรเป็นการเปิดดูเพราะความเคยชิน ดูไปเรื่อยๆ ไม่ได้เจาะจงคาดหวังอะไรเป็นพิเศษ

2.1.4 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

แมคเคลว (วิลโล พิตาลชนะกุล. 2551: 8; อ้างอิงจาก Mcquail's. 2000: 617) ได้กล่าวว่า สรุปพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) คือ การที่บุคคลแสวงหาข่าวสารเพื่อต้องการให้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีความคล้อยคลึงกับเหตุการณ์หนึ่ง
2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) คือ การที่บุคคลเปิดรับข่าวสารเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจและอยากรู้ เช่น การรับฟังรายการวิทยุที่ตนเองชื่นชอบ
3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) เป็นการที่บุคคลเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการกระทำหรือความต้องการเรียนรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

2.1.5 ลักษณะการเปิดรับสื่อของผู้รับสาร

พรทิพย์ วรกิจโกคาทร (2541: 243) และ จรรยา ยามาลี (2553: 31) กล่าวว่าไว้ว่า ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อตามคุณลักษณะ ดังนี้

1. เลือกรับสื่อที่สามารถจัดหาได้ (Availability) ธรรมชาติของมนุษย์จะใช้ความพยายามเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น อะไรที่ได้มายากก็มักจะไม่ได้รับการเลือก ดังนั้น ผู้รับสารจึงเปิดรับสื่อที่ตนไม่ต้องใช้ความพยายามมากนักเป็นสื่อที่จัดหาได้ง่ายกว่าสื่ออื่นๆ
2. เลือกเปิดรับสื่อที่สอดคล้องกับตนเอง (Consistency) ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อที่มี ความสอดคล้องกับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติและพฤติกรรมของตนเอง
3. เลือกรับสื่อที่สะดวกและนิยม (Convenience and Preferences) ผู้รับสารจะเปิดรับสารที่ตนเองมีความสะดวก เช่น ผู้รับสารบางคนต้องใช้เวลาในการเดินทางอยู่บนรถยนต์ ดังนั้นสื่อที่สะดวกในการเปิดก็คือ วิทยุ เป็นต้น
4. เลือกรับสื่อตามความเคยชิน (Accustomed) ผู้รับสารบางคนจะติดอยู่กับการเปิดรับสื่อเดิมๆ ที่ตนเปิดรับอยู่เป็นประจำ ซึ่งมักพบในกลุ่มบุคคลที่มีอายุมากที่รับสื่อใดๆ ซ้ำและไม่สนใจ สื่อใหม่ๆ
5. เลือกเปิดสื่อตามลักษณะเฉพาะของสื่อ (Characteristic of Media) คุณลักษณะของสื่อมีผลต่อการเลือกเปิดรับสื่อของผู้รับสาร เช่น บางคนชอบที่จะเปิดรับข่าวสารในสถานที่ต่างๆ ก็จะนิยมสื่อที่สามารถพกพาได้ จึงเปิดรับหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ ในขณะที่บางคนชอบสื่อที่มีภาพและเสียงก็จะนิยมสื่อโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ เป็นต้น

2.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

ยูล เบ็ญจรงค์กิจ (2542: 64 - 72) ได้กล่าวสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อจากงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรต่างกัน สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. เพศกับการเปิดรับสื่อ เพศชายและเพศหญิง มีการเปิดรับสื่อต่างกัน เพศหญิงใช้เวลาดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เดียวกันเพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า

2. อายุกับการเปิดรับสื่อ จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของเด็กอเมริกัน พบว่าเด็กตั้งแต่วัย 2 - 8 ขวบ ดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นเมื่อวัยมากขึ้น และเปิดรับสื่อทุกชนิดเมื่อวัยมากขึ้น โดย ส่วนใหญ่เด็กจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ซึ่งเด็กจะดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าสื่ออื่นๆ และเริ่มอ่านหนังสือเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น ส่วนเด็กวัยรุ่นฟังเพลงมากกว่าดูโทรทัศน์

สำหรับผู้ใหญ่นั้นมีการเปิดรับโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์มากในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อถึงวัย 40 ปีขึ้นไป ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ 55 - 60 ปี ปริมาณการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่การใช้สื่อมวลชนของผู้สูงอายุเพื่อคลาย ความเหงา

ในส่วนของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ใหญ่ที่มีวัย 50 ปี อ่านหนังสือพิมพ์ถึง 77 % แต่เมื่ออายุถึง 65 ปี ปริมาณการอ่านลดลงอย่างมาก ขณะที่วัยรุ่นและวัยสาวใช้เวลาในการดูโทรทัศน์มากกว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ และยังมีวัยที่ให้ความสนใจในนิตยสารและภาพยนตร์มากกว่าวัยอื่น

3. การศึกษากับการเปิดรับสื่อ การศึกษามีความสัมพันธ์สูงกับการเปิดรับสื่อ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าวสารและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดรับเนื้อหาด้านการบันเทิง ผู้รับสารที่มีการศึกษาสูงจะเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาน้อย โดยผู้มีการศึกษาน้อยจะฟังวิทยุมากกว่า นอกจากความแตกต่างด้านปริมาณการเปิดรับสื่อแล้วยังพบความแตกต่างด้านเนื้อหาอยู่ด้วย ผู้ที่มีการศึกษาสูงและอายุมากนิยมเปิดรับข่าวที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยและอายุน้อย ซึ่งผลการวิจัยต่างๆ พบว่ายิ่งคนมีการศึกษาสูงเท่าไรยิ่งให้ความสนใจในข่าวสาร บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ที่มีเนื้อหาหนัก

4. รายได้กับการเปิดรับสื่อ รายได้เป็นปัจจัยที่มีบทบาทใกล้เคียงกับการศึกษา คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉพาะแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักมีรายได้สูงไปด้วย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยมักมีรายได้น้อยถึงปานกลาง ดังนั้นการศึกษากับรายได้จึงถูกมองรวมเป็นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่มีรายได้สูงมักนิยมเปิดรับสิ่งพิมพ์และนิยมข่าวสารที่มีเนื้อหาที่ค่อนข้างหนักไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านความบันเทิง ผู้ที่มีฐานะดีและการศึกษาสูงเป็นกลุ่มที่ได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระจากสื่อมวลชนมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ที่มีรายได้สูงมักมีการศึกษาสูงจึงถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ข่าวสารต่างๆ ให้ทันเหตุการณ์เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึง

จำเป็นสำหรับกลุ่มนี้มากกว่า ในขณะที่ผู้มีการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำมีทักษะการอ่านน้อยจึงมักเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากกว่า

2.1.7 เหตุผลของการใช้สื่อ

กูด (ชนสิทธิ์ เตชรุ่งวณิชย์. 2549: 12-13; อ้างอิงจาก Good. 1993: 48-53) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการใช้สื่อของบุคคลว่า สามารถจัดเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. เพื่อการรับรู้ (Cognitive) หมายถึง การที่ประชาชนผู้รับสารต้องการข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความอยากรู้อยากเห็น และความต้องการได้รับการยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจส่วนประกอบของสังคม โดยการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบหลัก คือ ข่าว ความรู้ และความบันเทิง

2. เพื่อความหลากหลาย (Diversions) ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการในรูปแบบที่แตกต่างกันเช่น

2.1 การกระตุ้นอารมณ์ (Stimulation) เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความเข้าใจ ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น เพื่อลดความเบื่อหน่ายในชีวิต

2.2 การพักผ่อน (Relaxation) เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อการผ่อนคลายความเครียดหรือลดความเร่งรีบในชีวิตประจำวันลง

3. เพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social Utility) หมายถึง ความจำเป็นของบุคคลที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น การเปิดรับสื่ออาจหมายถึงการยอมรับของคนในสังคมและความผูกพันต่อสังคม ซึ่งอาจแสดงออกได้ดังนี้

3.1 การใช้ภาษาร่วมสมัย (Conversation Currency) ผู้รับสารอาจเปิดรับสื่อเพื่อต้องการความทันสมัยโดยการแสดงออกถึงการใช้ภาษา เช่น คำพูด ความเข้าใจต่อคำนิยามใหม่ๆ เพื่อแสดงความเป็นกลุ่มเหล่านั้น การใช้ภาษาร่วมสมัยปรากฏได้ชัดเจนในกลุ่มวัยรุ่นกับการโฆษณา

3.2 สื่อมวลชนสัมพันธ์ (Para Social Relationship) ในสังคมที่ก้าวหน้ามากขึ้นปัจเจกชนกับยิ่งรู้สึกโดดเดี่ยว เนื่องจากเวลาที่มีอยู่จำกัดถูกนำไปใช้เพื่อการแข่งขันและการประกอบอาชีพ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมแต่การสมาคมกับมนุษย์ด้วยกันถูกจำกัดลงด้วยสังคมที่ก้าวหน้าแบบอุตสาหกรรม มนุษย์จึงมักมีสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแทน

4. การผลจากสังคม (Withdrawal) เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงจากงานประจำ เช่น การรับเร่งทำงานให้เสร็จเพื่อจะได้ไปชมโทรทัศน์ เป็นต้น

2.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

อีริคสัน (ประภัสสร ชโลธร. 2550: 159; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) นักจิตวิทยาพัฒนาการที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กกับปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม อีริคสันให้ความเห็นว่า เด็กเป็นช่วงของการเลียนแบบ การเลียนแบบเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลเกิดความสงสัยในบทบาทเกี่ยวกับ “ตนเอง” เนื่องจากข้อมูลที่เขาได้รับไม่สามารถตอบคำถาม ข้อสงสัย เกี่ยวกับตัวเองหรือเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตของเขาได้อย่างชัดเจนถูกใจ และวูล์ฟ เกโก และเทอร์แมน (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 43; อ้างอิงจาก Wolfe; Geco; & Terman. 1990) ได้เน้นให้เห็นเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองและการสำคัญของตนเองของเด็กที่ทำให้ลดบทบาทความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และเพิ่มความต้องการที่จะเข้าไปมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนแทน และจุดนี้เองที่อาจเริ่มนำเด็กให้เข้าไปสู่การกระทำที่เป็นการลบได้ หากเด็กไปได้ค่านิยมที่ผิดจากกลุ่มเพื่อน คือ กลับชื่นชมในสิ่งที่ผิดว่าเป็นสิ่งดีควรแก่การยกย่อง พฤติกรรมจากแก๊งค์ที่เด็ก ชื่นชมก็จะเป็นตัวกระตุ้นนำเด็กไปสู่การกระทำผิด หรือกระทำในสิ่งที่ขัดต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้

2.2.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ชิคเกอร์ริง (Chickering. 1969: 94) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับซึ่งในการช่วยเหลือกันนั้น เป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกัน ไม่มีใครที่จะเป็นผู้ให้หรือผู้รับอยู่ฝ่ายเดียวได้

ฟิลิปป์ และเมเรีย (จันทร์ภา พูลสนอง. 2546: 45; อ้างอิงจาก Philip; & Merrian. 1966: 125) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของบุคคลรวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความหวังความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541: 12) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพในสิทธิของบุคคลอื่น รู้จักการให้และการยอมรับ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเมื่อบุคคลอื่นต้องการความช่วยเหลือ

พัชรี มะแสงสม (2544: 27) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ในด้านการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ห่วงใยซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือ ฟังพาอาศัยกันและร่วมมือระหว่างกันทั้งทางด้านวิชาการและด้านทั่วไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นๆ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ ฟังพาอาศัยกันและร่วมมือระหว่างกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน รวมทั้งการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมซึ่งการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ได้มีผู้ศึกษา คือ

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน

ฮอลล์ และลินด์เซย์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542: 55 – 57; อ้างอิงจาก Hall; & Lindzey. 1970: 9) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล บุคคลไม่สามารถแยกสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้เลยนับตั้งแต่เกิด มนุษย์นั้นเป็นผลผลิตของการมีความสัมพันธ์กันทางสังคมการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาเป็นเครื่องบ่งชี้ความต้องการของบุคคลและบอกทิศทางของการเจริญเติบโต

1. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความเชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1.1 ความต้องการความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นความต้องการทางสรีระ เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคง (Security) เป็นความต้องการด้านจิตสังคม รวมถึงความสุขสบายใจ การมีความคิดและค่านิยมที่อยู่ในกรอบของการยอมรับของสังคม สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลจะได้รับความอบอุ่นใจเพราะมีเพื่อนซึ่งเพื่อนในที่นี้หมายถึง ผู้หนึ่งผู้ใดที่บุคคลนั้นสนิทสนมพอที่จะยอมรับทุกข์ร้อนได้ ไม่ว่าจะอยู่ในวัยเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

2. โครงสร้างบุคลิกภาพ ซัลลิแวน ได้อธิบายว่า โครงสร้างของบุคลิกภาพมีหลากหลายเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสามารถแบ่งได้อย่างหยาบๆ 3 ประการ คือ

2.1 กระบวนการปรับเปลี่ยนพลังงาน (Dynamism) คือ พฤติกรรมที่เป็นความเคยชินในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น ชอบรับใช้ช่วยเหลือบุคคล ชอบเอาเปรียบชอบแบ่งปันเพื่อให้ใครๆ เห็นอกเห็นใจ ศูนย์กลางของการปรับเปลี่ยน คือ ระบบตัวตน (Self – System) เป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากการป้องกันตนเอง เพื่อให้ความสัมพันธ์กับคนอื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น

2.2 กระบวนการสร้างภาพบุคคล (Personification) คือ มโนภาพที่บุคคลวาดเป็นภาพตนเองเป็นภาพที่บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตน โดยจะมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับความรู้สึก เจตคติ และความคิดที่บุคคลมีขึ้นเนื่องจากได้รับประสบการณ์ทางด้านความพึงพอใจและความวิตกกังวล และจะมีความเกี่ยวข้องับประสบการณ์ของบุคคลที่เคยได้รับจากบุคคลอ้างอิง และสร้างภาพบุคคลตามประสบการณ์ที่ได้รับได้ผลิต อันจะทำให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและบุคคลนั้นก็คือ บุคคลสามารถจะประเมินตนได้ ดังนั้นภาพก็จะเกิดขึ้น

2.3 กระบวนการคิด (Cognitive Process) ซัลลิแวน เชื่อว่ากระบวนการคิดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งมี 3 ลักษณะใหญ่ๆ

2.3.1 ประสบการณ์โปรโตแทกซิก (Prototaxic) เป็นประสบการณ์ที่ยังมิได้พัฒนาปรับปรุง เป็นความคิดระดับทารกเกี่ยวกับการรับรู้ด้านประสาทสัมผัส ความรู้สึก ซึ่งเกิดขึ้นทันทีทันใด โดยปราศจากการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและในที่สุดบุคคลไม่สามารถรำลึกได้อีก

2.3.2 ประสบการณ์พาราแทกซิก (Parataxic) เป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่องจากประสบการณ์โปรโตแทกซิก บุคคลเริ่มเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมให้มีความสัมพันธ์เป็นประสบการณ์ได้ แยกได้ว่าสิ่งใดคือตนเอง สิ่งใดไม่ใช่ตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเข้าใจสัมพันธภาพระหว่างสิ่งต่างๆ

2.3.3 ประสบการณ์ซินแทกซิก (Syntactic) เป็นประสบการณ์ขั้นสูงสุด บุคคลเริ่มเรียนรู้ติดต่อโดยใช้ภาษา คำพูด สัญลักษณ์ มีผลให้สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมั่นคง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน จะเน้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม เพราะจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมเกิดขึ้น เน้นความมั่นคงและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดี เพื่อสภาพจิตทางสังคมที่สมบูรณ์ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ดีจะก่อให้เกิดปัญหามากมาย อันเป็นผลมาจากการขาดความพึงพอใจ

2.2.3 การสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ซมมูช บัญญัติ (2541: 14) กล่าวว่า เพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากต่อชีวิตของวัยรุ่นเพราะเพื่อน จะมีส่วนร่วมแสดงความรู้สึกในทุกอารมณ์ เมื่อมีความสุขความทุกข์ ปัญหาความรัก หรือความเครียดในเรื่องการเรียน เป็นต้น หลักการสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่สำคัญดังนี้

1. หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และพยายามยุติความขัดแย้งนั้นด้วยสันติวิธี
2. มีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองและผู้อื่น
3. ยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นของเพื่อน
4. สนใจดูแลเอาใจใส่ความรู้สึกและความต้องการของเพื่อน
5. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
6. มีความเป็นตัวของตัวเองที่แตกต่างจากกลุ่มเพื่อน

ณรงค์ เส็งประชา (2541: 166) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัวหรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำ ในกลุ่มเพื่อน เด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกใจและอาจจำเอาพฤติกรรมต่างๆ ของเพื่อนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเอง

1. ยึดมั่นในประเพณีน้อยลง สร้างค่านิยมและความรู้ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น
2. สอนให้รู้จักแบบแผนของการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น เช่น การปฏิบัติ

ตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มในการเล่นกีฬา หรือทำงานร่วมกัน

3. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. เป็นการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความเป็นตัวของ

ตัวเอง แบบของอารมณ์ เอกลักษณะเฉพาะของตนเอง ความคิดเห็นของตนเอง ฯลฯ

5. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวมากกว่าที่จะใช้

อำนาจ

พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544: 7) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพในการคบเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรม ดังนี้

1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้และเข้าใจความรู้สึกที่มีต่อตนเองและเพื่อน การเข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

2. การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน ถือว่าเป็นเพื่อนที่น่าคบ มีความยินดีเมื่อเพื่อนประสบผลสำเร็จ

3. การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจเพื่อน สามารถแสดงพฤติกรรมในการทำทนายเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการยอมรับ และสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่สามารถร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นกีฬา กิจกรรมชุมชน ทำงานกลุ่มในห้องร่วมกับเพื่อนด้วยความสบายใจและประสบความสำเร็จด้วยดี รวมทั้งเห็นประโยชน์จากบทบาทสมาชิก เป็นการเข้ากลุ่มและการทำงาน กับเพื่อน

จากแนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน จะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้ชีวิตมีความสุข บุคคลทุกคนมีความต้องการเฉพาะตน เมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง เป็นผลให้เกิดความไม่พอใจ ความคับข้องใจ เครียดและกังวล การสร้างสัมพันธภาพของบุคคลเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแก้ไขหรือลดความต้องการเหล่านี้ และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มบุคคลจะต้องมีปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่ม ทั้งทางด้านความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติ ซึ่งการปฏิบัติตนนี้อาจจะเป็นไปได้ทั้งในทางบวกหรือทางลบขึ้นอยู่กับบุคคลว่าเลือกเข้ากลุ่มแบบใด การเลือกเข้ากลุ่มกับบุคคลที่ถูกใจบางครั้งก็จะมี การเลือกเอาพฤติกรรมบางอย่างที่ถูกใจมาเลียนแบบเป็นพฤติกรรมของตนเอง

2.3 การอบรมเลี้ยงดู

2.3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

พอล (Paul, 1963: 193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิต ควรมีพื้นฐานในการให้ความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญ และเมื่อเด็กโตขึ้นเขาจำเป็นที่จะต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป ซึ่งสภาพที่แวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กจะเกิดขึ้นที่บ้าน จากการที่เด็กได้มีสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่เป็นแม่ของเขา ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูทารกของแม่จึงมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของทารกทั้งปัจจุบันและอนาคต

พรพรรณ จันทรง (2541: 24) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็กด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กให้มีการให้รางวัลและลงโทษเพื่อควบคุมพฤติกรรมให้เหมาะสม

วรารณ ตระกูลสุษณี (2549: 167) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของลูกมาก การที่เด็กจะเติบโตขึ้นมาบุคลิกภาพ ลักษณะอย่างใดนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับพันธุกรรมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม แต่ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยง

ดูมาอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ไม่ดีและไม่เหมาะสม ซึ่งจะ
เป็นปัญหาต่อการปรับตัวและส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

อัญชลี ทองจันทร์ (2546: 26) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีที่ผู้ปกครอง
ปฏิบัติต่อเด็กทั้งวาจาและกิริยาท่าทาง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม
ความรู้และความคาดหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนในสังคม
นั้นๆ ด้วย ซึ่งผู้ปกครองสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่างๆ ของเด็กได้

ศศิธร แสงใส (2550: 49) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะวิธีการต่างๆ ที่
พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็ก ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนอง
ความต้องการจำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้
ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ทั้งด้านกาย วาจา และใจ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สนองต่อความต้องการที่
จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตลอดจน
การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนในสังคมนั้นๆ ด้วย

2.3.2 ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

อุดม เพชรสังหาร (2552: 14) กล่าวว่า เซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron) คือ
การเชื่อมโยงทฤษฎีทางสมองกับการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก นักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งใน
ประเทศอิตาลี เป็นผู้ค้นพบทฤษฎีนี้ ได้อธิบายไว้ว่า เซลล์กระจกเงาเป็นเซลล์ชนิดหนึ่งในสมองของ
มนุษย์ที่ทำหน้าที่เลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของผู้อื่นมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งการค้นพบใน
ครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดการค้นคว้าวิจัยบทบาทและหน้าที่ของเซลล์ชนิดนี้อย่างกว้างขวาง ทั้งในวงการ
วิทยาศาสตร์ การแพทย์ การศึกษา จิตวิทยาและสังคมวิทยา ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการ
การเรียนรู้ การพัฒนาตนเองของมนุษย์อย่างมากมาย อาทิเช่น พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน
เป็นผลมาจากเซลล์กระจกเงาไปลอกเลียนแบบพฤติกรรมตัวอย่างที่ได้พบเห็นในสังคม พัฒนาการ
ทางด้านภาษาของเด็กเป็นผลมาจากการทำงานของเซลล์กระจกเงา ทำให้เด็กสามารถเข้าใจเจตนา
ที่ซ่อนอยู่ภายใต้คำพูดของผู้พูดได้ การเข้าใจจิตใจผู้อื่นได้ดีเป็นผลมาจากการที่เซลล์กระจกเงา
ทำหน้าที่อ่านใจ (Mind Reading) บุคคลผู้นั้น พฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กที่เกิดขึ้นจาก
การทำงานของเซลล์กระจกเงาในตัวเด็กเอง ถ้าพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในสังคมมีทักษะในการเป็น
แบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ไม่ใช่เพียงแต่การใช้คำพูดในการสั่งสอน จะเกิดประโยชน์เพราะเซลล์กระจก
เงาจะทำงานได้ดีเมื่อลูกเห็นพฤติกรรมของพ่อแม่ เซลล์กระจกเงาสามารถที่จะสะท้อนสิ่งที่ดีแล้ว
ซึมซับเข้าไปเป็นลักษณะนิสัยของตัวเอง ประโยชน์ของทฤษฎีนี้ คือการทำให้เรารู้ว่าแบบอย่าง
ที่ดีจากพ่อแม่ คือสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็ก ทฤษฎีนี้ควรได้รับการเผยแพร่ออกไปให้
กว้างขวาง เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง ทฤษฎีเซลล์กระจกเงาในระยะเริ่มแรกถูก
นำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องการพัฒนาเด็ก เพราะสมองของเด็กนั้นมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปลูกฝัง

พฤติกรรมที่ดีให้เด็กเห็นและทำให้เด็กเกิดการลอกเลียนแบบ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการขัดเกลาคนในสังคม ขณะเดียวกันการพยายามที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นยังมีส่วนนำมาพัฒนาควบคู่กับการเข้าถึงภาวะจิตใจของผู้อื่นอีกด้วย กลายเป็นจุดเริ่มต้นของบุคลิกภาพของมนุษย์ (ศูนย์ข้อมูลสุขภาพ. 2552: ออนไลน์) และสุภาพรณ โคตรจรัส (2545: 57) กล่าวว่าครอบครัวนับเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งที่มีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของพัฒนาการบุคคล ทั้งด้านสติปัญญา ส่วนตัวและสังคม ในการอบรมเลี้ยงดูย่อมมีการถ่ายทอดลักษณะและมาตรฐานต่างๆ ในสังคม ให้แก่เด็กโดยกระบวนการเสริมแรงและการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ของบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู มากกว่าที่จะทำตามคำสั่งสอน ฉะนั้นทัศนคติ และตัวแบบของพ่อแม่ ตลอดจนการกระทำตัวเป็นแบบที่ดีมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กอย่างยิ่ง ครอบคลุมถึงสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับลูก การฝึกระเบียบวินัย และแบบแผนของครอบครัว ตลอดจนการเลี้ยงดู การฝึกอบรม ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นจากพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลในเรื่อง **“พฤติกรรมการลอกเลียนแบบและอบรมเลี้ยงดู”** ของ ศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป พบว่า พ่อแม่ยุคใหม่ยังคงเชื่อว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลูกได้ ถึงอย่างไรลูกก็ต้องเหมือนกับพ่อแม่ เหมือนสุภาวดีที่ว่า **ลูกไม่ยอมหล่นไม่ไกลต้น (93.5%)** โดยให้เหตุผลว่าพฤติกรรมของเด็กเกิดจากการเรียนรู้จากสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากต้นแบบ คือ **การกระทำของพ่อแม่ (74.6%)** และการอบรมสั่งสอนโดยตรงของพ่อแม่ **(56.5%)** ซึ่งในความเป็นจริงพบว่าทักษะของการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ คือ ใช้การอบรมสั่งสอนโดยใช้การพูดคุยกับลูกเป็นหลัก **การปฏิบัติตัวให้ดูเป็นแบบอย่าง (40.1%)** กลับเป็นอันดับรองลงมาซึ่งอาจเกิดจากสภาพของครอบครัวไทยที่ปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีวิถีชีวิตที่ต้องทำมาหากินเป็นหลัก ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งปริมาณและคุณภาพของเวลาที่ใช้ร่วมกันในครอบครัว ส่งผลให้พ่อแม่จำนวนมากขาดในเรื่องของการเป็นต้นแบบที่ดีให้กับลูกดู ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของพ่อแม่ที่ว่า **สิ่งที่เป็นแบบอย่างที่ดีหรือสิ่งร้ายที่จะทำให้ลูกมีพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้นส่วนใหญ่จะมาจากพ่อแม่เป็นหลัก (66.2%)** และคุณลักษณะที่พ่อแม่อยากจะทำให้ลูกซึมซับจากพฤติกรรมของพ่อแม่มากที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม คือ ความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ (14.1%) มีกิริยา มารยาทที่ดี (12.9%) และพูดจาไพเราะอ่อนหวาน (11.4%) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่สังคมในปัจจุบันขาดหายไป อันเนื่องมาจากสภาพปัญหาสังคมที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถที่จะมีเวลาได้เป็นแบบอย่าง เพราะเวลาส่วนใหญ่จะใช้ไปกับการทำงานประกอบอาชีพ ทำให้มีแต่ การพูดคุยหรือตักเตือนเฉพาะเวลาที่ทำผิดเท่านั้น (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ออนไลน์: 2551 ออนไลน์ อ้างอิงจาก ศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป. 2551)

2.3.3 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

เซียร์ และเลวิน (Sears; & others. 1975: 1 – 4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะพ่อแม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะเกิดความพึงพอใจและมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความหวาดกลัวความวิตกกังวลก็เกิดขึ้น

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล (2548: 61) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูที่บ้าน บางครอบครัวมักจะสนับสนุนและให้แรงเสริมพฤติกรรมเด็กที่เรียบร้อย และเงียบ บางครอบครัวให้แรงเสริมพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าว แต่ที่สำคัญคือความรักและความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ทำให้เด็กกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กบางคนมาจากบ้านที่พ่อแม่ใช้อำนาจและการขู่ทำโทษตลอดเวลา ทำให้เด็กมีความกลัวไม่กล้าอยู่ใกล้ และเมื่ออยู่โรงเรียนก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่หรือเพื่อนวัยเดียวกัน

วารภรณ์ ตระกูลสุษดี (2549: 23) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู เป็นสิ่งสำคัญต่อ พัฒนาการของลูกมาก การที่เด็กจะเติบโตขึ้นมีบุคลิกภาพลักษณะอย่างใดนั้น นอกจากจะเกิดจาก พันธุกรรมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูมาอย่าง ถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลให้เขามีบุคลิกภาพที่ดี มีการปรับตัวต่อปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในทางตรงข้ามถ้าเด็ก ถูกเลี้ยงดูไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ไม่ดีและไม่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการปรับตัวและส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ย่อมสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูได้เป็นอย่างดี ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรใช้วิธีการอบรมสั่งสอนที่ส่งผลให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นก็ยังมีอยู่หลายวิธี และไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่นอนว่าวิธีการใดจึงจะเหมาะสมเพราะเด็กแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ของตนเอง รวมทั้งนอกจากการอบรมเลี้ยงดูลูก ด้วยการสอนแล้วพ่อแม่ควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกด้วย

2.3.4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1968: 504 – 512) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดู เป็น 6 ประเภท คือ

1. ประเภทประคบประหงมลูกเกินไป (Over – Protectiveness) พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อเด็กมากเป็นพิเศษ และแสดงออกอย่างเปิดเผยถึงการ ยอมตามใจ ให้สิทธิพิเศษแก่เด็กจะคอยปกป้องภัยอันตราย และจะทำทุกอย่างให้ถึงแม้ว่าเด็กโตพอจะทำสิ่งนั้นได้เองแล้ว

2. ประเภทตามใจ (Permissiveness) หมายถึง พ่อแม่ที่เลี้ยงดูเด็กจะฝึกให้เด็ก รู้จักคิดรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งให้เด็กมีความอดทนและความพยายาม

3. ประเภทละทิ้งปฏิเสธ (Rejection) หมายถึง พ่อแม่ปล่อยปละละเลย เฉื่อยชาไม่สนใจไม่เอาใจใส่ในสวัสดิภาพของเด็ก หรือทำตนเป็นศัตรูของเด็ก โดยเปิดเผย แสดง ความโกรธเกลียดเด็กออกมาในรูปของการบังคับ ควบคุม ทำโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางด้านลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่าการกระทำผิดของเด็กเอง

4. ประเภทยอมรับ (Acceptance) หมายถึง พ่อแม่ที่ให้ความรักให้ความสนใจ ให้ความอบอุ่นแก่เด็กรวมทั้งยกย่องชมเชยเด็ก

5. ประเภทที่มีอำนาจเหนือลูก (Domination) หมายถึง พ่อแม่ที่มีความต้องการและคาดหวังให้เด็กเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด โดยมุ่งให้เด็กประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ถ้าเด็กกระทำผิดกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่วางไว้จะถูกทำโทษทันที พ่อแม่จะบอกให้เด็กรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตน โดยจะไม่คำนึงถึงความคิดหรือความต้องการของเด็ก

6. ประเภทที่ยอมจำนนต่อลูก (Submission to Child) หมายถึง พ่อแม่ที่อยู่ใต้ อำนาจของลูกยอมให้เด็กเป็นศูนย์กลางความสำคัญ เด็กได้รับความรักและตามใจเกินสมควร

โรเจอร์ (Rogers. 1972: 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. แบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็ก รู้สึกว่าตนได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป มีเหตุผล ยอมรับ ความร่วมมือตามโอกาสเหมาะสม

2. แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำเท่าที่ควร มักใช้วิธีการ ลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนใจสนทนสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลย ความเป็นอยู่

3. แบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็ก รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกัน ให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

ฟาว และ เบลคิน (Faw; & Belkin. 1989: 346) สรุปวิธีการอบรมเลี้ยงดูไว้ 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ คอยดูแลให้ความรัก โดยกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมต่างๆ ให้ลูกทำตามโดยพิจารณาความ ต้องการของลูก ความต้องการของผู้ปกครอง ของสังคมไปพร้อมๆ กัน ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผล ควบคู่กับ การอบรมสั่งสอน การลงโทษไม่ใช้การลงโทษทางกาย เมื่อทำดีก็จะได้รับการชมเชย การ อบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง และปฏิบัติตามแนวทางของสังคม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่จะคอยควบคุมเด็ก การลงโทษมักจะใช้การลงโทษทางกาย และไม่มีคำอธิบายใดๆ ทั้งสิ้น การให้ความรัก การอบรม และคำชมเชยแก่เด็กมีน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการจะมีการควบคุมตัวเองสูง ฟุ้งพาดตนเองได้บ้าง ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัดแม้ตัวเด็กคิดว่าไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้อง มีลักษณะสันโดษ มักไม่พอใจ และเป็นกังวลในสิ่งที่ตนได้ทำไปแล้ว

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะคอยดูแลลูกแต่ไม่รู้จะทำอย่างไรลูกถึงจะเชื่อฟัง และประพฤติดี มักจะตามใจลูก ไม่บังคับลูก และไม่ตั้งกฎเกณฑ์ ในบ้าน ไม่ใช้อำนาจในการเป็นพ่อแม่ มักจะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าแบบเผด็จการ เมื่อลูกขัดขืนก็จะทำตามใจ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักจะมีลักษณะไม่มั่นคง ฟุ้งตนเอง และควบคุมตนเองได้น้อย

พรพรรณ จันทรง. (2541: 6) ได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคม ออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ให้โอกาสบุตรหรือผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ได้รับความอบอุ่น การยอมรับเหตุผล ความรู้ความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าได้ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองกำหนดไว้ ถูกควบคุมไม่ได้รับความสะดวกสบายในการกระทำที่ตนต้องการ และมักจะถูกสั่งให้ปฏิบัติตามโดยมิได้แสดงความคิดเห็น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกได้ว่า ตนเองถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ หรือปล่อยให้ทำอะไรต่างๆ ได้ตามใจชอบ โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ให้ความอบอุ่นใจเท่าที่ควร

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกได้ว่าพ่อแม่แสดงความรักและห่วงใยเด็กจนเกินไป ให้ความช่วยเหลือเกินจำเป็นจนขาดอิสระและความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

2.3.5 อิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดู

เดโช สวานานนท์ (2541: 45) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อบุตรในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. บิดามารดาละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ย่อมทำให้บุตรมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกว่าชีวิตว่าเหวไม่มั่นคง และมักส่งผลให้มีพฤติกรรมออกมาในรูปของการปฏิเสธ เป็นคนที่ขาดความรัก ทั้งยังให้ความรักแก่ใครไม่เป็นอีกด้วย

2. บิดามารดาที่ปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับอยู่ตลอดเวลา จะทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่มขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มที่จะพึ่งผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา บิดามารดาที่ใช้ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ย่อมทำให้บุตรเป็นอยู่ผู้ที่มีลักษณะลงโทษตนเอง และมักจะมีพฤติกรรมรุนแรงในทางลบ

3. บิดามารดาที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ หรือหย่าร้างกัน บุตรจะมีความกระวนกระวายใจมีความเครียด มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่มั่นใจในตนเอง มองโลกไม่รื่นรมย์และขาดแบบฉบับในการสร้างเสริมลักษณะของตนด้วย

4. บิดามารดาที่ยึดมั่น และเคร่งครัดในศีลธรรมจรรยาอย่างมาก ย่อมมีผลให้บุตรมีโอกาสสร้างควมมีสัมปชัญญะอย่างสูงสุดขึ้นได้ และมีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงทางใจขึ้นได้ และอาจกลายเป็นคนลงโทษตนเอง ไม่เห็นคุณค่าตนเองด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูอีกอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก เด็กจะเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากบุคคลใกล้ตัวก่อน ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรเลือกใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีอยู่หลายวิธี และไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่นอนว่าวิธีการใดจึงจะเหมาะสมเพราะเด็กแต่ละบุคคลจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง จึงขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่จะพิจารณาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้ความเหมาะสมกับเด็ก

2.4 ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

2.4.1 ความหมายของความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

อิงลิช และ อิงลิช (English; & English. 1968: 35)

ได้ให้ความหมายของความวิตกกังวล สรุปเป็นข้อๆ ดังนี้

1. ความวิตกกังวลเป็นสภาวะของความไม่สบายใจ อันเนื่องมาจากความปรารถนาอันแรงกล้าและแรงขับไม่อาจถึงเป้าหมายได้

2. ความวิตกกังวล หมายถึง ความกังวล ว่ารุ่น สับสน ว่าอาจจะจะมีสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้นในอนาคต

3. ความวิตกกังวล หมายถึง ความกลัวต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะสับสนได้แต่อยู่ในระดับต่ำ

4. ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองถูกข่มขู่ ซึ่งเป็นการขู่เข็ญที่น่ากลัว โดยบุคคลนั้นไม่อาจบอกได้ว่า สิ่งที่มาขู่เข็ญนั้นคืออะไร

ฮิลการ์ด และ อลิซาเบธ (Hilgard; & Elizabeth. 1975: 346 – 347) ได้สรุปให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับความกลัวว่า ความวิตกกังวลคล้ายกับความกลัว บางครั้งอาจเรียกความวิตกกังวลว่า ความกลัวที่เลื่อนลอย ซึ่งคล้ายกับความกลัวในแง่ที่ว่า เป็นสภาพที่ทำให้บุคคลรู้สึกไม่สบายใจและต้องการจะหลีกเลี่ยง ในส่วนที่แตกต่างกันคือ ความวิตกกังวลเป็นความกลัวต่ออันตราย หรือสิ่งที่คุกคามว่าเป็นอะไร เป็นความกลัวที่ไม่เฉพาะเจาะจงและเป็นความหวั่นกลัวล่วงหน้า ส่วนความกลัวนั้นมีสาเหตุมาจากวัตถุ บุคคล หรือสถานที่บอกได้แน่นอน

ฟรอยด์ (Freud. 1978: 96) กล่าวว่า ความวิตกกังวล เป็นภาวะหนึ่งของอารมณ์ (Emotion) ที่เกิดจากกระบวนการของจิตใต้สำนึกซึ่งเป็นความรู้สึกขัดแย้งภายในจิตใจ ระหว่างการตอบสนอง ความต้องการของตนเองหรือมโนคติที่มีต่อตนเอง (Ego) กับสภาพความต้องการโดยธรรมชาติ (Id)

บลัคเกอร์ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2545: 90; อ้างอิงจาก Blucker. 1982: 77 – 79) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นลักษณะของอารมณ์ยากจะอธิบายและยากมากขึ้นในการที่จะกล่าวถึงลักษณะอาการที่แน่นอน เช่น

1. อาการทางประสาท มักใช้คู่กับคำว่า “วิตกกังวล” เกือบทุกคนที่มีอาการประสาทในเวลาใดเวลาหนึ่ง อาการทางประสาทสามารถรับรู้ได้ในความรุนแรงที่มีหลายระดับ
2. ความตึงเครียด เป็นอีกคำหนึ่งที่ใช้อธิบายอาการซึ่งตามปกติมักจะเป็นความวิตกกังวลในระดับต่ำ ซึ่งจะเห็นได้จากการรับรู้ไว้

3. ความกลัว เป็นระดับความวิตกกังวลที่สูงขึ้น และอาจมีผลต่อความสามารถในการรับรู้ ความวิตกกังวลนั้นอาจเกิดจาก

3.1 ความวิตกกังวลจากจิตไร้สำนึก ซึ่งเป็นความวิตกกังวลที่บุคคลไม่ตระหนักรู้

3.2 ความวิตกกังวลที่เกิดได้อิสระ ซึ่งเป็นความวิตกกังวลที่รุนแรงอาจสังเกตเห็นได้และความวิตกกังวลนี้อาจย้อนกลับมาใหม่ได้ บุคคลที่มีความวิตกกังวลจะรับรู้ได้ว่าอยู่ภายใต้แรงกดดัน แต่ไม่สามารถเข้าใจถึงสาเหตุของความวิตกกังวล

4. การเสียขวัญ เป็นอาการที่รุนแรงที่สุดของความวิตกกังวล บุคคลที่ได้รับการประทศกระเทือนจากการเสียขวัญนั้น จะต้องใช้ความอ่อนโยนและความอดทนในการควบคุมอาการเสียขวัญ

ไรครอฟท์ (ปราณี อยู่ศิริ. 2542: 6; อ้างอิงจาก Rycroft. 1978 : 45) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกของการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งที่จะเกิดขึ้นและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ไม่คุ้นเคย ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักว่ามีอะไรบางอย่างเป็นอันตรายต่อคนแต่ยังไม่สามารถลงมือจัดการกับสิ่งนั้นได้ เนื่องจากยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ หากสิ่งนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว

ความวิตกกังวลก็จะหมดไป เพราะไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาแล้วเหลือก็แต่การลงมือปฏิบัติจริง

สปีลเบิร์กเกอร์ (นันทนา คำมูล. 2545: 8; อ้างอิงจาก Spielberg. 1989 : 3 – 7) กล่าวว่า ความวิตกกังวล เป็นลักษณะควบคู่กับความกลัวในแง่ของอารมณ์แบบชีววิทยา กล่าวคือ ความกลัวเป็นการตอบสนองของสิ่งที่มีชีวิตต่ออันตรายที่มีอยู่จริงภายนอก แต่ความวิตกกังวลเป็นการตอบสนองต่ออันตรายที่มีอยู่ภายใน เช่น แรงกระตุ้นที่ไม่สงบอารมณ์ แรงกระตุ้นหรืออาการที่ก้าวร้าวเพื่อแก้ปัญหาความคับข้องใจภายใน ที่ทำท่าจะปรากฏในความรู้สึกสำนึกจนกระทั่งเกิดแรงกระตุ้นภายในให้มีการตอบสนองจริงๆ

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความวิตกกังวลของบุคคลทั่วไป อาจจำแนกออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้ดังนี้

1. อารมณ์อ่อนไหว (Affected by Felling) คือ ลักษณะที่โกรธง่าย เสียใจ ดีใจง่าย หวั่นไหวไปกับคำพูด หรือการกระทำของผู้อื่นง่าย มีอาการเมื่อยทางประสาท หงุดหงิด กังวลใจ
2. ขี้อาย (Shy) คือ ลักษณะที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับเพศตรงข้าม ไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ขี้เขลา
3. ระแวง (Suspecting) คือ ลักษณะที่ไม่ไวใจใคร ถือความเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ช่างระแวง อิจฉาริษยา
4. หวาดกลัว (Apprehensive) คือ ลักษณะหวาดกลัว ตื่นเต้น ตกใจง่าย มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย เศร้าหมอง ชอบติดตนเอง
5. ไม่มีวินัยในตนเอง (Undisciplined Self – Conflict) คือ ลักษณะที่ทำอะไรตามสบาย ไม่มีระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความขัดแย้งในตนเอง
6. เกร็งเครียด (Tense) คือ ลักษณะที่มีแรงกระตุ้นสูง ตื่นเต้น ตกใจ หงุดหงิด ใจร้อน

โบก์แมน (ทัศนวรรณ ปานศิริอาษา. 2547: 10; อ้างอิงจาก Boughman. 1966) ได้แสดงความคิดเห็นว่า บุคลิกภาพบุคคลส่วนหนึ่งมีผลมาจากความวิตกกังวลเพราะความวิตกกังวลเป็น ตัวเราให้บุคคลใช้กลวิธีในการป้องกันตัวซึ่งเป็นผลทำให้เกิดเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละคนและความวิตกกังวลมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความวิตกกังวลเป็นสภาพอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด ไม่สบายใจ กระวนกระวายใจ รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย
2. ความวิตกกังวลเป็นแรงขับที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเป็นตัวระงับหรือกระตุ้นให้บุคคลแสดงหรือหยุดแสดงกิริยาต่างๆ

3. ความวิตกกังวลมีลักษณะคล้ายความกลัวแต่เป็นความกลัวที่เลื่อนลอยไม่อาจบอกได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความกลัว

ซุง (ทัศนวรรณ ปานศิริอาษา. 2547: 11; อ้างอิงจาก Zung. 1980) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกตึงเครียด หวาดหวั่น ตื่นตระหนก ไม่สบายใจต่อสภาพที่เผชิญอยู่และมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ได้แก่ หงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดกลัว และอาการที่แสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ได้แก่ ใจสั่น ปวดศีรษะ และปวดปัสสาวะ

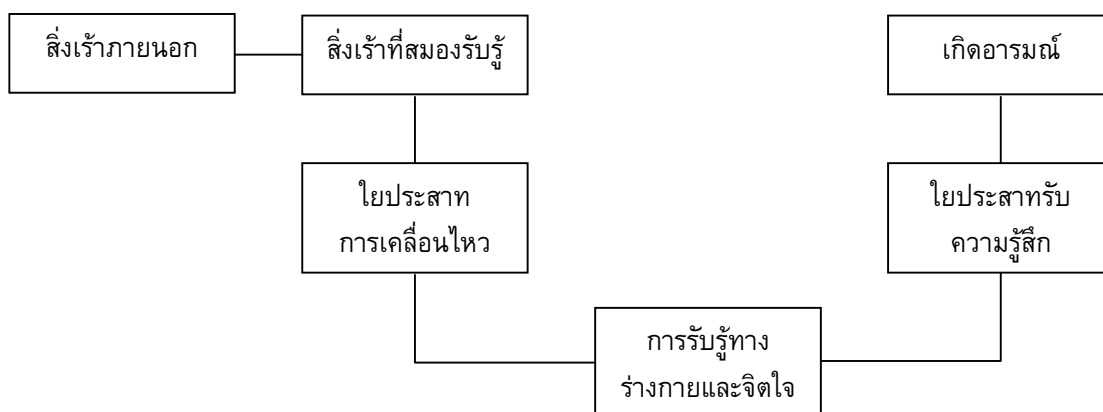
จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความวิตกกังวล หมายถึง สภาพอารมณ์ที่บุคคลรู้สึกไม่สบายใจ หวาดกลัวไม่เป็นสุข ตึงเครียด เนื่องจากคาดการณ์ว่าเหตุการณ์ข้างหน้าที่ยังไม่เกิดกำลังจะมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่มั่นคงปลอดภัย เกิดความรู้สึกอึดอัดคับข้องใจโดยมีความกลัวปะปนอยู่ด้วย แต่ ความวิตกกังวลกับความกลัวมีความแตกต่างกันที่ความวิตกกังวลเป็นอารมณ์ที่บุคคลคิดว่า เหตุการณ์ที่น่ากลัวกำลังจะเกิดขึ้น แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสิ่งใด ในขณะที่ความกลัวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งความวิตกกังวลเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบของร่างกายและอารมณ์ต่อสิ่งเร้าที่มาจากคุกคาม แต่จะมีผลทำให้บุคคลไม่สบายใจเป็นทุกข์ กระวนกระวาย รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยขาดความมั่นใจ มักแสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2.4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

2.4.2.1 ทฤษฎีของ James – Lange เกี่ยวกับปฏิกิริยาของร่างกาย

(สัจินทร์ ปรีชามารภ. 2545: 277)

ในขณะที่เกิดอารมณ์จะพบว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นในร่างกายของเรา เช่น เวลาแสดงความโกรธจะแสดงพฤติกรรมออกมาแทนที่จะเก็บไว้ จึงทำให้นักจิตวิทยาสนใจตั้งแต่ยุคแรกๆ และเป็นรากฐานของทฤษฎีที่สำคัญของอารมณ์ เสนอโดย Willam James ในปี 1884 เจมส์เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของพฤติกรรมของอารมณ์โดยทั่วไป เราจะได้ยินว่าคนร้องไห้เพราะเศร้า คนเกรี้ยวกราดเพราะโกรธ คนตัวสั่นและวิ่งหนีเพราะกลัว แต่เจมส์ให้ข้อเสนอที่ทุกคนต้องประหลาดใจกับโลกวิทยาศาสตร์ในโลกของเราและในยุคนี้อาจมีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตรงกันข้าม เจมส์เชื่อว่าสิ่งเร้าของสภาพแวดล้อมจะเป็นตัวเริ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นตัวเร้าเส้นประสาทอวัยวะสัมผัสซึ่งจะเป็นตัวนำจากอวัยวะและส่วนอื่นของร่างกายไปยังสมอง จากข้อมูลนี้ทำให้คนเรารู้ว่าเป็นอารมณ์ ฉะนั้นคนที่ไม่ได้ร้องไห้เพราะเขาเศร้าแต่ตรงกันข้ามจะพูดว่า เขารู้สึกเศร้าเพราะเขากำลังร้องไห้ เช่นเดียวกับเขาไม่ได้ตัวสั่นเพราะกลัวแต่พูดว่าเขารู้สึกกลัวเพราะเขาตัวสั่น

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงขั้นตอนทฤษฎีของ James – Lange

ที่มา: สุจินต์ ปรีชามารถ. (2545). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. หน้า 277.

2.4.2.2 ทฤษฎีของ Cannon – Bard กระบวนการของระบบประสาท

ส่วนกลาง

(เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2545: 108)

ในปี 1927 Cannon ได้ศึกษาพบว่าร่างกายจะตอบสนองต่อปฏิกิริยาโดยแสดงพฤติกรรมหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง Cannon จึงเรียกว่า ทฤษฎีกรียาฉับพลัน (Emergency Reaction) ต่อมา Bard (1928) ได้ดัดแปลงงานของ Cannon ได้มีการทดลองเพื่อสนับสนุนที่เราจักในชื่อ Cannon – Bard Theory ซึ่งต่างจากทฤษฎี James – Lange ที่เน้นถึงข้อเท็จจริงของกิจกรรมทางสมองพร้อมกับการเกิดการอารมณ์ ทฤษฎีนี้ยึดถือว่าเหตุการณ์บางอย่างทำให้ hypothalamus มีกิจกรรมประสาทที่จะให้ผล 2 อย่าง คือ

1. hypothalamus จะเร้าระบบประสาทอัตโนมัติ (ANS) และอีกส่วนหนึ่งทำให้ระบบต่างๆ ของสรีระมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

2. ขณะเดียวกัน hypothalamus ก็ส่งสัญญาณไปที่ Cerebral Cortex ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกของอารมณ์

ทฤษฎีการรู้คิดนี้เน้นประสบการณ์แบบรู้ตัว เช่น กระบวนการทางสมองที่ทำให้เกิดความรู้สึกยินดี โกรธ และกลัวมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของร่างกายแบบไม่รู้สึกรู้ตัว ซึ่งทำให้เขาไม่ได้รับวัง และมีหลายสาเหตุที่ทำให้เกิดประสบการณ์ สิ่งแรกคือข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมที่ส่งมาจากเปลือกสมองที่รับผิดชอบอวัยวะสัมผัส อีกส่วนหนึ่งมาจากความสามารถของสมองที่จะเก็บข้อมูลของเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีตซึ่งจะมีส่วนในการตัดสินใจและตีความหมายสถานการณ์ใหม่ อีกส่วนหนึ่งคือแบบฉบับของกระแสประสาทที่ hypothalamus และส่วน limbic system ในสมองจะทำงานอย่างอัตโนมัติที่ต่อม pituitary ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระของอารมณ์ และยังมีการป้อนกลับที่ cortex ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระทางช่วงท้องและ

กล้ามเนื้อในร่างกายและที่หน้า ส่วนประกอบต่าง ๆ นี้จะปะทะกันและทำให้เกิดอารมณ์ที่เราารู้สึก และในบางครั้งก็ทำให้เกิดพฤติกรรมอารมณ์โดยการเพิ่มการแสดงออกถ้าเป็นอารมณ์ที่เราชอบและ จะช่วยให้หนีออกจากสถานการณ์ที่เราไม่ชอบได้ อารมณ์จึงเป็นพื้นฐานและการแสดงออก ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงขั้นตอนทฤษฎีของ Cannon – Bard

ที่มา: เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2545). *วิธีจัดการกับความเครียด*. หน้า 108.

2.4.2.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (วินัย ปานโท้. 2542: 15; อ้างอิงจาก Freud. 1988)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้กล่าวถึงความวิตกกังวล (Anxiety) โดยให้ความสำคัญกับการทำงาน 3 ระบบ คือ id ego superego ตามแนวคิดของฟรอยด์ เชื่อว่า ถ้าทั้ง 3 ระบบมี การทำงานและประสานงานกันอย่างราบรื่น บุคคลนั้นจะมีสุขภาพจิตดี ไม่มีความวิตกกังวล แต่หาก เกิดการขัดแย้งกันก็จะมีส่วนทำให้บุคคลนั้นสุขภาพจิตเสื่อม

นักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ได้อธิบายความวิตกกังวลไว้ดังนี้

1. ความวิตกกังวล เป็นความขัดแย้งในจิตไร้สำนึก (anxiety as an unconscious conflict) ความวิตกกังวลเป็นประสบการณ์ ความหวาดหวั่น ความตึงเครียด โดยแต่ ละบุคคลจะหาสาเหตุได้ไม่ชัดเจน สาเหตุที่ไม่ชัดเจนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับจิตไร้สำนึกเป็นผลมาจาก ความรู้สึกขัดแย้งในใจระหว่างการตอบสนองความต้องการของตนเองหรือมโนคติที่มีต่อตนเอง (ego) และความต้องการโดยธรรมชาติหรือความต้องการของสัญชาติญาณ (id) โดยเฉพาะแรงขับ ทางเพศและความก้าวร้าว แต่ถ้าสาเหตุนั้นมีความชัดเจนและบุคคลสามารถรู้ไว้ได้ว่าจะทำให้เกิด อันตรายได้มากหรือน้อยโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ตรงของบุคคลหรือประสบการณ์อ้อมจากผู้อื่น บุคคลจะไม่รู้สึกว่ามี ความวิตกกังวลแต่จะเกิดเป็นความกลัวขึ้นส่วนการตอบสนองจะเป็นเช่นไรต้อง

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ บุคลิกภาพ ความเชื่อหรือความคิดของแต่ละบุคคล Freud เชื่อว่าความวิตกกังวลที่เกิดจากความขัดแย้งในจิตใจสำนึกนี้เป็นต้นเหตุให้เกิดความวิตกกังวลแบบโรคประสาท (neurotic anxiety)

2. ความวิตกกังวล เป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเรียนรู้ (anxiety as a learned response) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social – learned theory) ไม่ได้เน้นเรื่องของความวิตกกังวลว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้งภายใน แต่เน้นเรื่องของประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ กล่าวคือ ความวิตกกังวลเป็นส่วนหนึ่งของการวางเงื่อนไขความกลัวและถูกจัดเป็นแรงขับทุติยภูมิ (secondary drive) ทั้งนี้ถือกำเนิดมาจากการงานของ Mowrer ซึ่งเป็นงานที่ไม่ซับซ้อนแต่มีอิทธิพลอย่างมาก กล่าวคือ สิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (unconditioned stimulus) เช่น ภาวะช็อค จะทำให้เกิดการตอบสนองที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (unconditioned response) เช่น ความเจ็บปวดและความกลัว จากนั้นความกลัวจะจัดเป็นแรงขับปฐมภูมิ (primary drive) นำไปสู่พฤติกรรมการหลีกเลี่ยง ถ้าทำได้สำเร็จความกลัวและความวิตกกังวลก็จะลดลง แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ (aversive stimuli) บุคคลจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากพฤติกรรมโต้ตอบซ้ำกว่าปกติ ได้แก่ อาการกระสับกระส่าย เหงื่อออก ใจสั่น และเมื่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นทำให้เกิดความไม่พอใจรุนแรงมากจะทำให้มีพฤติกรรมการโต้ตอบซ้ำกว่าปกติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของความวิตกกังวล ความวิตกกังวลนี้ ได้แก่ ความรู้สึกฟุ้งซ่าน ไม่สบายใจ ไร้ความสนใจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความผาสุกทางกาย เช่น หัวใจเต้นแรง ความดันเลือดสูง ถ้าความวิตกกังวลดำรงอยู่นานก็ส่งผลให้เกิดพยาธิสภาพทั้งทางกายและจิต ความวิตกกังวลเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกรูปแบบไม่สามารถจะหลบหลีกได้ สิ่งที่ต้องคำนึง 2 ประการ เกี่ยวกับกลไกป้องกันตนเองก็คือ กลไกปกป้องตนเองมักทำงานในระบบจิตใต้สำนึก การใช้กลไกป้องกันตนเองทุกรูปแบบอาจให้คุณหรือโทษก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บุคคลใช้กลไกป้องกันตนเองมากเกินไปจนมองไม่เห็นสาเหตุแท้จริงของความวิตกกังวลใจทำให้บุคคลไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งของพฤติกรรมและข้อขัดแย้งของบุคลิกภาพได้ตามความเป็นจริง กลไกป้องกันตนเองมีประโยชน์เมื่อบุคคลรู้จักนำไปใช้เพื่อลดระดับความเข้มของความกังวลใจและใช้เป็นครั้งเป็นคราวเพื่อตั้งสติในการลดความวิตกกังวล

2.4.3 ประเภทของความวิตกกังวล

เลวิต (Levitt, 1967: 13 – 15, 154 – 156) ได้แบ่งความวิตกกังวลเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความวิตกกังวลในสถานการณ์นั้นๆ (State Anxiety) เป็นความวิตกกังวลที่เกิดกับบุคคลในบางสถานการณ์เท่านั้น ความเข้มของความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับความเข้มของ สิ่งเร้าด้วย แต่จะเป็นช่วงเวลาอันสั้นและสถานการณ์นั้นโดยเฉพาะ

2. ความวิตกกังวลเป็นลักษณะคงที่ในตัวบุคคล (Trait Anxiety) ความวิตกกังวลแบบนี้เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ไปของบุคคลในทุกสถานการณ์ จะเกิดขึ้นกับบุคคลเป็นลักษณะประจำตัว ถือเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ (Personality Trait) ซึ่งมักจะปรากฏขึ้นในสถานการณ์ทั่วไปโดยที่บุคคลมักไม่รู้ตัว

สเปียร์ลเบอร์เกอร์ (นิลบล เจริญพีช. 2550: 35 อ้างอิงจาก Spielberger. 1972: 489) แบ่งความวิตกกังวลเป็น 2 ประเภท คือ Trait Anxiety (A- Trait) และ State Anxiety (A – State)

1. ความวิตกกังวลแบบ A - Trait เป็นลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะค่อนข้างคงที่ และจะไม่ปรากฏออกมาในลักษณะของพฤติกรรมโดยตรง แต่จะเป็นตัวเสริมหรือ ตัวประกอบ ของความวิตกกังวลแบบ A – State

2. ความวิตกกังวลแบบ A – State คือ ความวิตกกังวลที่เวลาเฉพาะเมื่อมีสถานการณ์เข้ามากระทบ และมีแนวโน้มจะทำให้เกิดอันตราย หรือความทุกข์ ลักษณะอารมณ์สรีระ และพฤติกรรมที่ตอบสนองความวิตกกังวลแบบ A – State จะสังเกตได้และผู้มีปัญญาสามารถรายงานได้ชัดเจน

ความสัมพันธ์ของ A - Trait และ A – State คือเมื่อสิ่งเร้าเข้ามากระทบบุคคล กระบวนการทางปัญญา เช่น ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ รวมทั้ง A – State จะทำหน้าที่ ประเมินสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบและประเมินได้ว่าสิ่งเร้าจะเข้ามาทำอันตรายหรือความทุกข์ตนเองก็จะเกิดปฏิกิริยา ดังภาพประกอบ 10

2.4.4 สาเหตุของความวิตกกังวล

เอปสไตน์ (Epstein. 1972: 291 – 337) ได้สรุปสาเหตุของความวิตกกังวลว่าเกิดจากเงื่อนไขต่างๆ 3 ประเภท ได้แก่

1. ความวิตกกังวล ซึ่งเกิดจากการเร้าเกินระดับดังกล่าวเป็นการเร้าทางกายภาพซึ่งมากเกินไปจนขีดความสามารถจะรับไว้ได้ ปฏิกริยาตอบสนองที่แสดงออกต่อการเร้านี้เป็นการตอบสนองที่ถูกลงเงื่อนไขมาจากความเจ็บปวดทางกายภาพแล้วก่อให้เกิดความกลัว

2. ความวิตกกังวล ซึ่งเกิดจากความไม่กลมกลืนกันของความคิด กล่าวคือมนุษย์นั้นมีความต้องการโดยธรรมชาติที่จะจัดประสบการณ์ของตนให้สอดคล้องกับความหวัง ระบบการสร้างความหวัง เป็นกระบวนการทางปัญญา และหากความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงก็จะก่อให้เกิดสภาพที่เป็นความกดดันและนำไปสู่ความวิตกกังวลได้

3. ความวิตกกังวล ซึ่งเกิดจากความไม่สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นเนื่องด้วยเงื่อนไขต่างๆ ที่ปิดกั้นไว้ ได้แก่ ไม่รู้ต้นตอของสิ่งเร้าที่ชัดเจน การตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นต้องใช้เวลารอคอยที่ยาวนาน มีความขัดกันระหว่างการตอบสนองที่ต้องเลือกหรือการตอบสนองที่ควรจะเป็นไม่อยู่ในวิสัยที่บุคคลจะจัดให้มีขึ้นได้เงื่อนไขเหล่านี้ก่อให้เกิดความคับข้องใจและนำไปสู่ความวิตกกังวล

เพปเปลว (วินัย ปานโท. 2542: 21; อ้างอิงจาก Peplau. 1971) ได้แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การคุกคามใดๆ ก็ตามที่มีต่อความปลอดภัยของบุคคล จะทำให้เกิดความวิตกกังวล การคุกคามแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

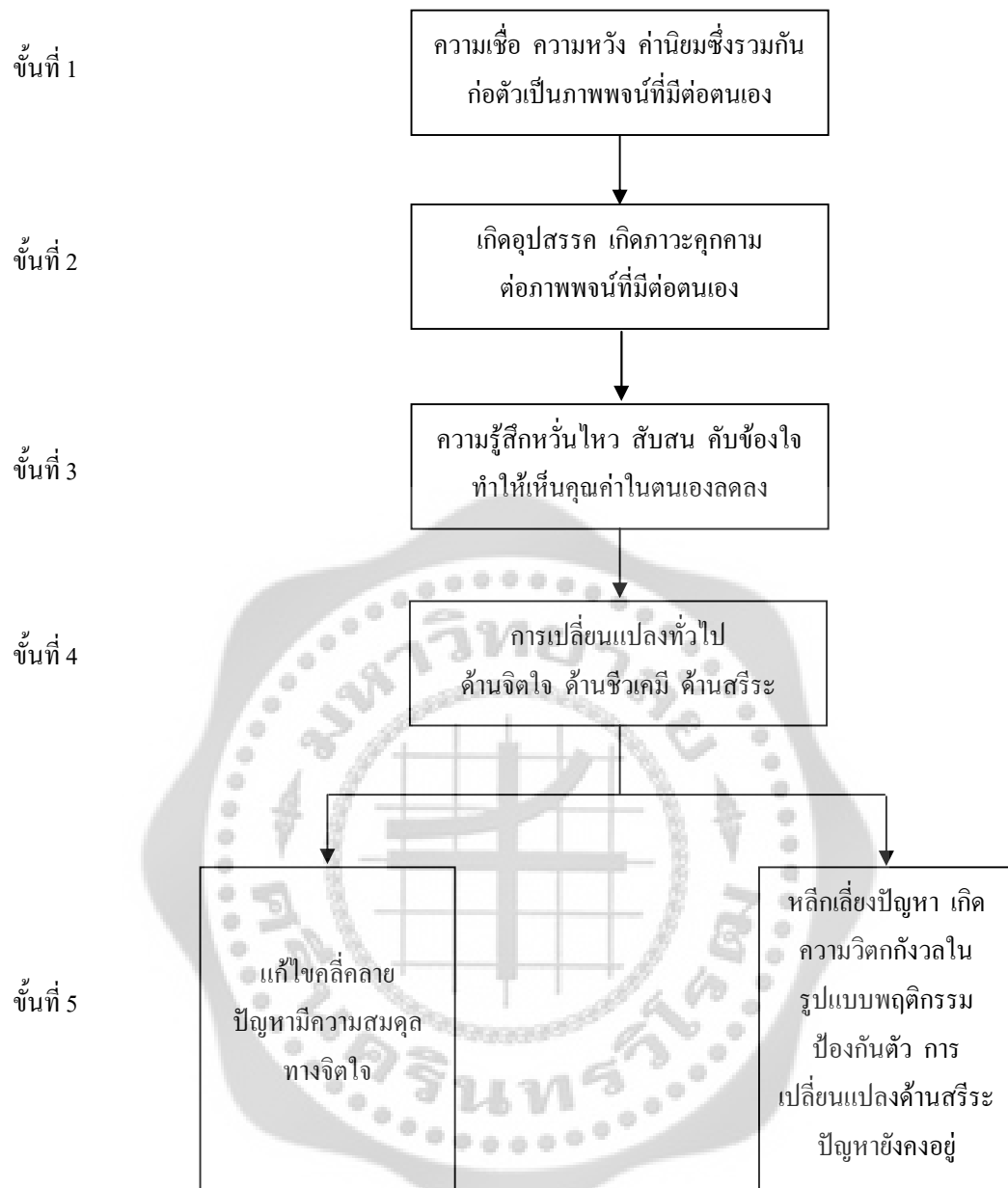
1.1 การคุกคามต่อการทำงานของร่างกาย ได้แก่ การคุกคามที่มีต่อการรักษาสมดุลของร่างกาย

1.2 การคุกคามต่อความเป็นตนเอง ได้แก่ การคุกคามที่จะรักษาแนวคิดเฉพาะตน ค่านิยม และพฤติกรรมที่ใช้เพื่อการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของตนเอง

1.2.1 ความมุ่งหมาย ความคาดหวังที่แต่ละคนยึดถือแล้วไม่เป็นไปตามความต้องการหรือไม่บรรลุเป้าหมายในขณะที่ความคาดหวังยังคงอยู่

1.2.2 ความต้องการเพื่อศักดิ์ศรี ที่แต่ละคนยึดถือแล้วไม่เป็นไปตามความต้องการหรือไม่บรรลุเป้าหมายในขณะที่ความคาดหวังยังคงอยู่

2. ความวิตกกังวลสื่อกันได้เสมอระหว่างบุคคล คือการสื่อถึงกันของความวิตกกังวลอาจพบได้กับบุคคลที่มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ความวิตกกังวลชนิดนี้ไม่รุนแรงเท่ากับสาเหตุจากการคุกคามความปลอดภัยของแต่ละบุคคล

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิแสดงสาเหตุของความวิตกกังวล

ที่มา: วินัย ปานโท. (2542). การพัฒนาโมเดลบูรณาการเชิงสาเหตุของความวิตกกังวล ในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 24.

2.4.5 ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความวิตกกังวล

เคลลี (นันทนา คำมูล. 2545: 11; อ้างอิงจาก Kelly. 1980) กล่าวว่า ลักษณะของความวิตกกังวลจะต้องประกอบด้วยความรู้สึก ดังนี้

1. ความวิตกกังวลเป็นสภาพอารมณ์ (Emotion State) ที่เป็นประสบการณ์เชิงนามธรรมที่เกี่ยวกับความกลัว หรืออารมณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความสยดสยอง ความกลัวอย่างสุดขีดความตกใจหรือความหวาดระแวง ตกตะลึง หวาดผวา เป็นห่วง
2. อารมณ์ที่เกิดความไม่พึงพอใจ (Unpleasant)
3. สภาพอารมณ์หรือความรู้สึกนึกคิดนั้นต้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต
4. มักจะมีอาการเชิงนามธรรมที่บอกถึงความไม่สบายทางกาย เช่น รู้สึกแน่นหน้าอก หายใจลำบาก อ่อนเพลีย
5. มีอาการที่ขัดขวางการทำงานของร่างกาย หรือมีการแสดงออกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ร้องเสียงหลง ลุกลี้ลุกลอน เหงื่อออก ตัวสั่น ปวดท้อง

ศิริพร ศิริวัฒนกุล (ประเสริฐ สุวรรณศรี. 2544: 8; อ้างอิงจาก ศิริพร ศิริวัฒนกุล. 2535: 46) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ที่มีความวิตกกังวล และแบ่งออกเป็นข้อต่างๆ ดังนี้

1. ระดับต่ำ (Mild Anxiety หรือ 1t) เป็นระดับความวิตกกังวลที่น้อย ทำให้บุคคลมีการตื่นตัว กระตือรือร้น สามารถสังเกตสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้ได้อย่างดี ตลอดจนมีความริเริ่มสามารถมองเห็นความเกี่ยวเนื่องของเหตุการณ์ และอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้บุคคลอื่นทราบได้อย่างชัดเจน
2. ระดับกลาง (Moderate Anxiety หรือ 2t) เป็นระดับของความวิตกกังวล ที่ทำให้บุคคลมีการรับรู้สิ่งเร้ากับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันได้น้อยลง มีความสามารถและขีดจำกัดในการแปลความหมายน้อยลง
3. ระดับสูง (Severe Anxiety หรือ 3t) เป็นระดับความวิตกกังวลในระดับรุนแรง ทำให้บุคคลมีการรับรู้ที่ลดลง กระสับกระส่าย ลุกลี้ลุกลอน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ยาก
4. ระดับรุนแรง (Panic Anxiety หรือ 4t) เป็นระดับความวิตกกังวลที่รุนแรงสูงสุด บุคคลอาจอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ระบบการทำงานของร่างกายทำงานมากขึ้น มีความอดทนต่อสิ่งเร้าได้น้อย จนกระทั่งมีอาการเสิร์ชซีม และหมดหวังในชีวิต

จากแนวคิดเกี่ยวกับความวิตกกังวล จะเห็นได้ว่าความวิตกกังวลเกิดขึ้นกับสภาพจิตใจของบุคคล ซึ่งมีสาเหตุมาจากทั้งทางด้านสังคมและด้านที่เกี่ยวกับตนเอง ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับเป็นรูปแบบหนึ่งของความวิตกกังวลที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม ไม่ว่าจะ เป็นในกลุ่มเพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ ในสังคม เมื่อบุคคลที่มีความวิตกกังวลมากจะส่งผลให้ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถปฏิบัติตนตามความนึกคิดของตนเองได้ คอยแต่จะเลียนแบบจากบุคคลอื่นๆ หรือคอยที่จะพึ่งพาคนอื่นอยู่เสมอ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นประสบปัญหา หรือไม่มีความสุขเพราะต้องคอยพึ่งพาคนอื่นตลอดเวลา

2.5 ความภาคภูมิใจในตนเอง

2.5.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) หรือที่นักวิชาการหลายๆ ท่านใช้คำว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ เป็นความรู้สึกและความนึกคิดที่มีต่อตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองและการแสดงออกของตนเอง

เรียไซเนอร์ (ศกวรรณ กัญจนภักดิ์. 2549: 11; อ้างอิงจาก Reasoner. 2000: Online) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองทำกันหลายด้าน บางคนเห็นเป็นกระบวนการพัฒนา บางคนศึกษาจากพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ (Cognitive Behaviorist) ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันตน บางคนศึกษาจากด้านนักจิตวิทยาสังคม คือศึกษาด้านทัศนคติ บางคนเน้นการทดลองหลายๆ ด้าน เนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเองมีทั้งด้านจิตวิทยาและด้านสังคมศาสตร์จึงเป็นการยากที่จะหาคำจำกัดความที่ครอบคลุมความหมายทั้งหมด มีคำที่ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันในบางส่วนกับความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น ความมั่นใจในตนเอง (Self – Confidence) การรับรู้คุณค่าของตนเอง (Self – Worth) การเคารพนับถือตนเอง (Self – Respect) สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้เลือกใช้คำว่า “ความภาคภูมิใจในตนเอง” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมาย ความภาคภูมิใจในตนเอง ไว้ดังนี้

มาสโลว์ (Maslow. 1970: 45) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการจัดลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้นนั้น ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) อยู่ในขั้นที่ 4 รองลงมาจากความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (Self – Actualization) ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการมองเห็นความแตกต่างของแต่ละบุคคลว่าไม่มีใครเหนือกว่าใคร ไม่มีใครด้อยต่ำกว่าใคร เพียงแต่ว่าเรามีความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อเราเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น ความเคารพในเอกลักษณ์ของตัวเองจะมากขึ้น ความรู้สึกเดียวกันนี้ก็จะแผ่ขยายไปสู่คนอื่น จะเห็นคุณค่าของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากเรา และเรามีความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นมากขึ้น

แซสส์ (Sasse. 1978: 48) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่มีความรู้สึกถึงความสำคัญ หรือมีคุณค่าของตนเอง ความต้องการการยอมรับ และการสนับสนุนจากผู้อื่นเพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1984: 5) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง และแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าของตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

แบนดูรา (Bandura. 1986: 356) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การประเมินของตัวเองว่าเขาเป็นอย่างไร ถ้าบุคคลใดแสดงความรู้สึกที่ว่าตนเองไร้ค่าจะกล่าวได้ว่าเขาเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ขณะที่บุคคลที่แสดงว่ามีความภาคภูมิใจในตนเองกล่าวได้ว่าเขาเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

ซีนทิพย์ อารีสมาน (2545: 51) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเอง ความรู้สึกของตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ ประสบความสำเร็จในการทำงาน เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มีอำนาจในการควบคุมตนเอง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546: 12) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าหรือเป็นการตัดสินคุณค่าของตนเอง รวมถึงการยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง มองตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ ยอมรับและเรียนรู้ความล้มเหลวที่ได้รับ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง รวมถึงการยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง

ทฤษฎีความภาคภูมิใจในตนเองของ Coopersmith

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1984: 1 – 2) กล่าวถึง ความภาคภูมิใจในตนเอง ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจในตนเองของบุคคลในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นทัศนคติและความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเองและการกระทำสิ่งทีคาดหวังและประสบความสำเร็จ คูเปอร์สมิทได้ให้ความหมาย ความภาคภูมิใจในตนเอง ว่าเป็นการที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง และแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าของตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

จากความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองดังกล่าวข้างต้น คูเปอร์สมิท กล่าวถึงลักษณะสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองไว้ 3 ประการ คือ

1. ความภาคภูมิใจในตนเองเน้นการประเมินค่าตนเองของแต่ละบุคคลซึ่งจะมีความแตกต่างกันและการคงอยู่ของสิ่งที่ตนเองประเมินนั้นก็แตกต่างกันไปด้วย

2. ความภาคภูมิใจในตนเองมีขอบเขตของประสบการณ์ที่มีความสอดคล้องกับเพศ อายุ และบทบาทของบุคคลนั้น

3. ความภาคภูมิใจในตนเองที่เน้นกระบวนการตัดสินใจของแต่ละบุคคลในการตรวจสอบและการปฏิบัติงาน ความสามารถที่สอดคล้องกับมาตรฐานของแต่ละคน ค่านิยม และคุณค่าของตนเอง

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1981: 2 – 4) กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งบุคคลใช้เป็นสิ่งที่ตัดสินว่าตนประสบความสำเร็จ มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถ (Competence) เป็นวิธีการที่จะพิจารณาความสำคัญโดยการทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถเผชิญอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจปรับตัวได้ดี ใช้กลไกป้องกันตนเองน้อยและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญ (Significance) เป็นวิธีทางที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับการถูกยอมรับ การมีคุณค่าอย่างเหมาะสม ตนเองเป็นที่รักของบุคคลอื่น มีประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

3. อำนาจในตัว (Power) เป็นอิทธิพลที่บุคคลมีต่อชีวิตตนเองและเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว มีความเชื่อมั่นในอำนาจการกระทำของตนเองว่าจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ และมีความสามารถเพียงพอที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง

4. คุณความดี (Virtue) เป็นการปฏิบัติตัวสอดคล้องกับศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณี สามารถรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง มองโลกในแง่ดี พอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ มีการแสดงออกของความคิดที่ดีและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (Coopersmith. 1981: 118 – 119)

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ ภาวะทางอารมณ์ ค่านิยมส่วนบุคคล ระดับความมุ่งหวัง รวมถึงลักษณะทางกายภาพของบุคคล

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และการศึกษา สถานภาพทางสังคม รวมถึงกลุ่มเพื่อน

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1981: 142 – 148) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการที่จะทำให้บุคคลภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นมี 4 ประการ คือ

1. การได้รับการยอมรับนับถือ ความสนใจ ใส่ใจจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของเขา

2. การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยมีปัจจัยที่จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ คือ การมีความสามารถ การมีความสำคัญ การมีอำนาจในตัว และการมีคุณความดี

3. การได้กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมและความสามารถ

4. การไม่ใส่ใจต่อสิ่งที่จะทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลลดลง เช่น การไม่ใส่ใจต่อข้อพิพาทของผู้อื่น

นอกจากนี้ คูเปอร์สมิท ยังได้เสนอแนวทางในการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเองให้กับบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับความภาคภูมิใจในตนเอง รวมถึงการคงอยู่ในระดับสูงของความภาคภูมิใจในตนเอง ดังนี้

1. ยอมรับความรู้สึกที่เป็นจริง รวมถึงการแสดงออกของบุคคลนั้น
2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงรุนแรงและกะทันหัน
4. ให้เห็นแบบอย่าง (Model) ที่มีประสิทธิภาพ
5. ช่วยให้ผู้คิดพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาในทางสร้างสรรค์
6. ให้ความสำคัญของการนับถือตนเองของบุคคลนั้น เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหา
7. สนับสนุนให้ผู้ใกล้ชิดมีความรู้สึกเข้าใจบุคคลนั้นและให้ความร่วมมือในการสร้าง ความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหา

2.5.3 ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนพิการทางบุคลิกภาพเช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตน้อยๆ ด้านได้ ความภาคภูมิใจในตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุกๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญซึ่งจะมีผลต่อรากฐานของบุคลิกภาพและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้ (ประเทิน มหาพันธ์. 2542: 1 – 2) ซึ่ง ซีนทิพย์ อารีสมาน (2545: 53) กล่าวถึง ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองว่า มีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จเนื่องจากมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนสามารถเผชิญปัญหาที่ย่างยากซับซ้อนได้ มีความกระตือรือร้นเพื่อไปให้ถึงจุดหมาย ยอมรับความจริง สามารถพูดถึงความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ คุณลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม จะเห็นได้ว่าความภาคภูมิใจในตนเองนั้นมีความสำคัญจึงควรปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้

เกิดขึ้นในเยาวชนของชาติ ในการที่จะทำให้บุคลิกภาพของคนไทยยุคใหม่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญปัญหา คิดได้อย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อบุคคลอื่นของสังคมในทางที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมี โพนเมืองหล้า (2543: 34) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำสิ่งต่างให้ประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีและมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี จะเห็นได้ว่าความภาคภูมิใจในตนเองนั้นมีความสำคัญยิ่ง สมควรที่จะต้องปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางบุคลิกภาพให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี ซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเองนี้ก็จะส่งผลต่อผู้อื่นในทางที่ดีด้วย และ มะลิ อุดมภาพ (2540: 12; อ้างอิงจาก Hamacheck. 1987: 180) ได้กล่าวเสริมอีกว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะมีความกระตือรือร้น เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีวิจรรย์ญาณ ไม่กลัวการเสี่ยง สร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากเดิม มักจะปรับตัวได้ดี มีประสบการณ์ที่แน่นอนกว่าและมีความคาดหวังในชีวิตสูง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเป็นการรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริงของชีวิต และเป็นพื้นฐานการมองชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า เด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงสามารถเผชิญอุปสรรคที่ได้รับ สามารถยอมรับและพร้อมหาแนวทางแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ด้วยดี มีความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง ต้องการพึ่งพาตนเอง ไม่ค่อยคิดที่จะลอกเลียนแบบผู้อื่น หวังพึ่งคนอื่น ส่วนเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำจะมองตนในแง่ลบ ท้อแท้ใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มักใช้กลไกป้องกันตนเอง มีความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นความภาคภูมิใจในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เด็กวัยรุ่นควรจะต้องมี และทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลียนแบบ

3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮิกส์ (Hicks. 1965: 97) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบประเภทสัญลักษณ์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลียนแบบที่เกิดจากการได้เห็นตัวแบบที่ก้าวร้าว (Aggressive Models) โดยเห็นตัวแบบจากภาพยนตร์ซึ่งได้ศึกษาเด็กอายุ 3 ปี 5 เดือน ถึง 6 ปี 4 เดือน จำนวน 60 คน เป็นเด็กชาย 30 คน เด็กหญิง 30 คน แล้วแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ให้เห็นแม่แบบผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ชาย กลุ่มที่ 2 ให้เห็นแม่แบบผู้ใหญ่ที่เป็นผู้หญิง กลุ่มที่ 3 ให้เห็นตัวแบบเป็นเด็กผู้ชายวัยเดียวกัน กลุ่มที่ 4 ให้เห็นตัวแบบเป็นเด็กผู้หญิงวัยเดียวกัน กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่เห็นตัวแบบที่

เป็นเด็กผู้ชายวัยเดียวกันกับตนเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวที่สุด และเด็กกลุ่มที่เห็นตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ชายมีความก้าวร้าวน้อยที่สุด

แบนดูรา และคนอื่นๆ (Bandura; and others. 1966 : 499 – 506) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภาพลักษณ์ และการเลียนแบบของนักเรียนอายุ 6 – 8 ปี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 36 คน และหญิง 36 คน แม่แบบที่ใช้เป็นภาพยนตร์แสดงการเล่นของเล่นต่างๆ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แม่แบบต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 ให้ดูภาพยนตร์พร้อมทั้งบอกวิธีการเล่นของแม่แบบให้ทราบด้วย กลุ่มที่ 2 ให้นำตัวเลขพร้อมทั้งดูภาพยนตร์ กลุ่มที่ 3 ให้ดูภาพยนตร์เงียบๆ หลังจากให้แม่แบบแล้ว แบ่งเด็กในกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่มย่อย โดยให้ครึ่งหนึ่งของแต่ละกลุ่มได้รับรางวัลการแสดงที่เขาทำได้เหมือนแม่แบบแสดง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้รับรางวัลการแสดงผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ 1 เลียนแบบได้ดีกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเงื่อนไขการให้รางวัลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มิดลาร์สกี และคนอื่นๆ (Midlarsky; & others. 1973: 321 – 328) ได้ศึกษาผลของแม่แบบและรางวัลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติความเอื้อเฟื้อ โดยศึกษาเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน โดยให้แม่แบบ 3 ชนิด ได้แก่ แม่แบบที่มีความเอื้อเฟื้อ แม่แบบที่เป็นกลาง และแม่แบบที่ละโมภ ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ให้ผู้ถูกทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะได้รางวัลเป็นสิ่งของซึ่งมีค่าเท่ากับเงิน 4 เซนต์หลายชิ้น เมื่อผู้ถูกทดลองแสดงพฤติกรรมที่มีความเอื้อเฟื้อตามที่ควรต้องการ ผู้ทดลองจะให้รางวัลเป็นการพูดคุยอย่างขมขื่น ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดคุยอย่างขมขื่นมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

ซิมเมอร์แมน และเจฟเฟ (Zimmerman; & Jaffe. 1977: 773 – 778) ได้ศึกษาลักษณะของ ตัวแบบที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนของเด็กอายุ 6 – 8 ปี โดยให้เด็กสังเกตแม่แบบซึ่งแสดงการจัดจำแนกประเภทของภาพจากบัตรภาพ 12 ภาพ จำนวน 4 ชุด โดยกลุ่มที่ 1 ดูผลการจัดภาพของแม่แบบ กลุ่มที่ 2 ดูวิธีการจัดของแม่แบบ และกลุ่มที่ 3 ดูแม่แบบการจัดภาพอย่างละเอียด ผลการวิจัยพบว่า เด็กในกลุ่มที่ 3 มีความสามารถในการจัดภาพสูงกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

บูน และโลมอร์ (Boon; & Lomore, 2002: 18) ได้ศึกษาอิทธิพลจากความชื่นชอบบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีต่อวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นส่วนมากมักเลียนแบบการแต่งกาย และพฤติกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ชื่นชอบ เช่น การแสดง การเล่นกีฬา การทานอาหารมังสวิรัต หรือการเสพยาเสพติด แต่การเลียนแบบดังกล่าวไม่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างถาวร ซึ่งอิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีผลต่อทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงศีลธรรมในการประกอบอาชีพ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพัฒนาการในการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตัวเองเป็นสำคัญ โดยบุคคลที่มีชื่อเสียงชายมักได้รับความนิยมชมชอบมากกว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงหญิง วัยรุ่นชายจะชื่นชอบบุคคลที่มีชื่อเสียงชายในการเป็นบุคคลต้นแบบ ในขณะที่วัยรุ่นหญิงจะชื่นชมในภาพลักษณ์ที่ดึงดูดใจของบุคคลที่มีชื่อเสียงชาย

พอชซ์ โบรวเวอร์ และสเวียร์นิจน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542: 57 – 58; อ้างอิงจาก Poch Brouwer; & Swearingn. 1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนพฤติกรรมการป้องกันตัว โดยการใช้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวก กับนักเรียนก่อนวัยเรียนจำนวน 3 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 1 คน ผู้แสดงแบบเป็นชาย 2 คน อายุ 20 ปี และ 35 ปี คนหนึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้ลักพาตัว อีกคนหนึ่งแสดงบทบาทเป็นนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การสอนพฤติกรรมใหม่โดยการใช้การให้ตัวแบบและการเสริมแรงทางบวก สามารถปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นได้ และแม้ว่าระยะเวลาจะผ่านไปพ้นไปแล้ว และนักเรียนจะไม่ได้รับการฝึกซ้ำอีก พฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นก็ยังคงอยู่ต่อไป สรุปได้ว่าการฝึกด้วยวิธีการเลียนแบบจากตัวแบบสามารถปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อีกวิธีหนึ่ง

เบิร์น (สุนีย์ ธีรวิรุพห์ 2542: 11; อ้างอิงจาก Bernd. 1979: 608 – 616) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคล้อยตามพฤติกรรมของตัวแบบของเด็กเกรด 3, 6, 9, 11 และ 12 รวมกัน โดยแยกเป็นงานวิจัย 2 ชิ้น ดังนี้

งานวิจัยชิ้นแรก เบิร์นให้เด็กเกรด 3, 6, 9, 11 และ 12 ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีชั้นทางสังคมระดับกลางและต่ำ ได้ตอบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ 3 สถานการณ์ คือ

1. สถานการณ์ก้าวร้าวฝืนสังคม เช่น การขโมยของจากร้านขายของ
2. สถานการณ์ธรรมดา เช่น การเลือกร้านสำหรับรับประทานอาหาร
3. สถานการณ์ที่เป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

ในแต่ละสถานการณ์จะเป็นการทำตามเพื่อนที่ชักชวนให้ทำตามผลปรากฏว่าเด็กอายุ 12 และ 15 ปี จะแสดงพฤติกรรมคล้อยตามเพื่อนในระดับสูง โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าวฝืนสังคมจะคล้อยตามเพื่อนสูงสุด เมื่ออายุประมาณ 15 ปี

งานวิจัยชิ้นที่สอง เบิร์น ต้องการศึกษากการเปลี่ยนแปลงการแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างพ่อแม่และเพื่อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างใหม่ที่มีการศึกษาระดับเดิม อายุ 9 – 12 ปี ใช้วิธีการคล้ายกับงานวิจัยครั้งแรก สำหรับข้อคำถามที่แสดงการคล้อยตามพ่อแม่เป็นการทำตามคำแนะนำ แต่การคล้อยตามเพื่อนนั้นคล้อยตามคำชักชวนให้ทำตามอย่างที่เขาคำ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยครั้งแรก คือเด็กอายุประมาณ 15 ปี แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ฝืนสังคมเช่นเดียวกับเพื่อนในระดับสูง แต่มีแนวโน้มที่จะลดลงในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ผลการวิจัยยังบ่งบอกว่าเด็กวัยรุ่นตอนกลางยอมรับมาตรฐานเดิมน้อยที่สุด คือ จะคล้อยตามพ่อแม่น้อยกว่าเด็กวัยอื่น

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กอายุ 12 ปี ขึ้นไป จนถึงวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนในระดับสูง เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนเด็กได้รับความคาดหวังจากสังคม ทำให้เด็กมีความคับข้องใจในการปรับตัว ถ้าการปรับตัวในสภาพครอบครัวไม่ประสบผลสำเร็จ กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลกับเด็ก ฉะนั้นการเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกันเพื่อให้ได้รับการยอมรับนั้นอาจเกิดขึ้นได้

พาร์เก และคณะ (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 45; อ้างอิงจาก Parke; & others. 1975) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลียนแบบจากสื่อโทรทัศน์ของเด็ก พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะอยู่หน้าจอโทรทัศน์อย่างน้อยวันละ 2 ชั่วโมง ยิ่งเด็กเจริญเติบโตยิ่งใช้เวลาหน้าจอโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น และเมื่อเด็กอายุ 16 ปี จะใช้เวลาอยู่กับโทรทัศน์มากกว่าอยู่โรงเรียน และสิ่งที่เขาได้ยินได้ฟัง หรือได้พบเห็นในโทรทัศน์ได้กลายเป็นแบบอย่างทางพฤติกรรมอย่างกว้างขวางให้กับเด็ก เด็กได้เห็นพฤติกรรมอย่างหลากหลาย ดังนั้นแบบอย่างจากโทรทัศน์ทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมอย่างไม่จำกัด จากการศึกษาภาคสนามแสดงให้เห็นว่า การได้ดูพฤติกรรมจากจอโทรทัศน์ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบเพิ่มขึ้น

3.2 งานวิจัยภายในประเทศ

กอบแก้ว ไทยีนยงศักดิ์ (2543: 103) ได้ศึกษาเนื้อหาความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์โฆษณาที่มีเนื้อหาความรุนแรงในโทรทัศน์ มีแนวโน้มที่จะสร้างผลต่อคนดูในระยะยาวทั้งในแง่พฤติกรรมการเรียนรู้ และการเลียนแบบความหวาดระแวง จนไม่ไว้วางใจใคร และเกิดความชินชาต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ในที่สุด ในชีวิตครอบครัวสื่อมวลชนยังมีอิทธิพลอยู่มาก ในปัจจุบันจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตครอบครัว (Family life pattern) ก็ว่าได้ เช่น ทำให้ครอบครัวมีเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์มากหรือน้อยไปกว่าเดิมจากการชมโทรทัศน์ และการที่เราเลียนแบบบุคคลบางคนที่พบเห็นในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แสดงถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต และแฟชั่นการแต่งกายทั้งที่มีผลโดยตรงและโดยอ้อมจากสื่อมวลชน

สินนภา ภู่อ่าง (2544: 84) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และการแต่งกายตามแฟชั่นการแต่งกายของในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ จะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับแฟชั่นแตกต่างกัน โดยปริมาณความถี่ในการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในเชิงบวก และรูปแบบการแต่งกายตามแฟชั่นของกลุ่มตัวอย่าง

อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: 53) ได้ศึกษาผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์และเพื่อเปรียบเทียบผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ สถานที่ตั้งของโรงเรียน และความสนใจต่อสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการจูงใจในการมีพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา วานิชประภา (2545: 91) ได้ศึกษาแนวโน้มมาตรการการตรวจสอบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางเว็บไซต์ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมนั้นถือว่ามีผลกระทบต่อสังคมในชั้นที่เรียกว่ารุนแรงโดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงและเนื้อหาที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในหมู่ผู้ใช้

ชญาณิช ลือวานิช. (2546: 76) ได้ศึกษาโครงสร้างทางสังคมกับปรากฏการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรในจังหวัดภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางสังคมซึ่งหมายถึงการจัดระเบียบทางสังคม คือ การจัดระเบียบบรรทัดฐานและการจัดระเบียบความแตกต่างของสังคมมีผลต่อปรากฏการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจร โดยการจัดระเบียบบรรทัดฐานทางสังคมมีความอ่อนแอตั้งแต่วิถีประชา จึงส่งผลให้บรรทัดฐานประเภทอื่นมีลักษณะหละหลวม นอกจากนี้ยังพบว่าองค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมมีจุดบกพร่องนับตั้งแต่

1. สถาบันครอบครัว การดักเตือนจากสมาชิกในครอบครัวแบบไม่จริงจังเกี่ยวกับพฤติกรรมการขับซึ่รถจักรยานยนต์ สนับสนุนให้สมาชิกใช้รถจักรยานยนต์ในการสัญจรไปมา เมื่อสมาชิก มีพฤติกรรมการขับซึ่ที่ไม่เหมาะสมก็ไม่ได้รับการลงโทษแต่อย่างใด ปล่อยปละละเลย นอกจากนี้ พ่อแม่ก็ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัว

2. สถาบันการศึกษา ยังมีบทบาทน้อยในการขัดเกลาพฤติกรรมเด็ก อีกทั้งไม่มีการบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน

3. กลุ่มเพื่อน ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการขับซึ่ที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากมีการลอกเลียนแบบ ชอบความเร็ว อยากรสนุก และต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม

4. สื่อมวลชน มีผลต่อการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากภาพที่เผยแพร่ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของข่าว ละครหรือรายการต่าง ๆ ที่นำเสนอ

5. สำนักงานหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่พบว่าไม่มีบทบาทเลยในการขัดเกลาให้สมาชิกในองค์กรมีพฤติกรรมการขับซึ่ที่เหมาะสม

นิลุปล เจริญพีช (2550: 80) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเขตเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้จัก การกำกับตนเอง ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองที่มีต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของการรู้จัก การกำกับตนเอง ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การรู้จัก การกำกับตนเอง ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

พหุคูณเท่ากับ .486 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้ร้อยละ 23.60 และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้าน ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครอง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการรู้จักและการกำกับตนเองส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ศรุตดา โทษยานนท์ (2553: 78) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี แล้วพบว่า การเปลี่ยนแปลงเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับและประทับใจของกลุ่มเพื่อน จึงยอมทำตามกลุ่มแม้ว่าบางครั้งอาจต้องฝืนต่อความรู้สึกของตนเอง นักเรียนทุกคนถือว่าการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเป็นรางวัลที่มีค่าและสำคัญที่สุด นักเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมาก ด้วยการเอาใจเพื่อนและแสดงพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงเพื่อน รวมทั้งรับเอาแนวคิด ทัศนคติ ตลอดจนแบบแผนของกลุ่มมาปฏิบัติทั้งทางด้านการเรียนและการปรับตัวกับเพื่อน

รุจิรัชชัญญานันท์ ชัยแก้ว (2554: 125) ได้ศึกษาทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปาหีนแล้วพบว่า การเปลี่ยนแปลง มีการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับคดีที่มีพฤติกรรมปาหีนมาก่อนที่จะกระทำ ความผิดโดยส่วนใหญ่เคยรับรู้ผ่านทางสื่อต่างๆ มีการให้ความสนใจกับพฤติกรรมการปาหีนที่ได้รับรู้รับทราบมาความรู้สึกต่อผู้กระทำผิดในคดีที่มีพฤติกรรมปาหีนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบการรับรู้เรื่องถูกจับกุมตัวและการถูกลงโทษผู้กระทำผิดในคดีที่มีพฤติกรรมปาหีน ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าถูกจับกุมตัวได้และไม่รู้ว่ามีการลงโทษอย่างไร และผู้กระทำผิดทุกคนคิดว่าพฤติกรรมปาหีนเป็นเรื่องที่ทำตามได้ง่าย

จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในรูปของการเรียนรู้ทางสังคมและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมามีทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ โดยมากแล้วมุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมในวัยเด็กเป็นสำคัญและมักจะเป็นในรูปแบบของการศึกษาวิจัยในเชิงทดลองแล้วเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่ม นั้นอาจเนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมในขอบเขตที่จำกัด เช่น สมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน และเป็นวัยที่อยู่ในความดูแลของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด ประกอบกับการเรียนรู้ทางสังคมและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงสามารถเห็นถึงพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้เด่นชัดกว่าการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในวัยอื่น ๆ

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยเห็นว่าเด็กในช่วงนี้อยู่เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่น เป็นวัยที่เพิ่งผ่านการเลื่อนชั้นจากวัยมัธยมศึกษาตอนต้นมาสู่วัยมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่เพิ่งผ่านการเลือกในสิ่งที่อาจจะส่งผลถึงอนาคต เช่น ในเรื่องของ

การเลือกสายการเรียน การเปลี่ยนโรงเรียน การเปลี่ยนกลุ่มเพื่อน อาจจะรวมถึงการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบที่เด็กในวัยนี้แสดงออกมา จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน และทฤษฎีที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเลียนแบบซึ่งมีความสัมพันธ์กับแม่แบบที่มี 2 ลักษณะ คือแม่แบบที่มีชีวิต และแม่แบบสัญลักษณ์ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 51 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 20,279 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยเลือกวิธีการพิจารณาค่าเฉลี่ยของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) และความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเฉลี่ย (e) เท่ากับ 1.0 โดยใช้การสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two - stage Random Sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 816 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. สืบหาข้อมูลของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 แล้วจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) โดยในการจัดขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำหลักเกณฑ์ของสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนกตามขนาดดังนี้

ขนาดที่ 1	จำนวนนักเรียน 1	-	120	คน
ขนาดที่ 2	จำนวนนักเรียน 121	-	200	คน
ขนาดที่ 3	จำนวนนักเรียน 201	-	300	คน
ขนาดที่ 4	จำนวนนักเรียน 301	-	499	คน
ขนาดที่ 5	จำนวนนักเรียน 500	-	1,499	คน
ขนาดที่ 6	จำนวนนักเรียน 1,500	-	2,499	คน
ขนาดที่ 7	จำนวนนักเรียน มากกว่า		2,500	คน

เนื่องจากประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า มีโรงเรียนที่จัดอยู่ในขนาดตั้งแต่ขนาดที่ 5 – 7 เมื่อพิจารณาความแตกต่างตามพื้นที่ สภาพทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของโรงเรียนมีลักษณะใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดที่ 5 - 7 ดังนี้

โรงเรียนขนาดที่ 5	มีจำนวนนักเรียน	500 - 1,499	คน
โรงเรียนขนาดที่ 6	มีจำนวนนักเรียน	1,500 - 2,499	คน
โรงเรียนขนาดที่ 7	มีจำนวนนักเรียน	มากกว่า 2,500	คน

พบว่า โรงเรียนขนาดที่ 5 มีจำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดที่ 6 มีจำนวน 17 โรงเรียน และ โรงเรียนขนาดที่ 7 มีจำนวน 30 โรงเรียน รวม 51 โรงเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
ขนาดที่ 5	4	19	669
ขนาดที่ 6	17	130	5,202
ขนาดที่ 7	30	329	14,408
รวม	51	479	20,279

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ซึ่งใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 โดยประกอบไปด้วยข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณ ดังนี้

2.1 กำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence: $1 - \alpha$) ที่ .95

2.2 กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{.05/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1.0 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนดังกล่าวพอเพียงสำหรับการได้มาของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

2.3 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ของกลุ่มโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ซึ่งได้มาจากการนำแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเรียนแบบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 219 คน จากโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนเทพลีลา และโรงเรียนหอวัง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดที่ 5 – 7 ตามลำดับ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ให้คะแนนแต่ละข้อคำถามเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคะแนนความแปรปรวนที่ได้มีค่าเท่ากับ 235.583, 244.247 และ 274.053 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่านี้ไปประมาณค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.4 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^K N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	σ_g^2	แทน	ความแปรปรวนของประชากรแต่ละขนาด
	W_g	แทน	สัดส่วนของขนาดโรงเรียน ($W_g = \frac{N_g}{N}$)
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละขนาด
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า

ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 713 คน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าเป็นจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

3. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two - stage Random Sampling) ดังนี้

3.1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม (Strata) และมีโรงเรียนในแต่ละชั้นเป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit) โดยทำการสุ่มโรงเรียนมาร้อยละ 20 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาด ได้ดังนี้

โรงเรียนขนาดที่ 5	จำนวน	1	โรงเรียน
โรงเรียนขนาดที่ 6	จำนวน	3	โรงเรียน
โรงเรียนขนาดที่ 7	จำนวน	6	โรงเรียน

3.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย โดยทำการสุ่มห้องเรียนมาร้อยละ 20 ของห้องเรียนในแต่ละโรงเรียนจากการสุ่มในข้อ 3.1 ได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวน นักเรียน (คน)	จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวน นักเรียน (คน)
ขนาดที่ 5	โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	4	123	1	32
	รวม	4	123	1	32
ขนาดที่ 6	โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม	8	399	2	89
	โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	6	207	1	41
	โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม	9	396	2	89
	รวม	23	1,002	5	216

ตาราง 2 (ต่อ)

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวน นักเรียน (คน)	จำนวน ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวน นักเรียน (คน)
ขนาดที่ 7	โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	14	573	3	113
	โรงเรียนวัดสุทธิวราธรรม	12	578	2	83
	โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ	12	519	2	85
	โรงเรียนบางกะปิ	12	549	2	88
	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา	10	357	2	84
	โรงเรียนสารวิทยา	14	581	3	115
	รวม	57	3,157	14	568
รวม	รวม	84	4,282	20	816

จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในขั้นนี้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 816 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นสมควรใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเรียนแบบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) แบบ ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ

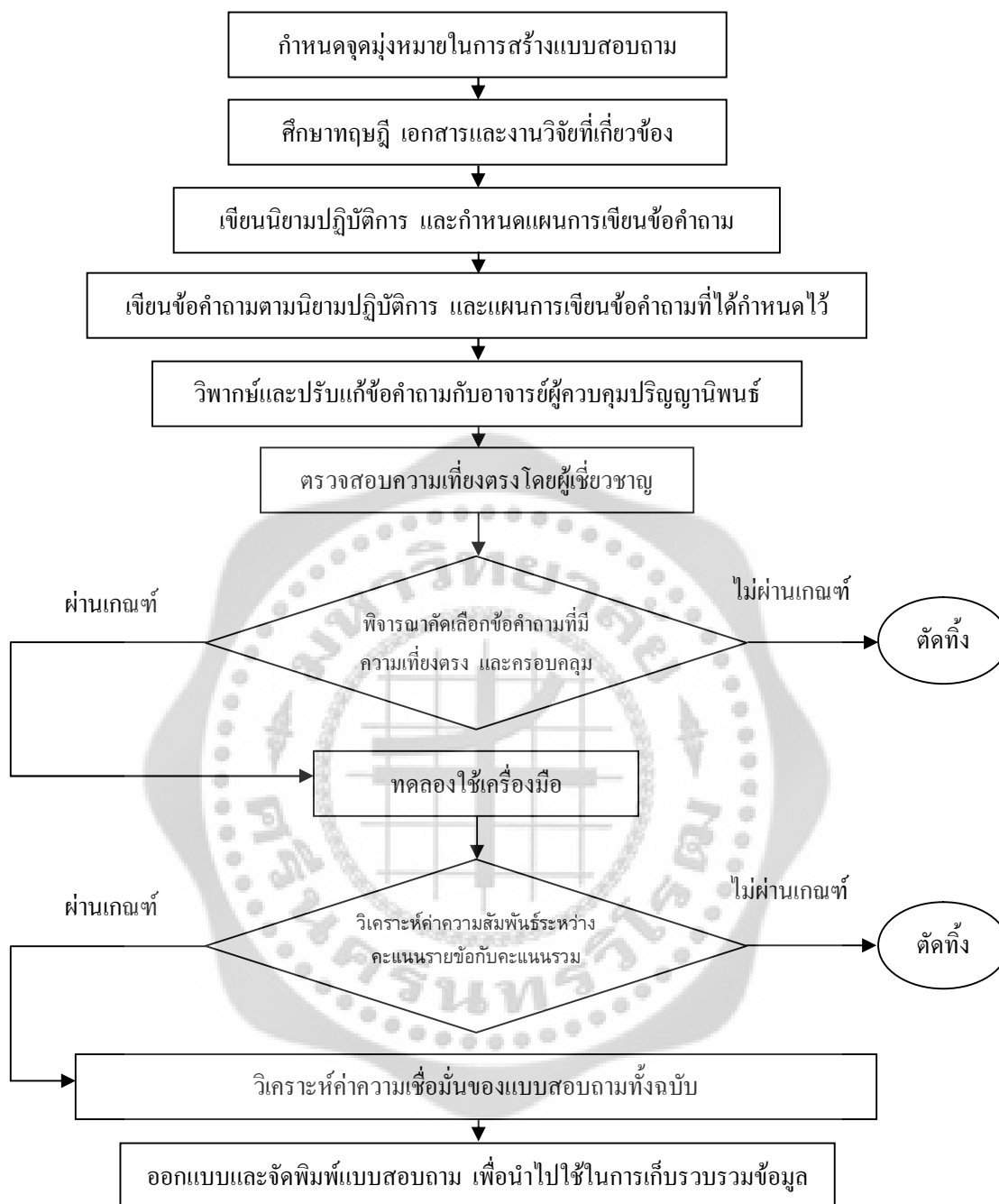
ตอนที่ 6 แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 14 ข้อ

โดยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 2 ตอน คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ และแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ และเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยที่มีตัวแปรที่สอดคล้องกันจำนวน 4 ตอน คือ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ และแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการสร้างและมีขั้นตอนในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

ภาพประกอบ 12 แสดงลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 12 ลำดับขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมการเล่นแบบ และแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2. ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน และทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ เพื่อสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ และศึกษาทฤษฎีการเปิดรับสื่อของเดวิด เบอ์โล แนวคิดของแมคเคเวล งานวิจัยของบูนและโลมอร์ และอรรถพล โคตรสินธุ์ เพื่อสร้างแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ

3. เขียนนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมการเลียนแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคมเบล ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน และทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ และการเปิดรับสื่อตามทฤษฎีการเปิดรับสื่อของเดวิด เบอ์โล และแนวคิดของแมคเคเวล

4. สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการพฤติกรรมการเลียนแบบโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง และภาษาที่ใช้ และการเปิดรับสื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 31 ข้อ

4.2 แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 34 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบ ความครอบคลุมนิยามของตัวแปร และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถาม

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ในแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมดจำนวน 26 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 และในแบบสอบถามการเปิดรับสื่อมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนหอวัง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดที่ 5 – 7 ตามลำดับ จำนวน 219 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมมากกว่า 0.2 ซึ่งได้แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบที่มีจำนวน 26 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ

กับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.300 – 0.668 และแบบสอบถามการเปิดรับสื่อที่มีจำนวน 20 ข้อ มีค่าความสัมพัทธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.286 – 0.699

8. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 7 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแต่ละตอน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งได้แบบสอบถามพฤติกรรม การเลียนแบบมีค่าความเชื่อมั่น 0.915 และแบบสอบถามการเปิดรับสื่อมีค่าความเชื่อมั่น 0.909

9. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

10. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามอีกครั้ง พบว่า ในแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบมีค่าความเชื่อมั่น .790 และในแบบสอบถามการเปิดรับสื่อมีค่าความเชื่อมั่น .901

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 2 ตอน และเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยที่มีตัวแปรที่สอดคล้องกันจำนวน 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนมักทำทรงผมให้ทันสมัยเมื่อมีโอกาส.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนแต่งกายด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับที่ทันสมัย.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับการปฏิบัติ	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีพฤติกรรมการเขียนแบบมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเขียนแบบมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเขียนแบบปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเขียนแบบน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเขียนแบบน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนชอบฟังรายการสัมภาษณ์ต่างๆทางวิทยุ.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับการปฏิบัติ

มากที่สุด

มาก

ปานกลาง

น้อย

น้อยที่สุด

ระดับคะแนน

5 คะแนน

4 คะแนน

3 คะแนน

2 คะแนน

1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นได้แก่

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
3. แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ
4. แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของ อาจารย์ ช่างประดับ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ โดยได้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของ พรพรรณ จันทร์ทอง (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 48 ข้อ โดยได้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของ จิราพร พาพลงาม (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนนครราชสีมาบุรี จังหวัดราชบุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด จำนวน 26 ข้อ โดยได้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของ กันต์ฤทัย คลังพหล (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง จำนวน 20 ข้อ โดยได้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จำนวน 23 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ลำดับขั้นการพัฒนาเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. นำแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับมาปรับข้อความให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 แล้วให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบความครอบคลุมนิยามของตัวแปร และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถาม

2. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 1 มาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 โดยแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจำนวน 18 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนหอวัง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดที่ 5 – 7 ตามลำดับ จำนวน 219 คน

4. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมมากกว่า 0.2 ซึ่งได้แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.448 – 0.691, แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.318 – 0.690, แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับที่มีจำนวน 16 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.449 – 0.755 และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองที่มีจำนวน 14 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.329 – 0.567

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 3 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแต่ละตอน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีค่าความเชื่อมั่น 0.907, แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูมีค่าความเชื่อมั่น 0.860, แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีค่าความเชื่อมั่น 0.930 และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองมีค่าความเชื่อมั่น 0.879

6. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

7. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามอีกครั้ง พบว่า ในแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีค่าความเชื่อมั่น 0.895, แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูมีค่าความเชื่อมั่น 0.894, แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีค่าความเชื่อมั่น 0.842 และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองมีค่าความเชื่อมั่น 0.844

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนชอบจับกลุ่มคุยกับเพื่อนๆ.	.....	.....	.....	.....	.....
00	เมื่อทำกิจกรรมนักเรียนเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็น / ระดับการปฏิบัติ	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เมื่อนักเรียนแต่งกายไม่เหมาะสม พ่อแม่จะถามเหตุผลของนักเรียนก่อนพิจารณาตัดสินว่าสมควรลงโทษหรือไม่.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	พ่อแม่จะคอยให้คำแนะนำและตักเตือนเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อนของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็น / ระดับการปฏิบัติ	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนรู้สึกขาดความมั่นใจในตนเองเมื่อเพื่อนตำหนิ.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนมักจะกังวลว่าคนอื่นจะมองว่านักเรียนไม่ทันสมัย.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเห็น

มากที่สุด

มาก

ปานกลาง

น้อย

น้อยที่สุด

ระดับคะแนน

5 คะแนน

4 คะแนน

3 คะแนน

2 คะแนน

1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับน้อยที่สุด

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่ตนเองมีดีหลายอย่าง.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนภูมิใจที่มีความสามารถไม่แพ้ใคร.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเห็น

ระดับคะแนน

มากที่สุด

5 คะแนน

มาก

4 คะแนน

ปานกลาง

3 คะแนน

น้อย

2 คะแนน

น้อยที่สุด

1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งนัดวัน เวลา ที่ต้องเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วางแผนในการดำเนินการล่วงหน้าและเตรียมแบบสอบถามให้มากกว่าจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 20 หรือจำนวน 960 ฉบับ เพื่อเป็นการป้องกันการไม่ตอบกลับหรือการตอบข้อมูลไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง
4. สำหรับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ – 9 มีนาคม 2555 แต่เนื่องจากช่วงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงใกล้สอบปลายภาคของนักเรียนประกอบกับทางโรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆ ทำให้ไม่สะดวกในการจัดเวลาเพื่อให้ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งทางโรงเรียนต่างๆ ได้มอบหมายให้อาจารย์ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานฝ่ายวิจัยของทางโรงเรียนรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์กับอาจารย์ที่รับผิดชอบโดยตรงและได้อธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้อาจารย์ที่รับผิดชอบฟังเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้รัดกุมและได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดจำนวน 883 ฉบับ
5. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน แล้วคัดเลือกฉบับสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 816 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 92.41 ของแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับทั้งหมด
6. ทำการลงรหัสและนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ของพฤติกรรมการเล่นแบบ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยและระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการเล่นแบบ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) และคำนวณค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F – test)

3. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta – weight) ของปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) ของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 $\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 84)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 X แทน คะแนนของข้อคำถาม
 Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

1.3 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 131)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 119)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนน X กับ Y คู่กันแต่ละตัว

3.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร
t – test (ลั้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 250)

$$t = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที่
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

3.3.1 หาความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) (กัลยา วาณิชย์บัญชา.
2550: 370)

$$\text{Tolerance} = 1 - R^2$$

เมื่อ	R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
-------	-------	-----	--

3.3.2 หาค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) (กัลยา วาณิชย์บัญชา.
2550: 370)

$$VIF = \frac{1}{1 - R_i^2}$$

เมื่อ	R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
-------	-------	-----	--

3.4 หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Kerlinger; & Pedhazur.
1973: 75)

$$R_{Y*123\dots k} = \sqrt{\sum \beta_i r_{X_i Y}}$$

เมื่อ	$R_{Y*123\dots k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับ ตัวแปรตาม Y
	β_i	แทน	ค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ ตัวที่ i ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
	r_{XY}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิสระตัวที่ i กับตัวแปรตาม Y

3.5 การทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร

F – test (ลั้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 332)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
	R^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด
	df	แทน	$N - k - 1$

3.6 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) โดยใช้สูตร

3.6.1 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score Weight ; b) โดยใช้สูตร

(Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 61)

$$b_i = \beta_i \frac{S_Y}{S_i}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_i	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ i
	S_Y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากคะแนนตัวแปรตาม

3.6.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้สูตร

(ลั้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 346)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}}, \text{ df} = N - k - 1$$

เมื่อ	t_i	แทน	ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญ ตัวที่ i
	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูป คะแนนดิบ
	SE_{b_i}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนัก ความสำคัญ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

X_1	แทน	การเปิดรับสื่อ
X_2	แทน	สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
X_3	แทน	การอบรมเลี้ยงดู
X_4	แทน	ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ
X_5	แทน	ความภาคภูมิใจในตนเอง
Y	แทน	พฤติกรรมการเลียนแบบ
n	แทน	จำนวนข้อของคำถาม
$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าองศาแห่งความอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ค่าความแปรปรวน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของค่าความแปรปรวน (Mean Square)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2_{adj}	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปรับแก้
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยและพฤติกรรมการณ์เลียนแบบ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ความภาคภูมิใจในตนเอง และตัวแปรตาม ได้แก่

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการณ์เลียนแบบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย

3. ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter)

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการณ์เลียนแบบค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F – test)

3.2 ค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t – test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยและพฤติกรรมการณ์เลียนแบบ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ (X_1) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (X_2) การอบรมเลี้ยงดู (X_3) ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ (X_4) ความภาคภูมิใจในตนเอง (X_5) และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการณ์เลียนแบบ (Y) ดังแสดงใน ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐาน ของปัจจัยแต่ละด้าน และพฤติกรรมการณ์เลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
การเปิดรับสื่อ (X_1)	20	3.344	0.676	ปานกลาง
สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (X_2)	15	3.852	0.590	มาก
การอบรมเลี้ยงดู (X_3)	15	3.093	0.709	ปานกลาง
ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ (X_4)	16	3.465	0.503	ปานกลาง
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X_5)	14	3.772	0.572	มาก
พฤติกรรมการณ์เลียนแบบ (Y)	26	2.737	0.462	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน(X_2) และความภาคภูมิใจในตนเอง (X_5) อยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.852 และ 3.772 ตามลำดับ) ส่วนการเปิดรับสื่อ(X_1) การอบรมเลี้ยงดู(X_3) และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ(X_4) และตัวแปรตามคือพฤติกรรมการเล่นแบบ(Y) อยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.344, 3.093, 3.465 และ 2.737 ตามลำดับ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ความภาคภูมิใจในตนเอง และพฤติกรรมการเล่นแบบเท่ากับ 0.676, 0.590, 0.709, 0.503, 0.57 และ 0.462 ตามลำดับ

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการเล่นแบบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการเล่นแบบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
การเปิดรับสื่อ (X_1)	1.000	.385**	.369**	.352**	.257**	.437**
สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (X_2)		1.000	.176**	.435**	.388**	.201**
การอบรมเลี้ยงดู (X_3)			1.000	.289**	.165**	.280**
ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ (X_4)				1.000	.348**	.241**
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X_5)					1.000	.019
พฤติกรรมการเล่นแบบ (Y)						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการเล่นแบบ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ(X_1) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน(X_2) การอบรมเลี้ยงดู(X_3) ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ(X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นแบบ(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความภาคภูมิใจในตนเอง(X_5) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นแบบ(Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพฤติกรรมการเล่นแบบมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมากที่สุด ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.437 ความสัมพันธ์รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.280, 0.241 และ 0.201 ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัว มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.165 ถึง 0.435 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่าง

ตัวแปรอิสระที่สูงที่สุดนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนกับความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว พบว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง แสดงว่าอาจมีตัวแปรปัจจัยบางส่วนวัดซ้ำกันอยู่ ซึ่งการที่ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันสูง อาจส่งผลให้เกิดปัญหา Multicollinearity ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบด้วยค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยวิเคราะห์จากค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF

ตัวแปร	Tolerance	VIF
การเปิดรับสื่อ (X_1)	.737	1.358
สัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน (X_2)	.701	1.426
การอบรมเลี้ยงดู (X_3)	.833	1.200
ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ (X_4)	.720	1.389
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X_5)	.803	1.245

จากตาราง 5 พบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งหมดมีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.701 ถึง 0.833 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ถ้าค่า Tolerance มีค่าใกล้ศูนย์ แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมาก นั่นคือ เกิด Multicollinearity เป็นการขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอย (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2550: 370) และค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.200 ถึง 1.426 ซึ่งจะเห็นว่ามีค่าไม่สูงมากนัก จึงไม่น่าจะเกิดปัญหา Multicollinearity อย่างรุนแรง เพราะถ้าค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 อาจพิจารณาว่าใหญ่พอที่จะสงสัยได้ว่าเกิดปัญหา Multicollinearity อย่างรุนแรง (วิรัชช พานิชวงศ์. 2546: 166)

3. ผลการวิเคราะห์โดยให้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter)

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรม

การเลียนแบบ คำกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F – test) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย กับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
Regression	5	40.141	8.028	48.641**	.000
Residual	810	133.691	.165		
Total	815	173.832			

R = 481   R² = .231   R_{adj}² = .226

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ(Y) ได้แก่ การเปิดรับสื่อ(X₁) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน(X₂) การอบรมเลี้ยงดู(X₃) ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ(X₄) และความภาคภูมิใจในตนเอง(X₅) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.481 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบมีค่าเท่ากับ 0.231 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบได้ร้อยละ 23.10

3.2 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้หนักความสำคัญโดยใช้ค่าที่ (t – test) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	b	β	SE _b	t	p
(Constant)	1.611		.128	12.573**	.000
การเปิดรับสื่อ (X ₁)	.255	.373	.025	10.382**	.000
สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (X ₂)	.039	.050	.029	1.348	.178
การอบรมเลี้ยงดู (X ₃)	.084	.129	.022	3.808**	.000
ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ (X ₄)	.096	.104	.033	2.878**	.004
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X ₅)	-.124	-.154	.028	-4.467**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ(X_1) การอบรมเลี้ยงดู(X_3) ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ(X_4) ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบมากที่สุด มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.373 รองลงมาคือปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับซึ่งมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.129 และ 0.104 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง(X_5) ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.154 สำหรับปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน(X_2) ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ(Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.050

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง กับพฤติกรรมการเลียนแบบ และเพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของ ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบ และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวแปรส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 51 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 479 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 20,279 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 816 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ มีจำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.300 - 0.668 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ มีจำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.286 - 0.699 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.909 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.448 - 0.691 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.907 ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.318 - 0.690 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.860 ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีจำนวน 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.449 - 0.755 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 และตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง มีจำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.329 - 0.567 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.879

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่วางแผนไว้ร้อยละ 20 ซึ่งผู้วิจัย ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ - 9 มีนาคม 2554 และได้คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 816 ฉบับ จากนั้น นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรม

การเลียนแบบ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t – test) การทดสอบค่าเอฟ (F – test) และวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.481 และตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบได้ร้อยละ 23.10

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบมากที่สุด มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.373 รองลงมาคือปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับซึ่งมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.129 และ 0.104 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.154 สำหรับปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 โดยปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบมากที่สุด รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ตามลำดับ ส่วนความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.1 การเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะในปัจจุบันสื่อเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันของเรามากยิ่งขึ้น เราจำเป็นต้องฟังพาสื่อเพื่อประกอบการตัดสินใจในหลายๆ ด้าน ทำให้มีการเปิดรับสื่ออย่างกว้างขวาง สื่อจึงมีอิทธิพลต่อผู้รับสารทั้งทางด้านทัศนคติ พฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรม การเลียนแบบจากการเปิดรับสื่อของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของปาร์เกและคณะ (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 45; อ้างอิงจาก Parke; & others. 1975) ที่พบว่าเด็กยิ่งเติบโตยิ่งใช้เวลาหน้าจอโทรทัศน์เพิ่มขึ้น แบบอย่างจากโทรทัศน์ทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมอย่างไม่จำกัด และการได้ดูพฤติกรรมจากจอโทรทัศน์ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบเพิ่มขึ้น และต้องยอมรับว่าอิทธิพลของสื่อมีผลต่อพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของคนในสังคมมาก และสอดคล้องกับนันทิยา จีระทรัพย์ (2551: 46) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจศึกษา ค้นหา ทดลองสิ่งใหม่ที่ตนพอใจไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเพศตรงข้าม แฟชั่นต่างๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ถ้าวัยรุ่นได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมที่ยั่วเย้าโดยเฉพาะในรูปของสื่อมวลชนต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ก็จะมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนได้ง่ายและเกิดพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบตามค่านิยมของสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บูน และโลมอร์ (Boon; & Lomore. 2002: 18) ที่พบว่ากลุ่มวัยรุ่นส่วนมากมักเลียนแบบการแต่งกาย และพฤติกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ชื่นชอบ เช่น การแสดง การเล่นกีฬา การทานอาหารมังสวิรัต หรือการเสพยาเสพติด

1.2 การอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญใน การทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม และพ่อแม่คือสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กที่สุด เด็กพร้อมจะซึมซับทุกๆ การกระทำของพ่อแม่ตลอดเวลาเพราะพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เด็กเห็นเปรียบเหมือนกระจกเงาที่จะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กจะมีบุคลิกอย่างไรในอนาคต สอดคล้องกับอุดม เพชรสังหาร (2552: 14) ที่กล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีกระจกเงาไว้ว่า พฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กเกิดจากการเห็นพฤติกรรมต่างๆ ของพ่อแม่ แล้วซึมซับเข้าไปเป็นลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวเอง ซึ่งสภาพที่แวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น (Paul. 1963: 193)

1.3 ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากความวิตกกังวลต่อการได้รับ การยอมรับเป็นภาวะหนึ่งของอารมณ์ที่เป็นความรู้สึกขัดแย้งภายในจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึก ตึงเครียด บุคคลที่มีความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับสูงมักจะมองโลกในแง่ลบ มุ่งมั่นพิจารณาในข้อด้อยทั้งของตนเองและผู้อื่น มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เป็นคนลังเล ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง มีความวิตกกังวลกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับ อีกทั้งไม่กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาและมักจะยอมแพ้กับอุปสรรคต่างๆ ได้โดยง่าย ใช้วิธีแก้ปัญหาคืออุปสรรค โดยไม่คำนึงถึง

ผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น ขอเพียงให้ตนเองพ้นจากความยุ่งยากและเป็นที่ยอมรับก็เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เชื่อว่า เมื่อเกิดความวิตกกังวลจะบุคคลทำให้เกิดแรงขับนำไปสู่พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อให้พ้นจากความวิตกกังวลนั้น (วินัย ปานโท. 2542: 15; อ้างอิงจาก Freud. 1988) พฤติกรรมการเลียนแบบก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงปัญหา ถ้าเลือกเลียนแบบในทางที่เหมาะสมก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองหรือส่วนรวม แต่หากเลือกเลียนแบบในสิ่งที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ซึ่งในปัจจุบันมักจะได้ยินผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยออกมาแสดงความคิดเห็นเมื่อเกิดปัญหาในสังคมโดยเฉพาะปัญหาเด็ก เยาวชนและวัยรุ่น ได้กล่าวถึงการคลังโคลั่มหลงในเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การเปลี่ยนมือถือบ่อยๆ การหาซื้อสินค้าที่มีชื่อเสียง การแต่งกายตามแฟชั่น เพียงเพื่อการต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อเข้าสังคม รวมไปถึงการแต่งกายที่แปลกประหลาดที่เกิดขึ้น ล้วนแล้วแต่มีการเลียนแบบเป็นแนวทางทั้งสิ้น (วงเดือน เตชะรินทร์. 2552: 53)

1.4 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะมีความใกล้ชิดกับเพื่อนมากที่สุด เพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากต่อชีวิตของเด็ก เพื่อนจะมีส่วนร่วมแสดงความรู้สึกในทุกอารมณ์ มีการเลียนแบบพฤติกรรมระหว่างกัน ทำตามอย่างกัน การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกยอมทำให้เด็กในกลุ่มเดียวกันมีค่านิยมที่เหมือนกัน มีทัศนคติที่คล้ายกัน แสดงพฤติกรรมที่เหมือนกัน และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541: 14) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบิร์น (สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. 2542: 11; อ้างอิงจาก Bernd. 1979: 608 – 616) ที่พบว่าเด็กอายุ 12 ปี ขึ้นไปจนถึงวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนในระดับสูง เนื่องจากเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อนจะมีอิทธิพลกับเด็กมาก ฉะนั้นจึงเกิดการเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกันเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรุดา โดษยานนท์ (2553: 78) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี แล้วพบว่า การเลียนแบบเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับและประทับใจของกลุ่มเพื่อน จึงยอมทำตามกลุ่มแม้ว่าบางครั้งอาจต้องฝืนต่อความรู้สึกของตนเอง นักเรียนทุกคนถือว่าการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเป็นรางวัลที่มีค่าและสำคัญที่สุด นักเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมาก ด้วยการเอาใจเพื่อนและแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อน รวมทั้งรับเอาแนวคิด ทัศนคติ ตลอดจนแบบแผนของกลุ่มมาปฏิบัติทั้งทางด้านการเรียนและการปรับตัวกับเพื่อน

1.5 ความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทฤษฎีความภาคภูมิใจในตนเองของ คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1984: 1 – 2) เชื่อว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง และแสดงออกในแง่ของ การยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่า

ของตนเอง รวมไปถึง การรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จาก คำพูดและพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลนั้น และในทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเจสเซอร์ เชื่อว่า โครงสร้างความเชื่อด้านความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะควบคุมมิให้บุคคล แสดงพฤติกรรม ที่เป็นปัญหา (ดุษฎี โยเหลา; และคนอื่นๆ. 2540: 14) พฤติกรรมที่บ่งบอกว่าบุคคล ใดเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง สามารถสังเกตได้ง่ายๆ คือ จะมีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ขี้อายไม่ท้อใจง่าย อีกทั้งเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ภูมิใจในความสามารถตนเอง กล้า ตัดสินใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มักจะสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ง่ายเพราะไม่ชอบคิด เปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกจะเกิดจากการคิดและไตร่ตรองก่อน และจะ แสดงพฤติกรรมในลักษณะของการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวน้อย (กรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุข. 2541: 48) ในเด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะเกิดการอยากรู้จักตนเอง สืบสนใน การแสวงหา เอกลักษณ์ของตนเอง ทำให้เกิดความไม่แน่ใจว่าจะทำอย่างไร เด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะมีความเชื่อมั่นในแสวงหาความเป็นตัวตนของตัวเองมากกว่าการเลียนแบบบุคคลอื่น (เกษม ตันติผลาชีวะ; และ กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 57)

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 โดยปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบมากที่สุด รองลงมาเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง การอบรมเลี้ยงดู และความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ

2.1 การเปิดรับสื่อ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากสื่อมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กอย่างมาก มีส่วนในการให้ความรู้ และทัศนคติต่อเด็กทั้งในทางบวกและทางลบ ด้วยสัญชาตญาณของเด็กชอบการเลียนแบบอยู่แล้ว สื่อต่างๆ มีอิทธิพลอย่างมากที่ทำให้เด็กเลียนแบบ และอาจนำตัวอย่างที่ไม่ดีไปใช้ และปัจจุบันพบว่าเด็กวัยรุ่นไทยใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และเล่นอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ตามลำดับ สิ่งที่วัยรุ่นได้ยินได้ฟังและได้พบเห็นอยู่ทุกวันจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมาก จะเห็นได้จากการที่วัยรุ่นแต่งตัวหรือพูดจาเลียนแบบโฆษกหรือดาราโทรทัศน์ที่เขาชื่นชอบ (ศิริวรรณ ปุ่มคอน. 2547: 46) โดยสื่อที่เด็กนิยมเปิดรับในปัจจุบัน คือ สื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งกลายเป็นปัจจัยที่ 5 ของเด็กกลุ่มฐานะดีและฐานะปานกลางซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้อิสระในการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กส่วนใหญ่มักเปิดรับสื่อมากกว่า 1 ประเภทในเวลาเดียวกัน เช่น การฟังวิทยุพร้อม เล่นเกม และการเล่นอินเทอร์เน็ตพร้อมดูโทรทัศน์ อีกทั้งเด็กส่วนใหญ่นิยมเปิดรับเคเบิลทีวี และทีวีดาวเทียมมากกว่าฟรีทีวี สำหรับบุคคลต้นแบบของวัยรุ่นที่ปรากฏในสื่อ คือ ดารา นักร้อง และผู้มีชื่อเสียง (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. 2555: ออนไลน์) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบแก้ว ไทยนิยงศักดิ์ (2543: 103) ที่ได้ศึกษาเนื้อหาความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาที่

ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์โฆษณาที่มีเนื้อหารุนแรงในโทรทัศน์มีแนวโน้มที่จะสร้างผลต่อคนดูในระยะยาวทั้งในแง่พฤติกรรมการเรียนรู้ และการเลียนแบบความหวาดระแวงจนไม่ไว้ใจใคร และเกิดความชินชาต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ในที่สุด และการที่เราเลียนแบบบุคคลบางคนที่เราพบเห็นในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แสดงถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตและแฟชั่นการแต่งกายทั้งที่มีผลโดยตรงและโดยอ้อมจากสื่อมวลชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล โคตรสินธุ์ (2544: 53) ที่พบว่า สื่อมวลชนมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการ จูงใจในการมีพฤติกรรม การเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรม การเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และสามารถปรับตัวได้ดี ในขณะที่เด็กที่ขาดความภาคภูมิใจในตนเองจะมีลักษณะที่ตรงกันข้าม อาจมีผลก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่ขาดเหตุผลและไม่เหมาะสมอันทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบทางลบต่อตนเองและผู้อื่นได้ อาทิเช่นพฤติกรรม การเลียนแบบ หากเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่สร้างสรรค์จะกลายเป็นปัญหาสังคม และสะท้อนให้เห็นว่าเด็กอาจมีปัญหาด้านความคิด ขาดประสบการณ์ชีวิตที่ดีพอ ขาดการเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดต้นแบบที่ดีสิ่งเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้เหมาะสม พอมีสิ่งมาชักจูงทำให้หลงเชื่อได้ง่าย (มะลิ อุดมภาพ. 2540: 12; อ้างอิงจาก Hamacheck. 1987: 180, รัศมี โพนเมืองหล้า. 2543: 34 และ อัมพร เบญจพลพิทักษ์. 2544: 67) ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการควบคุมพฤติกรรมของแคลเบล ที่เชื่อว่าในสภาพการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อมูลที่บุคคลได้รับกับข้อมูลจากสังคม ถ้าบุคคลให้ความสำคัญต่อข้อมูลจากสังคมมากหรือมีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ ก็จะมีพฤติกรรมคล้อยตามสูง แต่หากบุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงพฤติกรรมคล้อยตามก็จะลดลง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542: 23 – 24; อ้างอิงจาก Campbell. 1961)

2.3 การอบรมเลี้ยงดู ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรม การเลียนแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) และตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 50; อ้างอิงจาก Bandura. 1977) ในรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว พ่อแม่ จัดว่าตัวแบบที่มีชีวิตจริง ภายในครอบครัวพ่อแม่คือส่วนสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรม ของลูก โดยการที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกดู เหมือนคำกล่าวที่ว่า “พ่อแม่เป็นอย่างไร ลูกก็เป็นอย่างนั้น” ยิ่งในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกเป็น นั้น การอบรมสั่งสอนโดยมีต้นแบบที่ดีที่เป็นรูปธรรมให้เด็กได้เข้าใจและซึมซับได้ยิ่งเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ ผล การสำรวจความคิดเห็นจากพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลในเรื่อง

พฤติกรรม การลอกเลียนแบบและอบรมเลี้ยงดู ของ ศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป ที่พบว่า พฤติกรรมของเด็กเกิดจาก การเรียนรู้จากสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากต้นแบบ คือ การกระทำของพ่อแม่ และการอบรม สั่งสอนโดยตรงของพ่อแม่ (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ออนไลน์. 2551; อ้างอิงจาก ศูนย์วิจัยรักลูกกรุ๊ป. 2551)

2.4 ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในสังคมปัจจุบันให้ความสำคัญต่อความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าคุณค่าด้านจิตใจ อีกทั้งวัยรุ่นยังมีค่านิยมในทางที่ผิดซึ่งชักนำไปสู่พฤติกรรม การเลียนแบบที่เฝ้าชวนใจชักนำไปสู่รุ่นหันไปลอกเลียนแบบและเอาอย่างพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้เพียงเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน เพื่อการเข้าสังคม ซึ่งเป็นการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหาหรือการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อให้ความวิตกกังวลใจในการได้รับการยอมรับจากสังคมรอบตัวค่อยๆ คลี่คลายลงจนกระทั่งหมดไป (เนตินา กมลเลิศ. 2549: 48 และสุริยเดว ทรีปาตี. 2553: 75) สอดคล้องกับ โบ๊กแมน (ทัศนวรรณ ปานศิริอาษา. 2547: 10; อ้างอิงจาก Boughman. 1966) ที่กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นแรงขับที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้นหรือกระตุ้นให้บุคคลแสดงหรือหยุดแสดงกิริยาต่างๆ ซึ่งการได้รับการยอมรับจากสังคมรอบตัวจะช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวลใจ และทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เห็นคุณค่าของตนเอง มั่นใจในตนเอง โดยในวัยเด็กและวัยรุ่นมักจะอยากเด่นอยากดัง อยากให้ตนเองเป็นที่รู้จัก การเลียนแบบจึงเป็นเรื่องปกติซึ่งจะเลียนแบบจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รอง ด้วยสัญชาตญาณของเด็กชอบเลียนแบบผู้อื่นอยู่แล้ว สังเกตได้จากแฟชั่นต่างๆ ทั้งนี้เพื่อการปรับตัวเข้ากับสังคม การเลียนแบบเป็นจึงเป็นวิธีลดหรือขจัดความกลัว ความวิตกกังวล และเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยใช้แบบอย่างที่ดีที่คิดว่าเหมาะสมกับตัวเองเป็นตัวแบบ (มาลี จุฑา. 2542: 298 และ พนม เกตุมาน. 2546: 126) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลุบล เจริญพีช (2550: 80) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเขตเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร แล้วพบว่า ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับมีความสัมพันธ์ และส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.5 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบ แม้เด็กจะถือว่าการคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพื่อนทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองมีพรรคพวกเป็นที่ยอมรับและเป็น ส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้มแข็งและมั่นใจในตนเอง (พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. 2544: 7) แต่อาจจะไม่ใช่ในวัยเด็กที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นเนื่องจากเป็นวัยที่มีความคิดเป็นของตนเองมาก มีอารมณ์รุนแรง มีความต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของคนรอบข้างสูง ทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจนไม่ได้คำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ รอบตัว และเป็นวัยที่มีความขัดแย้งในตนเอง ขัดแย้งกับพ่อแม่ เพื่อน หรือคนรอบข้างมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤทัย ดาวเรือง (2546: 66) ที่ได้ศึกษา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธ์กับพฤติกรรมวัฒนธรรมด้านคุณธรรมของวัยรุ่นโรงเรียน

มัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วพบว่า วัยรุ่นที่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จของตนเองสูงจะไม่คำนึงถึงสิ่งใด ทั้งในเรื่องเพื่อน สังคม และสิ่งแวดล้อม จะมุ่งมั่นต่อสิ่งที่ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 12) ที่กล่าวว่า บนเวทีชีวิตของคนเรานั้นคงไม่มีใครปรารถนาที่จะประสบกับอันตราย ความล้มเหลว หรือเป็นผู้พ่ายแพ้ หากแต่เราทุกคนล้วนพยายามหาหนทางที่ดีที่สุด พยายามฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองปลอดภัย เป็นผู้ประสบความสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ชญาณิช ลือวานิช (2546: 76) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างทางสังคมกับปรากฏการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรในจังหวัดภาคใต้ แล้วพบว่า กลุ่มเพื่อนถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการขับขี่ที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากมี การลอกเลียนแบบ ชอบความเร็ว อยากรสนุก และต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นแบบ และยังพบ อีกว่า ปัจจัยด้านการปิดรับสื่อ การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบ ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ควรให้ความรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อในสิ่งที่เหมาะสมกับวัย และคอยสอดส่องดูแลการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด ให้การสอดส่องดูแล ให้คำแนะนำในการเลือกคบเพื่อน พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่กับการอบรมสั่งสอนด้วยวาจา เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมควรให้คำชมเชยหรือรางวัลเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในตนเองกับเด็ก และเมื่อเด็กประสบกับปัญหาและอุปสรรค พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ต้องคอยให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อให้เด็กค้นพบแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมและหมดความวิตกกังวลจากปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของเด็กในสัดส่วนที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ ฉะนั้นสถาบันการศึกษาควรมีการจัดโครงการเพื่อให้ความรู้และให้คำแนะนำในเรื่องของการเปิดรับสื่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเลือกเปิดรับสื่อที่มีความเหมาะสมกับวัย และมีการทำวิจัยติดตามผลของโครงการดังกล่าว

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านการสนับสนุนการดำรงชีวิตจากครอบครัว ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และปัจจัยที่สำคัญอื่นๆ เพื่อศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นแบบ เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ตัวแปรปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเล่นแบบได้เพียงร้อยละ 23.10

2.3 จากตัวแปรปัจจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ ควรนำไปศึกษาในเชิงลึกเพื่อให้ได้ตัวแปรปัจจัยบางตัวเป็นต้นเหตุของตัวแปรปัจจัยตัวอื่น ดังนั้นควรมีการศึกษาตัวแปรปัจจัยต่างๆ ในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis) เพื่อค้นหาลักษณะความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรปัจจัยกับพฤติกรรมการเล่นแบบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2541). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
สำหรับครู. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.
- กอบแก้ว ไทยีนยงศักดิ์. (2543). เนื้อหาความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์.
วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- กนต์ฤทัย คลังพล. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับอัตราโน้ตของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี.
ปริญญาโท นศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- เกษม ตันติผลาชีวะ; และกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). สายใยรักสายใยครอบครัว. กรุงเทพฯ:
สหมิตรพริ้นติ้ง.
- จรรยา ยามาลี. (2553). การโฆษณาภาพยนตร์อินดี้มีผลต่อการเลือกชมของวัยรุ่นใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา วานิชประภา. (2545). แนวโน้มมาตรการการตรวจสอบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางเว็บไซต์ใน
มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วส.ม. (การสื่อสาร
ภาครัฐและเอกชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร พาพลงาม. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลในการศึกษาต่อใน
ระดับอุดมศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนดรุณราชบุรี จังหวัดราชบุรี.
ปริญญาโท นศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุมพล หนิมพานิช. (2548). การอบรมขัดเกลาทางสังคมและการศึกษาสังคมมนุษย์. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2546). รายงานผลการสำรวจแนวทางการแก้ไขปัญหาของนิสิต
คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ; และคณะ (2543). สถานะสุขภาพคนไทย. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบ
สาธารณสุข.

- จันทร์ภา พูลสนอง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชญาณิช ลือวานิช. (2546). โครงสร้างทางสังคมกับปรากฏการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรในจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร.
- ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชื่นทิพย์ อาริสมาณ. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์กับการสอนด้วยสัญญาการเรียน. กรุงเทพฯ: ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). มนุษยวิทยาประยุกต์ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. (2549). เอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- ดุขฎิ โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2540). รายงานการวิจัย ฉบับที่ 63. กรุงเทพ. ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดโช สวานานนท์. (2541). แนวทางศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.
- ถวิล ธาราโกษณ์; และศรีัญ คำริสุข. (2548). จิตวิทยาทั่วไป. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ทัศนวรรณ ปานศิริอาษา. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการสอบใบประกอบวิชาโรคศิลป์ของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยคริสเตียน จังหวัดนครปฐม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนสิทธิ์ เตชรุ่งวณิชย์. (2549). การเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมกรรมของผู้ชมรายการบิกบราเธอร์ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นฤทัย ดาวเรือง. (2546). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธ์กับพฤติกรรมพัฒนาธรรมด้านคุณธรรมของ
วัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิลุบล เจริญพีช. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเขตเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา คำมูล. (2545). ความวิตกกังวลและความเชื่อมั่นในตนเองของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง
รุ่นอายุไม่เกิน 20 ปี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์การกีฬา : การเป็นผู้ฝึกกีฬา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทิยา จีระทรัพย์. (2551). การส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในศูนย์ฝึกและ
อบรมเด็กและเยาวชนเขต 5. อุบลราชธานี : โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์.
- เนตินา กมลเลิศ. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในเครือคณะเซนต์คาเบรียล เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประณต คำฉิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2542). สอนเด็กให้นับถือตนเอง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเทือง ภูมิภักตราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- ประภัสสร ชโลธร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ใน
เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2549). สวัสดิภาพจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเสริฐ สุวรรณศรี. (2544). ความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเข้า
สังคมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาสารคาม:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี อยู่ศิริ. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลอันเป็นลักษณะนิสัยและเจตคติที่
เกี่ยวข้องกับงานและตนเองที่มีต่อการเล่นกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปิยนันต์ คล้ายจันทร์. (2547). *ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนต่างชาติชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนไทยชิกซ์นานาชาติ จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2542). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- พจน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล. (2548). *พฤติกรรมทางเพศก่อนสมรสของ "สาวโรงงาน" ในประเทศไทย : การเลือกหรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม*. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา.
- พนม เกตุมาน. (2546). *สุขใจกับลูกวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรทิพย์ วรจิโกคาทร. (2541). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรพรรณ จันทรง. (2541). *การศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. (2544). *บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนวัยรุ่น*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ. (2547). *ผลของการฝึกจิตลักษณะและทักษะการพัฒนาเพื่อนต่อการช่วยเพื่อน ป้องกันความเสี่ยงต่อโรคเอดส์ในนักศึกษาชาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พัชรี มะแสงสม. (2544). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). *เทคนิคการสู่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ : วี. เจ.พรินต์ติ้ง.
- มะลิ อุดมภาพ. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. (2555). *รายงานผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม การเปิดรับสื่อของวัยรุ่นต่างกลุ่ม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2555, จาก www.mediamonitor.in.th/main/news/2011-07-05-06-20-17/525-2012-02-15-10-33-49.html.

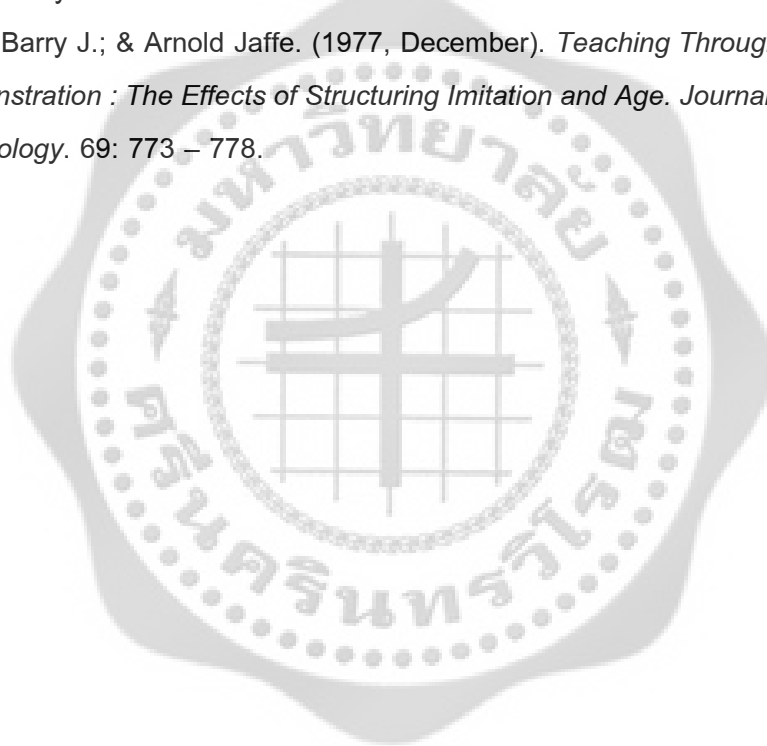
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพาพร ปิวะพงษ์. (2554, กันยายน-ธันวาคม). อิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิทยบริการ. 22(3):13.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- รุจิรัชชัญญานันท์ ชัยแก้ว. (2554, กันยายน-ธันวาคม 2554). ทฤษฎีการเลียนแบบพฤติกรรม การปาหีน. วารสารวิทยบริการ 22(3): 119 – 128.
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). การศึกษาความเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วงเดือน เดชะรินทร์. (2552). พัฒนาอัจฉริยภาพลูกน้อย 360 องศา. กรุงเทพฯ: บี บุ๊คส์.
- วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วินัย ปานโท. (2542). การพัฒนาโมเดลบูรณาการเชิงสาเหตุของความวิตกกังวลในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัชช พานิชวงศ์. (2546). การวิเคราะห์การถดถอย. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิไล พิศาลชนะกุล. (2551). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การรู้จัก ทักษะคิด ของนักเรียนสตรีระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหนังโป๊. สารนิพนธ์ บข.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศกลวรรณ กาญจนภักดิ์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2554). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เรา รู้เขา. หมอชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- (2549ก). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) : แนวคิดทฤษฎี - วัยเด็กตอนกลาง. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (2549ข). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 2) : วัยรุ่น - วัยสูงอายุ. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศรุดา โดษยานนท์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี*. กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศวัสกร นันทะบัน. (2547). *ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแดง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร แสงใส. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวรรณ ปุ่มคอน. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาชุมชน), กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์ข้อมูลสุขภาพกรุงเทพ. 2552; อ้างอิงจาก กมล แสงทองศรีกมล. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2555. จาก www.bangkokhealth.com/index.php/Pediatric/246-2009-01-19-09-21-08.html.
- สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. (2546). *ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สินนภา ภูสว่าง. (2544). *การเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และการแต่งกายตามแฟชั่นการแต่งกายในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินต์ ปรีชามารถ. (2545). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เอกสารโรเนียว.
- สุชาติ โสมประยูร; และวรรณ โสมประยูร. (2543). *เพศศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. (2542). *การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2545). *สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุริยเดว ทรีปาตี. (2553). *ลูกชายไม่ชอบทำการบ้าน. หมอชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2545). *วิธีจัดการกับความเครียด*. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (2554). *จำนวนนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2555, จาก www.secondary2.obec.go.th/2555.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550). *สัมพันธภาพในครอบครัวคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ออนไลน์: 2551. *พฤติกรรมกรลอกเลียนแบบและอบรมเลี้ยงดู*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2555. จาก www.mophl.org/news/view.asp?id=310.
- อรรถพล โคตรสินธุ์. (2544). *ผลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมกรเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อาจารย์ ช่างประดับ. (2550). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม เพชรสังหาร. (2552) *รายงานผลการประชุมคณะทำงานพัฒนาวิชาการเพื่อสนับสนุนคณะกรรมการประสานนโยบาย การส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 5 วันที่ 15 ตุลาคม 2552*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัญชลี ทองจันทร์. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร เบญจพลพิทักษ์. (2544). *ความรู้เรื่องยาบ้า*. กรุงเทพฯ: ร.ส.พ.
- Becker, S.L. (1997). *Using Mass Communication Theory*. Engle Cliffs. N.J.: Prentice Hall, Inc.
- Bandura, Albert; Joan E. Grusec; & Frances L. Menlove. (1966, September). *Observational Learning as a Function of Symbolization and Incentive set*. *Child Development*. 37: 499 – 506.
- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey : Englewood Cliff, N.J. : Prentice – Hall.

- (1986). *Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory*.
New Jersey: Englewood Cliff, N.J. : Prentice – Hall.
- Boon, S; & Lomore, C. (2002, January – February). *Fan Club Confessions : Teens Underestimate Influence of Celebrity Idols*. *Psychology Today*. 18: 122.
- Chickering, A.W. (1969). *Educational and Identity*. San Francisco : Jossey Bass.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedent of Self – Esteem*. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc.
- (1984). *SEI : Self – Esteem*. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc.
- English, B. Horance; & English Ava Champney. (1968). *A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Term*. London : Longman.
- Epstein, S. (1972). *The Nature of Anxiety*. In *Anxiety ; Current Trends in Theory and Research Volume II*. Edited by C.D. Spielberg. New York : Academic Press.
- Faw, T; & Belkin, G. S. (1989). *Child Psychology*. New York : McGraw – Hill Company, Inc.
- Freud, S. (1978). *A General Introduction to Psycho – Analysis*. New York : Liveright – publishing Corporation.
- Friedman, J. (2002) *Learning and Adaptive Behavior*. Wadsworth Group. USA : Toronto.
- Hicks, D.J. (1965). *Imitation and Relation of Film Aggressive Peer and Adult Model*. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2:197 – 200.
- Hilgard; & Elizabeth B. (1975). *Introduction to Psychology*. 3rd ed. New York : Harcourt, Brace & World.
- Hurlock Joan E. (1968). *Developmental Psychology*. New York : McGraw – Hill Company, Inc.
- Kerlinger Fred N; & Pedhazur, Elazer J. (1973) *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Levitt, E.E. (1967). *The Psychology of Anxiety*. New York : Bobbs – Menll Company, Inc.
- Maslow, Abraham M. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Harper & Row.
- Midlarsky, B Bryan; James H.; & Brickman, P. (1973). *Aversive Approval : Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior*. *Child Development*. 44: 321 – 328.
- Miller, M. E.; & Dollard, J. (1953). *Social Learning and Imitation*. USA: Yale University.

- Paul J. Getty Museum . (1963). *The Psychological Development of the Child*.
New Jersey: Prentice Hall.
- Peter, J. P.; & Olson, C. J. (1990). *Consumer Behavior and Marketing Strategy*. 4th ed.
USA: Richard D. Irwin.
- Rogers, Dorothy. (1972). *Issue in Adolescent Psychology*. New York: Meridith Corporation.
- Sears, R.; Maccoby, E.E; & Levin, H. (1975). *Patterns of Child Rearing*. Evanston IL:
Row Peterson.
- Sasse, C.R. (1978). *Person to Person*. Illinois: Bannett.
- Yendo, R.; Seitz, V.; & Ziegler, E. (1978). *Imitation : A Development Perspective*.
New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.
- Zimmerman, Barry J.; & Arnold Jaffe. (1977, December). *Teaching Through
Demonstration : The Effects of Structuring Imitation and Age*. *Journal of Educational
Psychology*. 69: 773 – 778.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อ.ดร.รณิดา เขยชุ่ม	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.ครรชิต แสนอุบล	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศน.พีระวัฒน์ เศรษฐพัชร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	17	0.6	คัดเลือกไว้
2	0.8	คัดเลือกไว้	18	0.8	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	19	0.8	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	20	0.4	ตัดออก
5	0.8	คัดเลือกไว้	21	0.6	คัดเลือกไว้
6	0.4	ตัดออก	22	0.8	คัดเลือกไว้
7	0.8	คัดเลือกไว้	23	0.6	คัดเลือกไว้
8	0.8	คัดเลือกไว้	24	0.6	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.4	ตัดออก	26	1.0	คัดเลือกไว้
11	0.4	ตัดออก	27	0.0	ตัดออก
12	1.0	คัดเลือกไว้	28	0.6	คัดเลือกไว้
13	0.6	คัดเลือกไว้	29	0.6	คัดเลือกไว้
14	0.8	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้
15	0.8	คัดเลือกไว้	31	0.8	คัดเลือกไว้
16	0.8	คัดเลือกไว้			

แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 26 ข้อ

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเปิดรับสื่อ

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.8	คัดเลือกไว้	18	0.6	คัดเลือกไว้
2	0.8	คัดเลือกไว้	19	0.8	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	20	1.0	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	21	0.4	ตัดออก
5	1.0	คัดเลือกไว้	22	0.4	ตัดออก
6	0.4	ตัดออก	23	0.4	ตัดออก
7	0.4	ตัดออก	24	0.4	ตัดออก
8	0.6	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
9	0.4	ตัดออก	26	0.4	ตัดออก
10	0.4	ตัดออก	27	0.4	ตัดออก
11	0.4	ตัดออก	28	0.4	ตัดออก
12	0.8	คัดเลือกไว้	29	0.8	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	30	0.8	คัดเลือกไว้
14	0.4	ตัดออก	31	0.4	ตัดออก
15	0.8	คัดเลือกไว้	32	0.8	คัดเลือกไว้
16	0.8	คัดเลือกไว้	33	0.8	คัดเลือกไว้
17	1.0	คัดเลือกไว้	34	1.0	คัดเลือกไว้

แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.4	ตัดออก	11	1.0	คัดเลือกไว้
2	0.8	คัดเลือกไว้	12	0.4	ตัดออก
3	0.8	คัดเลือกไว้	13	0.4	ตัดออก
4	0.8	คัดเลือกไว้	14	0.8	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	16	0.6	คัดเลือกไว้
7	0.8	คัดเลือกไว้	17	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	18	0.8	คัดเลือกไว้
9	0.6	คัดเลือกไว้	19	0.4	ตัดออก
10	1.0	คัดเลือกไว้	20	0.8	คัดเลือกไว้

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 16 ข้อ

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
2	0.2	ตัดออก	12	0.4	ตัดออก
3	1.0	คัดเลือกไว้	13	0.6	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.4	ตัดออก	16	1.0	คัดเลือกไว้
7	0.8	คัดเลือกไว้	17	0.8	คัดเลือกไว้
8	0.2	ตัดออก	18	0.4	ตัดออก
9	1.0	คัดเลือกไว้	19	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.8	คัดเลือกไว้	20	1.0	คัดเลือกไว้

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 15 ข้อ

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	11	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	12	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	14	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	15	0.8	คัดเลือกไว้
6	0.2	ตัดออก	16	0.4	ตัดออก
7	0.4	ตัดออก	17	0.6	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	18	0.4	ตัดออก
9	0.8	คัดเลือกไว้	19	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.8	คัดเลือกไว้	20	0.8	คัดเลือกไว้

แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 16 ข้อ

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1.0	คัดเลือกไว้	13	1.0	คัดเลือกไว้
2	0.4	ตัดออก	14	0.8	คัดเลือกไว้
3	0.8	คัดเลือกไว้	15	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	16	0.4	ตัดออก
5	0.8	คัดเลือกไว้	17	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.4	ตัดออก	18	0.8	คัดเลือกไว้
7	0.8	คัดเลือกไว้	19	0.8	คัดเลือกไว้
8	0.8	คัดเลือกไว้	20	0.8	คัดเลือกไว้
9	0.4	ตัดออก	21	0.8	คัดเลือกไว้
10	0.4	ตัดออก	22	1.0	คัดเลือกไว้
11	0.8	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
12	0.6	คัดเลือกไว้			

แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกไว้จำนวน 18 ข้อ

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการ
 เลียนแบบ การเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับ

ข้อ	พฤติกรรม การ เลียนแบบ(Y) r	การเปิดรับ สื่อ(X ₁) r	สัมพันธภาพ ระหว่างเพื่อน (X ₂) r	การอบรม เลี้ยงดู (X ₃) r	ความวิตกกังวล ต่อการได้รับ การยอมรับ(X ₄) r	ความ ภาคภูมิใจใน ตนเอง(X ₅) r
1	0.543	0.286	0.069*	0.369	0.449	0.442
2	0.523	0.297	0.601	0.571	0.570	-0.033*
3	0.668	0.679	0.633	0.561	0.536	0.488
4	0.515	0.620	0.448	0.491	0.543	0.503
5	0.562	0.565	0.671	0.339	0.718	-0.002*
6	0.564	0.466	0.689	0.318	0.699	0.500
7	0.497	0.699	0.634	0.529	0.636	0.046*
8	0.579	0.692	0.607	0.594	0.667	0.525
9	0.574	0.443	0.612	0.516	0.638	0.415
10	0.539	0.470	0.672	0.604	0.639	-0.053*
11	0.537	0.493	0.492	0.690	0.680	0.512
12	0.507	0.515	0.506	0.511	0.709	0.406
13	0.412	0.463	0.691	0.511	0.715	0.567
14	0.543	0.675	0.661	0.434	0.755	0.505
15	0.611	0.586	0.631	0.463	0.712	0.556
16	0.579	0.658	0.463	-	0.672	0.538
17	0.540	0.673	-	-	-	0.487
18	0.515	0.495	-	-	-	0.329
19	0.300	0.518	-	-	-	-
20	0.577	0.594	-	-	-	-
21	0.543	-	-	-	-	-
22	0.423	-	-	-	-	-
23	0.493	-	-	-	-	-
24	0.444	-	-	-	-	-
25	0.496	-	-	-	-	-
26	0.489	-	-	-	-	-
ค่าความ เชื่อมั่น	0.915	0.909	0.907	0.860	0.930	0.879
จำนวนข้อ คำถามที่ ใช้ได้	26	20	15	15	16	14

หมายเหตุ * แทน ข้อคำถามที่ตัดทิ้งเนื่องจากค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่า 0.2

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อโรงเรียน.....

เพศ

ชาย

หญิง

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน (เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ ความภาคภูมิใจในตนเอง และพฤติกรรมการเลียนแบบของนักเรียน)

2. วิธีตอบแบบสอบถามให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนในระดับน้อยที่สุด

3. กรุณาตอบให้ครบทุกข้อและตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน หากเว้นไปข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียวจะทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้

4. การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยในที่ใดทั้งสิ้น

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนชอบซื้อเสื้อผ้าที่ทันสมัย	/				
00	นักเรียนชอบใช้ภาษาที่นิยมในหมู่วัยรุ่นเพื่อให้ทันสมัย		/			

แบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียง
ช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลียนแบบ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมักทำทรงผมให้ทันสมัยเมื่อมีโอกาส					
2	นักเรียนแต่งกายด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับที่ทันสมัย					
3	นักเรียนชอบแต่งกายเลียนแบบดารา นักร้องที่นักเรียนชื่นชอบ					
4	นักเรียนเลือกซื้อ/ใช้เครื่องสำอาง ตามบุคคลที่เห็นในโฆษณา					
5	นักเรียนมีกระเป๋าตามแบบที่คนในวัยเดียวกันนิยมใช้					
6	นักเรียนซื้อเสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ตามแบบเพื่อน					
7	นักเรียนเก็บเงินซื้อเสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ให้เหมือนเพื่อน					
8	นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ตามอย่างเพื่อน					
9	นักเรียนใส่รองเท้าตามดารา นักร้องที่เห็นในโฆษณา					
10	นักเรียนชอบทำสีผมให้ทันสมัยเมื่อมีโอกาส					
11	นักเรียนชอบใส่กางเกงขาสั้นตามแบบวัยรุ่นนิยม					
12	นักเรียนชอบใส่กางเกงขาเดฟตามแบบดารา นักร้องที่นักเรียนชื่นชอบ					
13	นักเรียนชอบใส่เสื้อนอก เช่น เสื้อกั๊ก เสื้อเชิ้ต เสื้อคลุมแขนยาว สวมทับเพื่อความทันสมัย					
14	นักเรียนชอบใส่แว่นตา/แว่นกันแดดที่ทันสมัย					
15	นักเรียนชอบใส่เสื้อผ้าหลายๆ ชั้นตามแบบดารา นักร้องที่นักเรียนชื่นชอบ					
16	นักเรียนเลียนแบบกิริยาท่าทางตามแบบดารา นักร้องที่นักเรียนชื่นชอบ					
17	นักเรียนเรียนดนตรีตามแบบดารา นักร้องที่นักเรียนชื่นชอบ					
18	นักเรียนเล่นเกม/เล่นแชท (chat) ทางโทรศัพท์ตามแบบเพื่อน					
19	นักเรียนเล่นกีฬาชนิดต่างๆ ตามเพื่อน					
20	นักเรียนส่งเสียงกรีดร้องแสดงความดีใจตามเพื่อนเมื่อเจอสิ่งที่ชื่นชอบ เช่น นักร้องที่ชื่นชอบ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	นักเรียนชอบใช้ภาษาที่เป็นศัพท์แสดงตามแนววัยรุ่น เช่น เยอะ, วินว้อ					
22	นักเรียนเรียนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเกาหลี ญี่ปุ่น ตามดารา นักร้องต่างประเทศที่นักเรียนชื่นชอบ					
23	นักเรียนชอบใช้ศัพท์ภาษาต่างประเทศปนกับศัพท์ภาษาไทยตามสมัยนิยม เช่น “บัดนี้” เป็น “บัด นาว (now)”, “ชอบ เป็น กดไลท์ (like)”					
24	นักเรียนชอบใช้ภาษาที่รวมคำที่กำลังนิยมใช้ในสังคม เช่น ชะอย่างงั้น เป็น ชะงั้น					
25	นักเรียนชอบเขียนภาษาพูดตามสมัยนิยมแทนภาษาเขียน เช่น จริง เป็น จิง, ก็ เป็น ก้อ					
26	นักเรียนชอบใช้ภาษาที่นิยมใช้ในการแสดงอารมณ์ตามสมัยนิยม เช่น คิคิ งูจิ ชิ					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการเปิดรับสื่อ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ					
2	นักเรียนชอบฟังรายการสัมภาษณ์ต่างๆ ทางวิทยุ					
3	นักเรียนชอบดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเรื่องราวของดารา นักร้อง					
4	นักเรียนชอบอ่านนิตยสารเกี่ยวกับวัยรุ่น					
5	นักเรียนชอบดู/อ่านโฆษณาเกี่ยวกับแฟชั่น เสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ทันสมัย					
6	นักเรียนชอบฟังเพลง ดุมิวสิควิดีโอ					
7	นักเรียนชอบดู/อ่านบทสัมภาษณ์ต่างๆ ของดารา นักร้อง					
8	นักเรียนชอบอ่านหนังสือ/นิตยสาร แฟชั่น					
9	นักเรียนรับ/ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านทางอีเมล(e-mail)					
10	นักเรียนติดต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทางเว็บแอปพลิเคชัน(web application) ต่างๆ เช่น ทวิตเตอร์(twitter) เฟสบุ๊ก(facebook)					
11	นักเรียนชอบดูละคร/ภาพยนตร์					
12	นักเรียนชอบดู/อ่านรายการเกี่ยวกับการดูดวง					
13	นักเรียนชอบดู/อ่านข้อมูลข่าวสารตามบอร์ดโฆษณาต่างๆ					
14	นักเรียนชอบดูโฆษณาที่มีดารา นักร้องที่ชื่นชอบ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	นักเรียนชอบติดตามประวัติดารานักร้องที่ชื่นชอบจากอินเทอร์เน็ต					
16	เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์นักเรียนมักอ่านคอลัมน์บันเทิงเป็นอันดับแรก					
17	นักเรียนมักติดตามนิตยสารบันเทิงมากกว่าวารสารทางวิชาการ					
18	เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนจะเล่นอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของวัยรุ่น					
19	นักเรียนชอบสังเกตกิริยาท่าทางต่างๆ ของดารานักร้องที่เห็นในละคร/ภาพยนตร์					
20	นักเรียนชอบดูคอนเสิร์ตของนักร้องที่ชื่นชอบทางโทรทัศน์					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น/ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนชอบจับกลุ่มคุยกับเพื่อนๆ					
2	เมื่อทำกิจกรรมนักเรียนเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี					
3	หลังเลิกเรียนนักเรียนมักจะมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน					
4	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้					
5	นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในการสนทนา					
6	เมื่อมีปัญหา นักเรียนมักปรึกษากับเพื่อนให้เพื่อนช่วยตัดสินใจ					
7	นักเรียนชอบนั่งคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนมากกว่าคิดเองคนเดียว					
8	เพื่อนๆ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
9	นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ได้					
10	นักเรียนชอบไปซื้อเสื้อผ้ากับเพื่อนๆ มากกว่าไปคนเดียว					
11	เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมเพื่อนสามารถตักเตือนนักเรียนได้					
12	นักเรียนกับเพื่อนชอบอะไรคล้ายๆกัน					
13	นักเรียนกับเพื่อนชอบคุยกันเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจร่วมกัน					
14	นักเรียนชอบทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนมากกว่าทำคนเดียว					
15	นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่เป็นมิตรไมตรีต่อกัน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็นระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อนักเรียนแต่งกายไม่เหมาะสม พ่อแม่จะถามเหตุผลของนักเรียนก่อนพิจารณาตัดสินว่าสมควรลงโทษหรือไม่					
2	พ่อแม่จะคอยให้คำแนะนำและตักเตือนเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อนของนักเรียน					
3	เมื่อนักเรียนแสดงกิริยาไม่สุภาพกับผู้อื่น พ่อแม่จะตักเตือน					
4	เมื่อนักเรียนพูดคำหยาบพ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือน					
5	พ่อแม่ให้อิสระในการเลือกซื้อเครื่องใช้ต่างๆ ของนักเรียน					
6	พ่อแม่มักสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน					
7	พ่อแม่จะคอยดูแล/แนะนำการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน					
8	เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อน นักเรียนสามารถปรึกษากับพ่อแม่ได้					
9	พ่อแม่พูดคุยกับนักเรียนด้วยถ้อยคำที่สุภาพ นุ่มนวล					
10	พ่อแม่จะคอยควบคุมดูแลให้นักเรียนใช้จ่ายตามความเหมาะสม					
11	พ่อแม่จะคอยให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการวางตัวของนักเรียน					
12	เมื่อดูละคร/ภาพยนตร์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม พ่อแม่จะคอยให้คำแนะนำกับนักเรียน					
13	เมื่อนักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบของโรงเรียนพ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือน					
14	พ่อแม่จะคอยแนะนำเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักเรียน					
15	เมื่อพ่อแม่เข้าใจผิด พ่อแม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อธิบายเหตุผล					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการได้รับการยอมรับ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนรู้สึกขาดความมั่นใจในตนเองเมื่อเพื่อนตำหนิ					
2	นักเรียนมักจะกังวลว่าคนอื่นจะมองว่านักเรียนไม่ทันสมัย					
3	นักเรียนชอบคิดหมกมุ่นกับคำพูดของเพื่อนหรือคนรอบข้าง ทั้งที่ผ่านไปแล้ว					
4	นักเรียนกังวลว่าจะประพุดิตนให้ผู้อื่นไม่พอใจ					
5	นักเรียนคิดมากเมื่อเพื่อนไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	นักเรียนมักกังวลว่าจะเข้ากับเพื่อนไม่ได้					
7	นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมรับ					
8	นักเรียนจะกระวนกระวายใจถ้าเพื่อนไม่ยอมพูดด้วย					
9	นักเรียนมักจะโทรไปถามเพื่อนที่นัดไปเที่ยวกันเพื่อความมั่นใจเกี่ยวกับ การแต่งตัวให้เพื่อนยอมรับ					
10	นักเรียนกังวลว่าจะถูกเพื่อนล้อเลียนเมื่อใช้โทรศัพท์มือถือรุ่นเก่า					
11	เมื่อจะเลือกซื้อเสื้อผ้า เครื่องใช้ นักเรียนมักจะกังวลจนต้องถามความคิดเห็นจากเพื่อน					
12	นักเรียนกลัวเพื่อนล้อถ้าแสดงพฤติกรรม หรือใช้ภาษาพูดไม่เหมือนเพื่อน					
13	นักเรียนกังวลว่าจะแต่งตัวไม่เข้ากับเพื่อนๆ					
14	เมื่อเกิดปัญหากับเพื่อนนักเรียนมักจะเก็บมาคิดมากจนไม่มีสมาธิในการทำสิ่งอื่น					
15	เมื่อทะเลาะ/มีปากเสียงกับเพื่อนนักเรียนมักจะนอนไม่หลับเพราะกลัวว่าจะไม่มีเพื่อนคบ					
16	นักเรียนกังวลว่าจะถูกเพื่อนล้อเลียนเรื่องการแต่งตัวของนักเรียน					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่ตนเองมีดีหลายอย่าง					
2	นักเรียนภูมิใจที่มีความสามารถไม่แพ้ใคร					
3	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า					
4	นักเรียนภูมิใจที่สามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นได้					
5	ความสามารถของนักเรียนทำให้เพื่อนๆ อยากให้นักเรียนร่วมทำงานกลุ่มด้วย					
6	นักเรียนสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง					
7	นักเรียนรู้สึกว่าครอบครัวภูมิใจในตัวนักเรียน					
8	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นที่น่าไว้วางใจของบุคคลทั่วไป					
9	นักเรียนสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	เพื่อนๆ ต่างก็พูดตรงกันว่านักเรียนมีความรับผิดชอบสูง					
11	เพื่อนๆ มักเห็นด้วยกับสิ่งที่นักเรียนตัดสินใจ					
12	นักเรียนรู้สึกว่ใครๆ เชื่อถือในตัวนักเรียน					
13	นักเรียนมั่นใจว่าตนเองมีบุคลิกภาพที่ดี					
14	นักเรียนมั่นใจว่าตนเองสามารถดูแลตนเองได้					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ณัฐชญา ภูมิคอนสาร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัตีย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวณัฐชญา ภูมิคอนสาร
วันเดือนปีเกิด	19 เมษายน 2527
สถานที่เกิด	อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4 ม.5 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2539	ประถมศึกษา จาก โรงเรียนบ้านคอนสาร
พ.ศ.2542	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนชุมแพศึกษา
พ.ศ.2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนชุมแพศึกษา
พ.ศ.2549	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ.2555	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทร